

СЛОВО ЧЕСТІ

БЕРЕЗЕНЬ 2015

ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про День Національної
івардії України

Ураховуючи значення та роль Національної івардії України у виконанні завдань із забезпечення державної безпеки та оборони держави, захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку, постановляю:

1. Установити в Україні День Національної івардії України, який відзначати щороку 26 березня.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Указ Президента України від 26 березня 1996 року № 216 «Про День внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України».

3. Цей Указ набуває чинності з дня його опублікування.

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО
18 березня 2015 року
№ 148/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

«Про відзначення державними нагородами України» (витяг)

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, вірність Військовій присязі **постановляю:**

Нагородити медаллю «За військову службу Україні»

ГАРМАТЮКА Петра Ігоровича – старшого сержанта
ТИЩЕНКА Євгена Володимировича – солдата резерву
Президент України Петро ПОРОШЕНКО
22 січня 2015 року
№ 26/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

«Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня Соборності України» (витяг)

За значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, багаторічну сумлінну працю та високий професіоналізм **постановляю:**

Присвоїти почесні звання:**«Заслужений артист України»**

ПУШКІНІЙ Катерині Олександрівні – артистці-вокалістці
Ансамблю пісні й танцю МВС України

«Заслужений діяч мистецтв України»

САДОВСЬКОМУ Олександрові Володимировичу – начальникові оркестру – військовому диригенту військової частини 3030 Національної гвардії України, м. Київ

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
22 січня 2015 року
№ 27/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

«Про відзначення державними нагородами України» (витяг)

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, **постановляю:**

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

БЕВЗУ Вадима Анатолійовича – підполковника
ДУДКУ Олега Володимировича – сержанта
КАПЛІНСЬКОГО Олександра Валерійовича (помертно) – підполковника
КІКТЕНКА Гордія Олексійовича (помертно) – солдата резерву
КОЛІВОШКА Олександра Володимировича (помертно) – молодшого сержанта
КУЛІБАБУ-БУХОВА Віктора Анатолійовича (помертно) – солдата
МОСКАЛЮКА Олександра Васильовича (помертно) – старшого лейтенанта
РЕДЬКИНА Віктора Миколайовича (помертно) – молодшого лейтенанта
РЕКУНА Сергія Володимировича – полковника
РУСНАКА Миколу Анатолійовича (помертно) – солдата
ХИТРИКА Геннадія Васильовича (помертно) – майора

Нагородити медаллю «За військову службу Україні»

БЕЗБОРОВА Богдана Івановича – солдата резерву
БІЛИКА Андрія Миколайовича – старшого солдата
БІЯТАНОВА Рустама Бахитжановича – сержанта резерву
БОЙЧУКА Володимира Корниловича – солдата резерву
БОКЛАГА Андрія Вікторовича – молодшого сержанта резерву
ВАСИЛЬЄВА Олексія Олександровича – солдата резерву
ВИШКІВСЬКОГО Олега Анатолійовича – солдата резерву
ГУЦЕНКА Олександра Анатолійовича – солдата резерву
ДОВГАНЯ Дмитра Олександровича – старшого солдата резерву
ЗАЛУЦЬКОГО Сергія Леонідовича – солдата резерву
ЗІНЬКЕВИЧА В'ячеслава Станіславовича – старшого лейтенанта резерву
КАРЛОВА Олександра Олександровича – сержанта
КЛИМЕНКА Юрія Миколайовича – майора
КОБЗАРЯ Максима Васильовича – прапорщика
КОРШУНОВА Артура Костянтинівича – капітана
КРАВЦЯ Андрія Сергійовича – солдата резерву
КРАМАРЕНКА Віталія Івановича – старшого солдата
ЛЕНЯ Артура Вікторовича – солдата резерву
ЛИСЮЧЕНКА Сергія Дмитровича – старшого сержанта
МАГЕРОВСЬКОГО Андрія Миколайовича – солдата резерву

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
26 лютого 2015 року
№ 109/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

«Про відзначення державними нагородами України з нагоди Міжнародного жіночого дня» (витяг)**Нагородити медаллю «За військову службу Україні»**

ОНОПРІЄНКО Галину Миколаївну – інструктора роти батальйону забезпечення навчального процесу Національної академії Національної гвардії України, сержанта

Нагородити медаллю «За бездоганну службу» III ступеня

ГУЖВІНСЬКУ Надію Вікторівну – старшого кухаря роти військової частини 3005 Східного оперативного-територіального об'єднання Національної гвардії України, старшого солдата

ОЛЕЩЕНКО Олену Єлізарівну – начальника служби - головного державного санітарного лікаря військово-медичного управління Головного управління Національної гвардії України, полковника медичної служби

СЕМЕНОВУ Людмилу Павлівну – начальника служби військової частини 3036 Центрального оперативного-територіального об'єднання Національної гвардії України, майора медичної служби

СТЕФАНІВ Наталію Дмитрівну – начальника служби військової частини 3029 Південного оперативного-територіального об'єднання

Національної гвардії України, підполковника медичної служби

ТРОФИМЕНКО Галину Петрівну – начальника служби військової частини 3002 Західного оперативного-територіального об'єднання

Національної гвардії України, підполковника медичної служби

Присвоїти почесне звання:

«Заслужений артист України»

ПЕТРАШ Ганні Олегівні – артистці-вокалістці Ансамблю пісні й танцю Міністерства внутрішніх справ України

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
6 березня 2015 року
№ 126/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

«Про відзначення державними нагородами України військовослужбовців Національної гвардії України»

За особисту мужність і відвагу, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі **постановляю:**

Нагородити орденом Богдана Хмельницького III ступеня

МАМАЙСУРА Романа Михайловича – підполковника

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

ТОЛОЧКА Віктора Анатолійовича – підполковника

Нагородити орденом Данила Галицького

АНТОНЕНКА Віктора Олексійовича – лейтенанта

ЯРКУЛОВА Аліма Олексійовича – лейтенанта

Нагородити медаллю «За військову службу Україні»

КОСЯКА Віктора Васильовича – сержанта

ТОКАРЯ Дмитра Леонідовича – старшого солдата.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
13 березня 2015 року
№ 142/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

«Про відзначення державними нагородами України» (витяг)

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, **постановляю:**

Нагородити медаллю «За військову службу Україні»

БОЙКА Олега Івановича – прапорщика

ГЛУХАНЮКА Івана Васильовича – прапорщика

ГРУШКА Артема Івановича – капітана

МАЗУРА Григорія Миколайовича – старшого прапорщика

МАЛОГУЛКА Сергія Юрійовича – старшого прапорщика

ПУХНАРЕВИЧА Дениса Олександровича – старшого солдата

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
14 березня 2015 року
№ 144/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
«Про присвоєння військових звань»

Присвоїти військове звання генерал-майора:
полковнику НАДТОЧОМУ Олексію Сергійовичу – начальнику оперативного управління штабу Головного управління Національної гвардії України;
полковнику СОКОЛОВСЬКОМУ Сергію Анатолійовичу – першому заступнику начальника Національної академії Національної гвардії України з навчально-методичної та наукової роботи;
полковнику СПОДАРУ Ярославу Богдановичу – заступнику командувача Національної гвардії України.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
25 березня 2015 року
№ 177/2015

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

«Про відзначення державними нагородами України
військовослужбовців Національної гвардії України»

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, **постановляю:**

Нагородити орденом Богдана Хмельницького III ступеня

КОВАЛЯ Володимира Михайловича – полковника
НАДТОЧОГО Олексія Сергійовича – полковника

Нагородити орденом “За мужність” III ступеня

АВЕРІНА Віталія Олександровича – молодшого сержанта резерву
АНДРУНИКА Петра Петровича (помертно) – солдата
АСМАНОВА Олександра Сергійовича – сержанта
БАБЕНКА Володимира Миколайовича – молодшого сержанта резерву
БАЦЬКА Антона Андрійовича – лейтенанта
БЕЛОФАСТОВА Геннадія Миколайовича (помертно) – солдата
БІЛОДІДА Валентина Валентиновича – солдата резерву
БОДРУХІНА Володимира Анатолійовича – солдата резерву
БОЙКА Олександра Івановича – солдата резерву
БОНДАРЕНКА Романа Анатолійовича – солдата
БОРИСОВА Володимира Володимировича – солдата резерву
ВІНОГРОДСЬКОГО Анатолія Анатолійовича – майора резерву
ВОРОНИНА Юрія Юрійовича – лейтенанта
ВОРОНЮКА Олексія Володимировича – солдата резерву
ГОЛЬЧЕНКА Ігоря Івановича (помертно) – солдата
ГОРЕЛОГО Василя Володимировича – молодшого сержанта
ГОШИЛИКА Олександра Вікторовича – солдата резерву
ГРЕБЕНЮКА Дениса Васильовича – молодшого сержанта
ГРИЦЯ Антона Юрійовича (помертно) – солдата
ГРИШКА Ігоря Володимировича – солдата резерву
ДЖЕВАГУ Сергія Олександровича – солдата резерву
ДІДУШКА Олега Анатолійовича (помертно) – солдата
ДМИТРЕНКА Віктора Івановича – старшого лейтенанта резерву
ДРЕМУХА Юрія Михайловича – полковника
ДРОЗДОВСЬКОГО Олександра Миколайовича – солдата
ДУТКЕВИЧА Ярослава Володимировича – старшину
ЖЕРЖЕВСЬКОГО Сергія Олександровича – солдата резерву
ЖУЧЕНКА Валентина Григоровича – сержанта резерву
ЗАВАЛЬНИЦЬКОГО Романа Олександровича – солдата
ЗАКОПЦЯ Юрія Михайловича – солдата резерву
ІВАНОВА Сергія Анатолійовича – солдата резерву
ІВАЩЕНКА Миколу Олександровича – підполковника
ІЩЕНКА Сергія Федоровича – прапорщика
КАБАЛЮКА Дмитра Васильовича (помертно) – солдата резерву
КИРИЛОВА В’ячеслава Юрійовича (помертно) – солдата
КЛИМЕНКА Максима Юрійовича – солдата резерву
КОНЕНКА Олексія Андрійовича – солдата резерву
КОНОВАЛОВА Юрія Івановича – солдата резерву
КОРЖЕНКА Дмитра Юрійовича – підполковника
КОРЯКА Дмитра Володимировича (помертно) – солдата
КРИВОРУЧЕНКА Степана Гавриловича (помертно) – капітана
КРУКОВСЬКОГО Дмитра Віталійовича – солдата
КРУЧЕНОВА Олександра Петровича – підполковника

КУЛІША Дмитра Олександровича – старшину резерву
КУРМАНЕНКА Сергія Олександровича – полковника
ЛАБАНЯ Романа Олеговича (помертно) – лейтенанта
ЛАГНА Романа Івановича (помертно) – старшого солдата резерву
ЛАШКА Романа Володимировича – солдата резерву
ЛЕГКОШКУРА Сергія Вікторовича – полковника
ЛОГУША Степана Івановича – полковника
МАСЛОВА Олександра Миколайовича – солдата резерву
МЕЛЬНИКА Віталія Петровича – прапорщика
МЕЛЬНИКА Олексія Валерійовича – підполковника
МИКОЛАЙЧУКА Дмитра Васильовича (помертно) – старшого солдата
МОРОШАНА Віктора Михайловича – капітана резерву
МОТИЧАКА Романа Миколайовича (помертно) – старшого солдата резерву
НАУМОВА Вадима Олександровича (помертно) – солдата
НЕСВІДОМІНА Дмитра Валерійовича – старшого лейтенанта
НІКОЛОВА Михайла Михайловича – майора резерву
ОЛЕШКА Віталія Ігоровича – солдата резерву
ОРЕНДОВСЬКОГО Віктора Олексійовича – старшого лейтенанта
ПАСТЕРНАКА Назарія Мирославовича – майора
ПЕТИХАЧОГО Леоніда Михайловича (помертно) – старшого лейтенанта резерву
ПЕТРОВА Сергія Олександровича – капітана резерву
ПЕТРОВСЬКОГО Романа Володимировича – сержанта
ПЕЧЕРУ Ярослава Олександровича – сержанта резерву
ПІВНЯ Василя Миколайовича – сержанта резерву
ПОБУЦЬКОГО Назара Михайловича – сержанта
ПОЛІВАНСЬКОГО Юрія Володимировича – молодшого сержанта резерву
ПОЛЯСКОВСЬКОГО Володимира Дмитровича – старшого солдата
ПОНОМАРЕНКА Олександра Володимировича – солдата резерву
ПШЕНИЧНОГО Юрія Миколайовича – солдата резерву
РАДКЕВИЧА Дмитра Михайловича – підполковника
РИЦЬКОГО Леоніда Леонідовича – солдата резерву
РОГИНЦЯ Олексія Анатолійовича – солдата резерву
РОМАНЮКА Віктора Костянтиновича – старшого лейтенанта резерву
САВКА Івана Михайловича – солдата резерву
СКАЧКОВА Андрія Олеговича – старшого солдата резерву
СТРЕБІЖА Михайла Володимировича – сержанта резерву
ТАРАХКАЛА Олега Леонідовича – капітана
ТЕЛЬНОВА Євгенія Львовича (помертно) – солдата резерву
ТИЩЕНКА Володимира Володимировича – солдата резерву
ТРОЦЕНКА Костянтина Володимировича – старшого сержанта
ФОКШЕЯ Ярослава Юрійовича – солдата резерву
ФРОЛОВА Євгенія Вікторовича – майора
ХОЛЯВКА Руслана Володимировича – старшого сержанта резерву
ЧЕБОТАРЬОВА Михайла Вікторовича (помертно) – солдата
ЧЕРНЕНКА Олександра Миколайовича – солдата
ШВОРАКА Сергія Степановича – капітана
ШТАНЬКА Руслана Олександровича – молодшого сержанта резерву
ШУЛЬГУ Анатолія Васильовича (помертно) – солдата
ЯЦИКА Віталія Степановича – старшого лейтенанта резерву

Нагородити орденом Данила Галицького

ГАВРИШУКА Олександра Михайловича – капітана резерву

Нагородити медаллю “За військову службу Україні”

БАБУЛУ Валерія Івановича – прапорщика
БЕНЕДИКА Олександра Сергійовича – старшого прапорщика
БЕРКАЛЯ Кирила Олександровича – лейтенанта
ВІХТЮКА Олега Юрійовича – лейтенанта
ВОЙЦЕХОВСЬКОГО Олександра Івановича – солдата
ВУТКІ Володимира Павловича – капітана
ГОНЧАРА Юрія Сергійовича – молодшого сержанта
ГОРБОВА Олександра Дмитровича – майора медичної служби
ГРИЦЯ Василя Богдановича – підполковника
ГРУШОВСЬКОГО Віктора Івановича – сержанта
ЕМЕЛЬЯНОВА Дениса Олеговича – старшину
ЗАДОРОВСЬКОГО Дениса Володимировича – солдата резерву
КИЩАКА Віталія Анатолійовича – солдата
КНЯЖНИЦЬКОГО Ярослава Віталійовича – добровольця
КОЛОМІЙЦЕВА Романа Олексійовича – солдата
КОНОНЕНКА Олексія Андрійовича – солдата резерву

КРАМІНСЬКОГО Антона Олександровича – солдата
 КУЗЬМЕНКА Івана Миколайовича – молодшого лейтенанта
 ЛЕВЧЕНКА Дмитра В'ячеславовича – старшину
 ЛУЩАНА Сергія Володимировича – підполковника
 ЛЯШЕНКА Володимира Олександровича – лейтенанта
 МАКОТУ Івана Васильовича – сержанта
 МАКСИМЕНКА Дениса Сергійовича – солдата
 МАЛИШКА Олександра Васильовича – старшого солдата
 МАМОНТОВА Павла Анатолійовича – солдата
 МАРИНЯКА Андрія Івановича – старшого сержанта
 МАРКІВА Віталія Михайловича – старшого солдата резерву
 МАРКОВСЬКОГО Василя Петровича – прапорщика
 МИХАЙЛЕНКА Данила Володимировича – солдата
 МІВШУКА Олега Сергійовича – старшого лейтенанта
 МОРЕНКА Микиту Сергійовича – молодшого сержанта
 МОСІЙЧУК Олену Юріївну – молодшого сержанта
 МОЖАЄВА Євгена Олексійовича – прапорщика
 МОСТОВОГО Руслана Дмитровича – солдата
 МОХІЯ Миколу Миколайовича – прапорщика
 ОГІРА Миколу Андрійовича – старшого прапорщика
 ОКСЕНТЮКА Богдана Миколайовича – лейтенанта
 ПАЛАМАРЧУКА Євгена Яковича – сержанта
 ПАЦЄЛЮ Ярослава Вікторовича – старшину резерву
 ПИЛИПЕНКА Андрія Івановича – солдата
 ПІДЛІСНОГО Андрія Володимировича – лейтенанта
 ПІТУШЕВСЬКОГО Василя Романовича – старшого солдата
 ПОКИДЬКА Сергія Анатолійовича – солдата
 ПОПЧЕНКА Олександра Володимировича – солдата
 ПРОКОПЕНКА Дениса Геннадійовича – молодшого лейтенанта
 ПРОТОПІША Сергія Валентиновича – підполковника
 ПРУГЛА Дмитра Миколайовича – лейтенанта
 РЕНЬГАЧА Олександра Олексійовича – старшого прапорщика
 САВАЛАГУ Романа Олексійовича – прапорщика
 САВІНА Владислава Васильовича – солдата резерву
 САВІНА В'ячеслава Васильовича – солдата резерву
 САВОЛЮКА Михайла Олександровича – сержанта резерву
 САВЧУКА Віктора Васильовича – солдата резерву
 СВИТЕЛЬСЬКОГО Миколу Миколайовича – солдата
 СКІДАНА Віталія Сергійовича – молодшого сержанта
 СМАГРОВИЧА Андрія Васильовича – старшого прапорщика
 СМІКА Сергія Борисовича – солдата резерву
 СНЕЖКА Дениса Олеговича – доброволець
 СОКОЛЕНКА Андрія Аполлінарійовича – полковника
 СОЛОВІОВА Віктора Валерійовича – солдата резерву
 СУСЛОВА Сергія Васильовича – прапорщика
 ТКАЧЕНКА Юрія Васильовича – солдата резерву
 ТРОФІМЕНКА Володимира Вікторовича – капітана
 ФОМІНА Андрія Володимировича – старшого сержанта
 ФОРМАНЮКА Віталія Олександровича – прапорщика
 ХИМІЧКА Сергія Олександровича – молодшого сержанта
 ШАЛАЯ Юрія Ярославовича – майора
 ШАФІГУЛІНА Ігора Ігоровича – молодшого сержанта
 ШВАНЮКА Богдана Вікторовича – старшого лейтенанта
 ШУТЯКА Андрія Романовича – сержанта
 ЯЦУКА Василя Васильовича – підполковника.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
 25 березня 2015 року
 № 176/2015

НАШ ДЕНЬ	
<i>Зі святом, Гвардіє!</i>	5
АКТУАЛЬНО	
<i>Рік становлення та випробувань</i>	6
СОЦЗАХИСТ	
<i>Питання надання одноразової грошової допомоги учасникам АТО</i>	8
ПАМ'ЯТЬ	
<i>У наших серцях всі вони – живі!</i>	10
ЗГАДАЄМО ГЕРОІВ ІМЕНА!	
<i>Довгий шлях додому</i>	14
РЕПОРТАЖ	
<i>Там, де не вщухає війна</i>	18
БУДНІ АТО	
<i>Ворог далі не пройде!</i>	27
РЯТУЮЧИ ЖИТТЯ	
<i>Фронтіві медики</i>	28
ГАРТОВАНІ В БОЯХ	
<i>Героїчний екіпаж</i>	30
<i>Подвиг присвятив коханій</i>	31
СЛУЖБА	
<i>На прикордонних територіях гвардійці знаходять контрабанду, боєприпаси та підтримку місцевого населення</i>	32
<i>Врятували дівчину та повернули вкрадене іноземцю</i>	33
ПЛІЧ-О-ПЛІЧ	
<i>Спасибі вам, волонтери!</i>	34
<i>Групи СІМІС налагоджують співпрацю, надають допомогу</i>	34
ТИЛ	
<i>У Львові банно-пральний комбінат заощаджує понад 60 тис. гривень щомісяця, а в зоні АТО до бійців приїздить сучасна лазня на колесах</i>	35
ВАРТО ЗНАТИ КОЖНОМУ	
<i>Як запобігти психогенним втратам</i>	36
РЕТРОСПЕКТИВА	
<i>Щоб Вітчизна знала своїх героїв</i>	38
СТОРІНКАМИ ВІЙСЬКОВОЇ ІСТОРІЇ	
<i>Солдати Джейн далекого минулого</i>	40
ФОТОФАКТ	
<i>Олексій Горбунов та Дмитро Ступка записались у «Гвардію»</i>	42
МИЛОСЕРДЯ	
<i>Подаруйте здоров'я дитині!</i>	43

ЗАСНОВНИК: Головне управління Національної гвардії України
ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ: генерал-майор Ярослав Сподар, полковник В'ячеслав Яценко, полковник Сергій Блощизин, підполковник Геннадій Солдатенко
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР: підполковник Валерія Агібалова
ЗАСТУПНИК ВІДПОВІДАЛЬНОГО РЕДАКТОРА: капітан Олександр Коновалов
НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:
дизайн та комп'ютерна верстка: Олена Виводцева
літературний редактор: Людмила Бутакова
ТИРАЖ: 2200 примірників
ЮРИДИЧНА АДРЕСА: м. Київ, вул. Народного ополчення, 9А
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 04071, м. Київ, вул. Константинівська, 5
Тел: (044)428-66-13
E-mail: slovochesti@ukr.net
 Свідоцтво про державну реєстрацію
 №20269 – 10669ПР від 12.08.2014р.
ДРУК: ПП «Видавництво «ФЕНІКС»
 Фото на 1-й сторінці обкладинки капітана Єгора Жученка

ЗІ СВЯТОМ, ГВАРДІЄ!

Із зрозумілих кожному причин урочисті з нагоди першої річниці Національної гвардії України в частинах і підрозділах НГУ пройшли без зайвої помпезності. Найбільш вагомі заходи за участю перших осіб держави відбулися у Національній академії Національної гвардії України та на факультеті НГУ навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки, психологічної служби та НГУ НАВС, де через складну ситуацію в державі раніше, ніж зазвичай, було проведено випуски молодих лейтенантів.

207 випускників Національної академії НГУ особисто привітав Президент України Петро Порошенко. Окрім Глави держави в урочистостях брали участь міністр оборони генерал-полковник Степан Полторак, міністр внутрішніх справ Арсен Аваков та тимчасово виконуючий обов'язки командувача Національної гвардії України генерал-лейтенант Микола Балан.

Петро Порошенко привітав новоспечених лейтенантів і вручив державні нагороди бійцям НГУ, які виявили мужність та героїзм у захисті суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України під час проведення антитерористичної операції. На початку свого виступу Глава держави оголосив хвилину мовчання в пам'ять про військовослужбовців, які загинули в зоні АТО.

– Нацгвардія з гідністю виконує покладені на неї завдання – в тому числі, і завдяки тим висококваліфікованим офіцерам, яких готує Національна академія НГУ. Вашим випускникам притаманні високий бойовий дух і патріотизм, і вони жертвують життям заради України, – наголосив Глава держави.

За його словами, попри низку проблем, які виникали на етапі створення цього військового формування, Національна гвардія – боєздатна, добре організована та патріотична організація, яка здатна вирішувати найскладніші завдання не лише

у сфері захисту правопорядку та безпеки громадян, а й виконувати бойові завдання спільно з іншими силовими відомствами.

– Ви маєте бути взірцем сумлінного служіння Батьківщині, офіцерської честі і відваги. Бережіть добре ім'я офіцера! – звертаючись до новоспечених лейтенантів зазначив Петро Порошенко.

Також цього дня відбувся випуск 73 офіцерів-гвардійців факультету Національної гвардії України НАВС. З цією знаменною подією випускників привітав секретар Ради національної безпеки і оборони України Олександр Турчинов, який особисто вручив дипломи 17 найкращим лейтенантам.

– Сьогодні ви отримали дипломи, які засвідчують вашу готовність стати до лав славної Національної гвардії, – наголосив у своєму виступі Олександр Турчинов. – Гвардія у всіх країнах – це елітні, найкращі війська. Національна гвардія – є гордістю і українського народу. Ви здобули знання і отримали досвід, який дасть вам можливість стати справжніми командирами, здатними приймати рішення у важких і небезпечних обставинах, командирами, які приведуть своїх солдатів до перемоги.

Капітан
Олександр КОНОВАЛОВ,
фото капітана Єгора ЖУЧЕНКА
та Анни МАРКЕЛЬ

РІК СТАНОВЛЕННЯ ТА ВИПРОБУВАНЬ

24 березня у центральному офісі Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ» відбувся брифінг на тему: «Національна гвардія України: рік становлення та випробувань». Про те, чим живе і як розвивається наймолодше в країні військове формування із правоохоронною функцією, столичним журналістам розповів заступник командувача Національної гвардії України по роботі з особовим складом полковник Ярослав Сподар.

Серед головних досягнень полковник Сподар відзначив створення Національної гвардії як такої. Адже буквально в лічені тижні необхідно було розробити нормативно-правову базу, сформувати структуру нового силового відомства, добитися злагодженості дій новостворених частин та підрозділів, що і в мирний час непросто! Окреслюючи завдання Національної гвардії України, заступник командувача зауважив, що їхній обсяг у порівнянні з обсягом завдань, котрі виконували військовослужбовці внутрішніх військ МВС України, значно збільшився. Наразі окрім несення служби у зоні проведення антитерористичної операції, гвардійці надають допомогу силам Держприкордонслужби в охороні деяких ділянок державного кордону України, а також, виконують завдання, залишені їм «у спадок» від ВВ – забезпечують громадський порядок на вулицях населених пунктів, займаються конвоюванням, екстрадицією та охороною підсудних та засуджених, супроводжують спеціальні вантажі, забезпечують охорону важливих державних об'єктів, дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні.

Для виконання функцій, які не були властиві внутрішнім військам, зате властиві Національній гвардії (зокрема, участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану та виконання завдань територіальної оборони), було створено й відповідні підрозділи, наприклад, озброєні важкою бронетехнікою та артилерією. Як зізнався полковник Сподар, на початку формування цих підрозділів відчувалися певні труднощі з підбором кадрів, адже рік тому потрібних фахівців у гвардії просто не було. Утім, нині вони вже укомплектовані, цілком боєздатні і навіть встигли неодноразово відзначитися у зоні проведення АТО.

Щодо комплектування усіх інших частин та підрозділів, то заступник командувача підкреслив, що наразі гвардійські лави поповнюються як громадянами, призваними на військову службу у зв'язку із частковою мобілізацією та резервістами, так і воїнами строкової служби.

Полковник Ярослав Сподар наголосив, що внутрішні війська, на базі яких рік тому було створено Національну гвардію України, напередодні буремних подій новітньої історії України залишалися єдиною силовою структурою, котра не відмовилася від інституту строкової служби. І, як показав час та досвід, недарма – нещодавно призов у Збройні Сили та інші вітчизняні військові формування було відновлено. У Національну гвардію ж цієї весни буде призвано 7,5 тис. солдатів строкової служби, а бійці, які відслужили півтора та два роки нарешті роз'їдуться по рідних домівках. Щоправда, чимало учорашніх строковиків незабаром повернуться до своїх частин як професійні військовослужбовці – за словами заступника командувача по роботі з особовим складом, приблизно кожен десятий воїн вирішує пов'язати свою подальшу долю із Національною гвардією і залишається на службу за контрактом. Схожі тенденції спостерігаються і серед громадян, призваних на військову службу у зв'язку із частковою мобілізацією. Загалом на сьогоднішній день кількість військовослужбовців за контрактом в НГУ становить приблизно половину від усього особового складу.

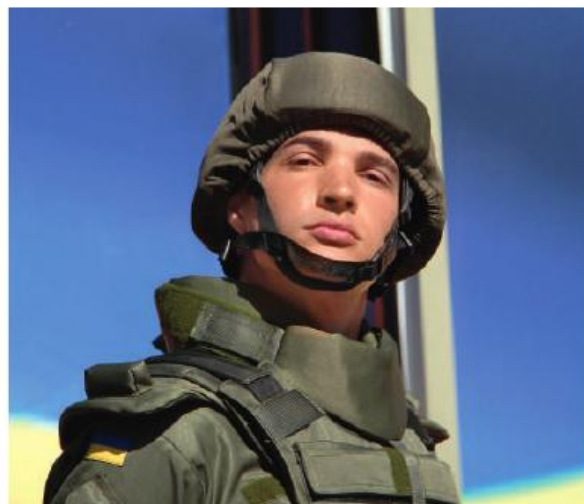
Паралельно із призовною кампанією, що відновилася в Україні навесні поточного року, триває другий етап четвертої хвилі мобілізації. Близько 2 тис. громадян, котрі поповнили лави Національної гвардії у квітні минулого року, було демобілізовано і замінено приблизно такою ж кількістю призваних із запасу військовослужбовців. Полковник Ярослав Сподар окремо відзначив якість нинішнього поповнення. За його словами, це люди зрілі і сумлінні, які добросовісно ставляться до навчання та виконання своїх обов'язків. А головне, це справжні патріоти, що мають здібності та бажання захищати свою рідну землю.

Та яким би мотивованим був захисник Вітчизни, без належного матеріально-технічного забезпечення довго не провоюєш. На щастя, із ресурсами у Національній гвардії все гаразд. Минулого року на потреби новоствореного відомства із резервного фонду держбюджету було виділено 4 млрд.

гривень, що дозволило поповнити гвардійський парк бронетехнікою та спеціальними автомобілями, закупити артилерійське озброєння та одягнути особовий склад у якісну та сучасну форму. До речі, чимало зразків новітньої військової техніки, яка перебуває на озброєнні Національної гвардії, українці могли побачити на столичному Хрещатику під час військового параду на честь Дня незалежності.

В ході брифінгу заступник командувача по роботі з особовим складом не міг не віддати шану військовослужбовцям, що загинули, виконуючи свій професійний обов'язок. Невідворотні втрати Національної гвардії України за період АТО складають 136 осіб. 48 захисників Вітчизни вважаються зниклими безвісти, 20 перебувають у полоні терористів. Щоправда, ця статистика мало не щодня змінюється. Когось зусиллями пошуковців та волонтерів вдається повернути додому, хтось, на жаль, після ідентифікації за допомогою тестів ДНК, поповнює списки загиблих. Осиротілими родинами бойових побратимів опікується командування Національної гвардії. Зокрема, було відпрацьовано механізм надання сім'ям військовослужбовців одноразової грошової допомоги, яка нині складає 609 тис. гривень, унікаючи зайвих бюрократичних перепон. Так, тільки протягом минулого року її встигли отримати 70 родин.

Не зволікає командування Національної гвардії і з наданням усім, хто на це заслуговує, статусу учасника бойових дій. Процес видачі відповідних посвідчень розпочався ще у грудні минулого року, координувати його мала створена спеціально з цією метою Державна служба у справах ветеранів війни та учасників АТО. Та через те, що працювала вона недостатньо швидко та ефективно, право присвоювати статус учасника бойових дій отримали і комісії органів управління силових відомств, тож нині цей процес значно спростилося. Наразі військовослужбовцям Національної гвардії України видано 2120 відповідних посвідчень, проте незабаром їх має бути значно більше.

Зацікавили присутніх на брифінгу і питання вшанування військовослужбовців, що загинули в ході проведення антитерористичної операції на Донбасі. Торкаючись цієї теми, полковник Сподар повідомив, що на честь загиблих Героїв уже перейменовано дві вулиці, названо два навчальні заклади, відкрито ряд меморіальних дошок, стел та пам'ятних знаків.

Так, у Вінниці відтепер є вулиця, названа на честь прапорщика Валентина Білошкурського, а у селі Малі Кутища Вінницької області – вулиця імені прапорщика Віктора Липського. Обидва гвардійці служили в дислокованому в Калинівці оперативному полку НГУ. Їх не стало в один день, 29 травня ми-

нулого року в результаті падіння гелікоптеру Мі-8, який потрапив під вогонь терористів поблизу Слов'янська. Загалом тоді загинули 12 військовослужбовців Національної гвардії України та співробітників міліції, зокрема й начальник управління бойової та спеціальної підготовки Головного управління НГУ генерал-майор Сергій Кульчицький, котрий помертньо удостоївся звання Героя України. Згодом на місці авіакатастрофи було встановлено пам'ятний хрест.

Загалом же, процес увічнення пам'яті полеглих воїнів триває безперервно. Вулиці та площі, названі на честь загиблих захисників Вітчизни в Україні ще з'являться неодмінно, адже подібні питання органи місцевого самоврядування розглядають зазвичай лише раз на рік, напередодні дня міста чи села. Проте, напевно, набагато важливіше, щоби якомога більше наших співвітчизників зберігали цю пам'ять у себе в серці. Саме такої шани і такої подяки заслуговують ті, хто віддав за нашу Батьківщину найдорожче – власне життя...

Підполковник Валерія АГБАЛОВА

P.S. Коли верстався цей номер, стало відомо про присвоєння полковнику Ярославу Сподару військового звання «генерал-майор». Редакція журналу «Слово честі» щиро вітає Ярослава Богдановича із цієї знаменною подією.

ПИТАННЯ НАДАННЯ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ УЧАСНИКАМ АТО

Основним нормативним актом, який регулює порядок виплат одноразової грошової допомоги громадянам, що підірвали здоров'я під час військової служби та членам сімей загиблих захисників Вітчизни є Постанова Кабінету Міністрів України № 975 від 25.12.2013 року «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві».

Зокрема, у даному документі зафіксовано конкретні суми, які можуть бути виплачені в тому чи іншому випадку.

Так, у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, його рідним виплачується 500-кратний прожитковий мінімум, встановлений законодавством. На сьогоднішній день це 609 тис. грн.

У разі встановлення військовослужбовцю або звільненій з військової служби особі інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, держава має виплатити наступні суми:

- за 1 групу – 304,5 тис. грн. (250-кратний прожитковий мінімум);
- за 2 групу – 243,6 тис. грн. (200-кратний прожитковий мінімум);
- за 3 групу – 182,7 тис. грн. (150-кратний прожитковий мінімум).

У разі встановлення військовослужбовцю або звільненій з військової служби особі інвалідності, що настала в період проходження військової служби, або внаслідок захворювання, пов'язаного із проходженням з військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби, виплачується:

- за 1 групу – 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);
- за 2 групу – 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);
- за 3 групу – 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум).

У разі встановлення військовозобов'язаному або резервісту інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві, виплачується:

- за 1 групу – 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);
- за 2 групу – 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);
- за 3 групу – 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум).

У разі часткової втрати працездатності військовослужбовцю, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності – у розмірі, що визначається у відсотках від 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями (МСЕК).

У разі часткової втрати працездатності військовослужбовцем строкової військової служби, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) у період проходження військової служби – у розмірі, що визначається у відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК.

У разі часткової втрати працездатності військовозобов'язаним або резервістом, призваним на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності – у розмірі, що визначається у відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК.

Як отримати одноразову грошову допомогу при пораненні або травмуванні

1. Скласти рапорт на ім'я командира частини про направлення на медичний огляд ВЛК з метою визначення ступеня придатності до військової служби та встановлення причинного зв'язку поранення (травмування).

До направлення додаються:

- ✓ Довідка командира військової частини про обставини отримання поранення (травми, контузії, каліцтва) (додаток 17 до Положення про військово-лікарську комісію та медичний огляд у Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 14.08.2008 № 402, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2008 року за № 1109/15800);
- ✓ Акти розслідування (Н-1, Н-5) обставин отримання поранення (травмування), проведеного відповідно до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, що сталися в органах і підрозділах системи МВС України, затвердженого наказом МВС України від 27.12.2002 № 1346.

2. Результатом проходження медичного огляду ВЛК повинна стати довідка або свідоцтво про хворобу з визнанням причинного зв'язку (ТАК, пов'язане із виконанням обов'язків військової служби або НІ, не пов'язане з виконанням обов'язків військової служби), яке затверджується ВЛК;

3. Отримавши рішення ВЛК, командир військової частини протягом трьох днів видає направлення військовослужбовцю для подання документів до лікарсько-консультативної комісії лікувального профілактичного закладу охорони здоров'я, яка направляє військовослужбовців (військовозобов'язаних, резервістів) на огляд до МСЕК Міністерства охорони здоров'я України за місцем проживання для встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності;

4. МСЕК за результатами обстеження видає довідку про встановлення інвалідності або ступеню втрати працездатності (у відсотках) без встановлення інвалідності;

5. Після отримання довідки МСЕК військовослужбовець подає рапорт на ім'я командира військової частини на виплату грошової допомоги в разі поранення (контузії, травми або каліцтва).

Командир організує підготовку необхідних документів та подає їх до Головного управління Національної гвардії України.

Документи, які необхідно надати для отримання одноразової грошової допомоги у випадку поранення (травмування):

- ✓ Заява про виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку з встановленням інвалідності чи часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;
- ✓ Довідка МСЕК про встановлення групи інвалідності або відсотка втрати працездатності із зазначенням причинного зв'язку інвалідності чи втрати працездатності. Копії:
- ✓ постанови відповідної військово-лікарської комісії щодо встановлення причинного зв'язку поранення (контузії, травми або каліцтва), захворювання;
- ✓ документа, що свідчить про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), зокрема про те, що воно не пов'язане із вчиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження;
- ✓ сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- ✓ документа, що засвідчує реєстрацію фізичної особи у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, виданого органом доходів і зборів.

Виплата одноразової допомоги не здійснюється якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста є наслідком:

- вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;
- вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
- навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
- подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової допомоги.

У разі загибелі або смерті військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста командир військової частини надсилає акти розслідування обставин загибелі, медичні документи (свідоцтво про смерть, довідку лікаря про смерть, результати судово-медичної експертизи тощо) на розгляд військово-лікарської комісії. ВЛК встановлює, чи пов'язане захворювання, поранення, травми, контузії або каліцтва, що призвело до загибелі людини із виконанням нею обов'язків військової служби

Документи на одержання одноразової грошової допомоги в разі загибелі або смерті військовослужбовця оформляються та подаються до ГУ НГУ командиром частини.

Одноразова грошова допомога виплачується рівними частками членам сім'ї, батькам та утриманцям загиблого. Члени сім'ї та батьки визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Коло осіб, які мають право на одержання одноразової грошової допомоги в разі загибелі або смерті громадянина під час проходження чи виконання обов'язків військової служби, визначається військовою частиною на підставі перевірених матеріалів його особової справи та інших документів.

У НАШИХ СЕРЦЯХ ВСІ ВОНИ – ЖИВІ...

Напередодні нового, 2015-го року, країна застигла у передчутті. На жаль, не чогось доброго і світлого, а нових потрясінь, які не змусили себе довго чекати. Практично щодня в результаті бойових зіткнень, обстрілів та терактів гинуть наші співгромадяни. Вже у цьому році їх сотні – військових і цивільних, старих і малих. Десятки військовослужбовців Національної гвардії України віддали свої життя за неділим та незалежну Україну. Вклонімося їм, пам'ятаймо Героїв!

Вечері 5 січня неподалік міста Артемівська сталася жахлива дорожньо-транспортна пригода: на прифронтовій дорозі військовий вантажний автомобіль КраЗ зіткнувся з мікроавтобусом «Богдан», у якому до місця несення служби їхав один із взводів резервного батальйону оперативного призначення столичного з'єднання НГУ, широко відомий як батальйон імені Героя України генерал-майора Сергія Кульчицького. Внаслідок трагедії, причиною якої, за попередніми висновками військової прокуратури та комісії МВС України, стали погані погодні умови, 12 гвардійців загинули на місці ДТП, ще 21 воїн був тяжко травмований...

Протягом наступних днів у різних кутках України з військовими почесностями проводжали в останню путь відважних бійців, які приєдналися до лав Небесного війська, назавжди ставши ангелами-охоронцями рідної землі.

Зокрема, однополчани та представники громади Львівщини разом із рідними та близькими під час заупокійного богослужіння, що пройшло в Гарнізонному храмі Святих Верховних Апостолів Петра та Павла, віддали шану двом друзям-односельцям – 28-річному **старшому солдату резерву Роману Сокачу** й 36-річному **солдату резерву Ростиславу Скруту**. Потому труни з тілами загиблих доставили до їхнього рідного села Зимна Вода Пустомитівського району. Для Ростислава, випускника Львівського національного університету імені Івана Франка, батька двох дітей, це була перша поїздка на передову після проходження початкової військової підготовки на полігоні. А Роман вирушав у район АТО вже вдруге: лише місяць тому, під час короткострокової відпустки, він одружився.

У місті Барвінковому, що на Харківщині, разом із батьками, братом і сестрою, дружиною та дочкою земля-

ки й однополчани провели в останню путь 44-річного **старшого солдата резерву Юрія Лівиненка**, який став до лав військового резерву НГУ ще у травні 2014 р., уболюючи за долю рідного для нього Слов'янська (Юрій Володимирович працював там понад 13 років). У жовтні, перебуваючи вдома у відпустці, він став почесним гостем благодійної акції, організованої волонтерами, школярами та працівниками культури, висловивши подяку всім небайдужим людям, які самовіддано допомагають захисникам України...

На столичному Лук'янівському військовому кладовищі навіки упокоївся уродженець Бердичева, активіст-майданівець, учасник боїв під Слов'янськом та Дебальцевим, **старший солдат резерву Максим Щіпов**, який менш ніж місяць не дожив до свого 27-річчя. Також у столиці, у крематорії Байкового цвинтаря відбулося прощання із 48-річним **старшим солдатом резерву Віктором Бурко**, прах якого згодом поховали у Львові. Друзі загиблого згадували, як навесні минулого року його, вже немолодого приватного підприємця, спочатку не хотіли приймати на службу до Нацгвардії – аж поки він продемонстрував відмінну фізичну форму, підтягнувшись на турніку 12 разів... Без батька залишилася 18-річна донька Віктора Павловича.

У Луцьку богослужінням у Свято-Троїцькому кафедральному соборі та багатолюдною громадською панатидою на Театральній площі земляки провели в останню путь **солдата резерву Тараса Герасимюка**, життя якого обірвалося за 5 днів до його 20-річчя. Бійця поховали в рідному селі Городище-2 Луцького району.

А в селищі Сартани Маріупольського району Донецчини представники місцевої громади разом з рідними та однополчанами-гвардійцями віддали останні почесні військовослужбовцю за

контрактом столичного з'єднання НГУ **молодшому сержанту Сергію Бабичеву**. Саме він перебував за кермом автобусу того злочасного вечора – і, за свідченнями тих, кому пощастило вижити під час катастрофи, в останню мить свого життя намагався зробити все можливе для того, щоб уникнути зіткнення та врятувати побратимів.

Вранці 17 січня, у госпіталі, не виходячи зі стану коми, за дюжиною побратимів відійшов у вічність і ще один, тринадцятий боєць Національної гвардії – 40-річний **молодий сержант резерву Ігор Дідач**. Влітку, перебуваючи у відпустці, Ігор Йосипович став відомий у рідному Трускавці після того, як за допомогою інших свідомих громадян затримав і передав нарядку міліції двох кишенькових злодіїв, що вкрали гаманця в пасажирки маршрутного таксі, в якому він якраз їхав на зустріч з міським головою. А за кілька днів до загибелі Ігор опублікував у мережі Інтернет відеозвернення до бойових побратимів, зазначивши у ньому: «Ми перемаємо. У нас немає іншого виходу...».

9 січня поблизу смт Станиця Луганська спалахнув бій, який точився понад дві години, і, на жаль, став останнім для двох відважних захисників України – теж із батальйону ім. генерала Кульчицького. Жителі Сокаля всім містом, багатокілометровою ходою проводили в останню путь старшого кулеметника 37-річного **старшого солдата резерву Романа Лагна**. На «Євромайдані» він був десятником 10-ї Сокальської сотні Самооборони. 18 лютого 2014-го дістав поранення в ліве око – на щастя, лікарям вдалося врятувати йому зір. Із початком бойових дій на сході України вступив до військового резерву НГУ і зі зброєю в руках до останнього подиху відстоював рідну Батьківщину. Пенсіонер МВС, **підполковник міліції у відставці Роман Фурик** тоді, на барикадах, був поранений в обличчя.

Пішовши на заслужений відпочинок 2006-го з посади оперуповноваженого коломийського ВБОЗу, у листопаді 2014 року Роман Степанович став до лав «майданівців», а потім одним із перших зголосився добровольцем на захист Батьківщини. Через поважний вік оформлявся на службу до БПСМОП «Миротворець», звідти був прикомандирований до вищезгаданого резервного підрозділу Нацгвардії – саме в ньому Роман Степанович воював під Слов'янськом і Дебальцевим. У жовтні 2014-го в рідній Коломиї йому було вручено нагороду голови ВРУ, іменний годинник. Він загинув у третьому бойовому відрядженні, не доживши місяця до свого 52-річчя.

Артобстріл бойовиками мікрорайону «Східний» Маріуполя, який відбувся вранці у суботу 24 січня, змусив здригнутися всю країну. Обурені цинізмом і нелюдською жорстокістю терористів українці широко співчували сім'ям загиблих та постраждалих мирних мешканців приморського міста. Проте першою жертвою варварського обстрілу став воїн-строковик херсонської частини НГУ **старший солдат Дмитро Миколайчук**. Разом із однополчанами він ніс службу на ротному опорному пункті, дислокованому у селищі Виноградному неподалік Маріуполя. Буквально за тиждень до загибелі Дмитрові виповнилося 22 роки. Родом юнак був із села Ломачинці, що на Хмельниччині. До призову встиг закінчити вище професійне училище, опанувавши цілком мирну спеціальність муляра-штукатур. Обзавестися власною родиною хлопець не встиг, без сина залишилася невтішна мати.

28 січня під час артилерійської дуелі неподалік селища Миколаївки Тельманівського району загинули два добровольці окремого загону спеціального призначення «Азов» мариупольського полку НГУ **солдати резерву Анатолій Шульга та Геннадій Білофастов**. Обидвом було по 49 років, обидва мали родини, затишні оселі та пристойний заробіток. І обидва не могли спокійно спостерігати за тим, як ворог роздирає на шматки Батьківщину, тож попри зрілий уже вік записалися до лав «Азова» – Геннадій лише в грудні минулого року, Анатолій на півроку раніше. З уродженцем Конотопа Анатолієм Шульгою прощалися на його рідній Сумщині, а киянина Геннадія Білофастова проводжали в останню путь з Майдану Незалежності.

31 січня у боях за Вуглегірськ батальйон «Донбас» втратив шістьох бійців. Найстаршому було 56 років, наймолодшому через три дні мало виповнитися 32... Начальник посту збору та обробки інформації **молодший сержант резерву Костянтин Ковальов** і був тим самим найстаршим до-

бровольцем. Наймолодшого бійця, стрільця-санітара, **солдата резерву Андрія Реуту**, поховали на Алеї почесних громадян центрального кладовища міста Суми. До війська випускник Сумського державного університету, інженер і спортсмен пішов за власним переконанням. Так само зробили батько та брат Андрія. Уродженцем Сумщини був і його загиблий побратим 34-річний розвідник **солдат резерву Сергій Мякотін**. Разом з братом, який і повідомив про загибель Героя, він воював спочатку в Добровольчому українському корпусі, а згодом в батальйоні «Донбас». Проводити в останній шлях 44-річного батька двох синів і справжнього патріота України у рідному Лебедині пришили сотні людей. У старшого кулеметника БТР **старшого солдата резерву Сергія Беляєва** був позивний «Папа». І дійсно, багатьом із своїх бойових товаришів 54-річний чоловік годився у батьки. Та вдома, у Кривому Розі у Сергія Володимировича залишилося двоє рідних синів, яких він виховав справжніми чоловіками та патріотами. Пліч-о-пліч у добровольчих лавах воювали харків'яни 42-річний старший кулеметник БТР **молодший сержант резерву Кадир Магомедов** та 38-річний водій солдат резерву Олександр Копиця. Кадир Магомедов хоч і був мусульманином, але всім серцем любив нашу спільну Вітчизну. На жаль, захищати Україну зі зброєю в руках йому судилося всього два місяці. Олександра Копицю численні близькі та знайомі знали як чудову людину, вірного друга, люблячого батька та чоловіка. На початку осені чоловік залишив роботу фармацевта і поїхав на Схід, захищати цілісність своєї країни. Свій останній день народження Олександр відсвяткував у окопі. Вдома його не дочекалися дружина, донька та син.

5 лютого, близько 2.00, у бою із сепаратистами загинув 46-річний командир взводу спеціального призначення парашутно-десантної роти окремого загону спеціального призначення «Азов» **капітан Степан Криворученко**. Слід зазначити, що до минулого року він проживав у Криму, але після анексії півострову Росією разом із родиною перебрався до міста Борисполя, що на Київщині. У серпні 2014 року Степан став до лав Нацгвардії, а у грудні, відправився до зони АТО. Попрощатися з офіцером, окрім бойових побратимів та родини, прийшли чимало городян.

7 лютого внаслідок обстрілу наших позицій із ворожих «Градів» смертельне поранення дістав 42-річний мобілізований киянин **солдат Олег Дідушко**. Він жив звичайним життям – ходив на роботу, захоплювався футболом, наприкінці листопаду 2013 року, як і тисячі небайдужих до подальшої долі

України співвітчизників вийшов на Майдан Незалежності. А у серпні одягнув солдатський однострій – теж, як і тисячі українців. Ось тільки загинути солдату Дідушку судилося як Герою...

9 лютого стало чорним днем для медиків Національної гвардії України, того дня вони втратили кількох своїх колег – скільки саме, наразі сказати не можна, адже деякі з них досі продовжують вважатися зниклими безвісти. Інцидент стався неподалік Дебальцевого, де в ті дні точилися жорстокі бої. Провізор-фармацевт окремої медичної роти Північного ТУ НГУ ім. М. Пирогова солдат резерву Сергій Кацабін ніс службу у прифронтовій зоні, допомагаючи військовослужбовцям ЗСУ вивозити на «велику землю» загиблих армійців. Під час одного з таких рейсів із Сергієм обірвався зв'язок, тож увечері на пошуки колеги спецавтомобілем та БТРом вирушили шестеро військовослужбовців: лікар Галицького з'єднання НГУ капітан медичної служби Тарас Кончевич та п'ятеро «пироговців» – молодші сержанти резерву Володимир Жила і Михайло Пудляк та солдати резерву Максим Овчарук, Василь Задорожний і Дмитро Лагунов. Та у дорозі автомобіль підірвався на фугасі. Вибух був такої сили, що солдати Задорожний та Лагунов загинули на місці, решта екіпажу зазнали серйозних поранень. Капітан медслужби Кончевич вистрибнув з БТРа та побіг на допомогу побратимам, проте не встиг до них дістатися, потрапивши під обстріл – вочевидь, терористи прибігли на звук вибуху і розстріляли медиків, незважаючи на їхні розпізнавальні знаки...

Наразі достеменно відомо лише про долю молодших сержантів Жили та Пудляка. Важкопораненим військовослужбовцем дивом удалося вижити та дістатися до своїх, наразі обидва перебувають на лікуванні. Решта медиків, зокрема і Сергій Кацабін, якого так і не вдалося знайти, живі чи мертві, залишилися на контрольованій бойовиками території. Лише 21 лютого волонтерам вдалося домовитися про повернення українській стороні тіл Тараса Кончевича, Василя Задорожного та Дмитра Лагунова. На трьох військових медиків був один спільний похорон, адже всі вони – львів'яни. Тисячі людей прощалися з ними в Гарнізонному храмі Петра і Павла, опісля похоронна процесія вирушила пішою ходою до Личаківського кладовища, на полі почесних поховань якого знайшли свій останній спочинок новітні герої України. У **капітана медичної служби Тараса Кончевича** залишилося двоє дітей. Осиротіла й родина **солдата резерву Дмитра Лагунова**. Найстаршому із загиблих **солдату резерву Василю Задорожному** во-

сени мало виповнитися 50. Він виховував двох власних і як міг допомагав дванадцятьом прийомним дітям своєї сестри. У тяжких бойових умовах військовій медикі рятували життя та здоров'я сотням поранених, когось повертаючи буквально з того світу, і загинули, виконуючи свій професійний обов'язок.

Наступальна операція заgonу «Азов» у Новоазоському районі, в результаті якої від терористів було звільнено населені пункти Павлополь, Комінтернове, Лебединське, Бердянське та Широкине, розпочалася 10 лютого і тривала п'ять неймовірно довгих і важких днів. Коли запанувало довгоочікуване затишшя, саме бійці «Азову» евакуювали із Широкиного мирних мешканців, які залишалися в селі протягом усього протистояння. Загалом гвардійці знищили близько 100 бойовиків та 10 одиниць ворожої бронетехніки. На жаль, сам загин теж зазнав серйозних втрат – восьмеро бійців загинули, близько 50 дістали поранення різних ступіней тяжкості.

11 лютого, в ході штурму ворожого блокпосту поблизу селища Саханка загинув боєць «Азова» 25-річний **солдат Дмитро Коряк**. З самого початку він брав участь у подіях на столичному «Євромайдані», згодом створював Самооборону у рідному Миргороді, а у серпні відбув на Донбас. Загинув Дмитро від осколкових поранень – поруч із ним розірвалася міна ворожого міномета. 14 лютого у районі населених пунктів Широкине та Саханка, стримуючи наступ озброєних формувань ДНР, загинули семеро добровольців заgonу «Азов». Імена Героїв – **лейтенант Антон Грицай, солдати Ігор Гольченко, Роман Черненко, Михайло Чеботарьов, Володимир Радіонов, В'ячеслав Кирилов, Олександр Кутузакій**. 27-річний лейтенант Грицай був родом із Полтави. Гарячий уболівальник місцевої «Ворскли», Антон завжди відрізнявся активною життєвою і громадянською позицією. Зі своїм товаришем, художником Дмитром Білоконем, він створив графіті-меморіал пам'яті усіх полеглих за волю та незалежність України. Тепер виявляється – і собі самому... Ігорю Гольченку було всього 18, на фронт він пішов добровольцем після закінчення Сумського будівельного коледжу. На рік старшим Ігоря був Роман Черненко, уродженець Дніпропетровська. В пам'ять про товариша, який не пропускав жодного матчу улюбленого «Дніпра», уболівальники команди виготовили банер, який прикрашав трибуну столичного стадіону «Олімпійський» під час поєдинку 1/16 фіналу Ліги Європи із грецьким «Олімпіакосом». 25-річний Михайло Чеботарьов народився у Хабаровському краю Росії, проте дитиною переїхав

в Україну і виріс її полум'яним патріотом. Завдяки йому вижили двоє поранених у бою побратимів, а сам уціліти Михайло не зумів. Удома, в Фастові, у нього залишилися батьки, дружина і маленький син. 26-річний луганчанин Володимир Радіонов мав із терористами власні рахунки – він понад усе бажав, аби на його малій Батьківщині панував мир та спокій. На жаль, за цю мрію хлопцеві довелося заплатити власним життям. 30-річного одесита В'ячеслава Кирилова друзі знали за псевдонімом Козак, бо той носив розкішний оселедець. Та козацькою у чоловіка була не тільки зовнішність, але й душа, адже за волю України він віддав найдорожче. Олександра Кутузакія, теж родом із Одеси, поховати змогли тільки 23 лютого – кілька днів терористи відмовлялися віддавати тіло 28-річного Героя. На похоронах мати Олександра попросила не закривати понівечене російськими найманцями обличчя її сина, щоб всі могли бачити зв'язчу натуру окупантів

12 лютого неподалік села Логвинового батальйон «Донбас» втратив п'ять воїнів. Такою страшною виявилася ціна боротьби за сумнозвісний Дебальцевський плацдарм. Українські військові, зокрема, бійці батальйону «Донбас», штурмом взяли частину Логвинового та розблокували трасу сполученням Артемівськ – Дебальцеве. Під час зачистки території від залишків незаконних збройних формувань одна із груп виявила в лісосмузі танки противника. Зав'язався нерівний бій, у якому загинули **сержанти резерву Володимир Панчук, Анатолій Поліщук та солдати резерву Роман Мельничук, Андрій Камінський і Володимир Самійленко**. Загиблі воїни опинилися на території, що контролюється бойовиками. 19 лютого бійці «Донбасу» обміняли одного полоненого бойовика-сепаратиста на тіла сержантів Панчука та Поліщука, а також, одного військовослужбовця Збройних Сил України. Досі тривають переговори щодо повернення рідним тіл іще трьох Героїв.

15 лютого поблизу Широкиного, натрапивши на засідку ворога, загинули старший кулеметник батальйону «Донбас» 48-річний **старшина резерву Олег Шабельний** та водій 53-річний **солдат резерву Євгеній Тельнов**. Із старшиною Шабельним прощалися біля стели Небесній сотні у Білій Церкві. Євгенія Тельнова поховали у його рідному Кіровограді. До початку неоголошеної війни на Сході України чоловік працював інструктором зі спорту у радіотехнічній школі місцевого Товариства сприяння оборони України, займався приватним бізнесом. Але минулого літа добровільно одягнув однострій і узяв у руки зброю, живим виїшов із Іловайського котла, бало-

тувався на виборах до Верховної Ради і загинув, напевно, ще багато чого не встигнувши зробити у житті.

17 лютого в тому ж районі «Донбас» втратив ще одного бійця, командира відділення **сержанта резерву Олега Бурлаку**. В Чернігові у день похорону Героя було оголошено траур. Нині тут, у орендованій квартирі проживає його дружина, діти та старенькі батьки, а в їхньому рідному Донецьку хазяйнують терористи. «Олег загинув героїчно! Коли його група стояла в передовому дозорі, на них вийшли близько 50 добре підготовлених спецназівців неприятеля. Олег був першим, хто викликав вогонь на себе. Своїми діями він урятував життя 23 хлопцям, які перебували у нього за спиною. Протягом 15 хвилин Олег був евакуйований, але, на жаль, урятувати його не вдалося. Вічна пам'ять тобі, брате! Всім нам сил і витримки, щоб усе це пережити», – каже командир підрозділу, де служив відважний сержант.

Пізно ввечері 17 лютого в смт Луганському Артемівського району загинув 21-річний командир взводу калінінського оперативного полку НГУ **лейтенант Роман Лабань**. Тільки минулого літа цей юнак одягнув офіцерські погони. Професії – захищати Батьківщину – уродженець села Сітківці Ярмолинського району Хмельницької області навчався із задоволенням, не раз зізнаючись друзям, що обрав вірний шлях у житті. Єдиний син у своїх батьків, востаннє Роман навідував їх перед Новим роком. Потім було бойове відрядження, живим із якого він уже не повернувся. Ішов третій день «перемир'я», коли підрозділ, котрий очолював Роман, потрапив під обстріл ворожих танків та артилерії. Танковий снаряд розірвався у лічених метрах від молодого офіцера, він зазнав контузії та серйозних поранень. Незважаючи на сильний вогонь терористів, підлеглі спромоглися вивести пораненого командира у безпечну зону і доправити до Артемівської лікарні, та, на жаль, врятувати його життя медики не змогли.

17 лютого під час спроби виходу із оточеного терористами Дебальцевого зникли безвісти семеро військовослужбовців одного з підрозділів харківської оперативної бригади НГУ. Через два тижні тіло одного з них, 45-річного **старшого сержанта резерву Богдана Вовка** було виявлено в одному з моргів Харкова. Весь цей час його мати, дружна та син сподівалися на те, що військовослужбовцю дивом удалося уціліти. Поховали воїна у його рідному Дрогобичі. Згодом вдалося відшукати й тіло солдата резерву В'ячеслава Хоршковського. 43-річний мешканець села Вознесенського Золотоніського

району Черкаської області добровільно став до лав Нацгвардії. В зоні АТО військовослужбовець перебував з листопада минулого року. Посмертно бійця, у якого залишилися дружина та дві маленькі доньки, було нагороджено відзнакою «За заслуги перед Черкащиною». Пошуки побратимів Богдана Вовка та В'ячеслава Хорошковського тривають.

18 лютого в селі Широкине російські бойовики з мінометів обстріляли позиції українських військових, після чого розпочався бій із застосуванням стрілецької зброї. Було поранено двох бійців загону «Азов», один із яких помер у лікарні Маріуполя. Загиблomu лейтенанту **Сергію Амбросу**, який служив у складі «Азова» з травня 2014 року, було 24 роки. Хлопця проводжали в останню путь з Соборної площі Черкас, адже попри молодий вік, Сергій був у місті відомою постаттю. Громадський активіст, учасник ініціативної групи «Здравіє» та координаційної ради молодіжних організацій «Патріотична ініціатива», він був людиною азартною та різносторонньою. Сергієву відзнаку за заслуги перед Черкащиною прийняли його батьки та старший брат.

7 березня, попри формально діюче перемир'я, терористи обстрілювали Широкине чотири рази – зі стрілецької зброї, гранатометів, мінометів і навіть із танка. Відбиваючи одну із цих атак, від чисельний осколкових поранень загинув 23-річний борець батальйону «Донбас» помічник гранатометника **солдат резерву Володимир Побединський** – в кількох метрах від нього розірвався танковий снаряд. Зі зброєю в руках хлопець захищав свій рідний край, адже був уродженцем селища Мангуш Маріупольського району. Надто дорогою ціною вдалося йому довести, що на Донбасі є справжні патріоти.

13 березня неподалік Попасної загинув 28-річний командир відділення **молодший сержант Денис Кеня**. До столичного з'єднання з охорони дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав його було призвано у зв'язку із частковою мобілізацією рік тому. Поховали військовослужбовця на Сумщині, у його рідному селі Червоному. У своєї матері Денис був єдиним сином, подарувати їй онуків він так і не встиг...

На жаль, у однополчан Героїв не завжди є можливість вивести своїх загиблих побратимів з поля бою. У таких випадках процедура подальшого пошуку, ідентифікації останків військовослужбовців та передачі їх рідним може розтягнутися на місяці. Про одне таке повернення, довгий останній шлях додому 22-річного **солдата Вадима Наумова**, що служив у столич-

ному оперативному з'єднанні НГУ, докладно розповідається на стор. 10–13 цього журналу. Солдат Наумов – один із дванадцяти гвардійців, яких довгий час вважали зниклими безвісти, і які лише наприкінці минулого та початку поточного року знайшли свій останній прилисток на малій Батьківщині.

Військовослужбовець херсонського батальйону НГУ **старший сержант Максим Баранов** зник безвісти під час виходу з Іловайського «котла» у серпні минулого року. Цілий півроку мати та дружина з півторарічним сином чекали повернення Максима. Та, на жаль, весь цей час тіло військовослужбовця перебувало у запорізькому морзі. Поховали хлопця у його рідному селищі Сиваському Новотроїцького району наприкінці лютого. Йому теж було всього 22.

Десятеро добровольців батальйону «Донбас» **лейтенант резерву Леонід Петихачний, молодший лейтенант резерву Микола Балакшей, старший сержант Олексій Буравчиков та солдати резерву Вадим Антонов, Олексій Бакка, Андрій Шевчук, Дмитро Кабалюк, Андрій Ляшко, Сергій Ковешніков і Олександр Мочалов** загинули під Іловайськом наприкінці серпня минулого року. Усім їм судилося бути похованими двічі – спочатку на ділянці, яку міська влада Дніпропетровська виділила для поховання невідомих захисників України на одному із місцевих кладовищ, а згодом, після завершення досліджень ДНК, кожного із добровольців із почестями перепоховали вдома. 37-річний Леонід Петихачний та 39-річний Олексій Буравчиков упокоїлися на Алеї Слави Центрального кладовища Чернівців. У мирному житті Леонід був юристом, а Олексій, здобувши вищу освіту у Буковинській державній фінансовій академії, служив у Збройних Силах України, потім працював на фабриці «Візерунок». Батька трьох ді-

тей Леоніда Петихачного поховали 29 січня. Із Олексієм Буравчиковим місто попрощалося 21 лютого. 32-річний молодший сержант резерву Микола Балакшей похований у Дніпропетровську 26 січня. Того ж дня на кладовищі села Великий Ключів упокоївся 32-річний Дмитро Кабалюк. 38-річний кавалера ордена «За мужність» III ступеня Вадима Антонова, якого поховали 7 лютого у Житомирі, не дочекалися дружина та 6-річна донечка. 40-річний резервіст Олексій Бакка був похований у місті Обухові, що на Київщині, 28 лютого. У загиблого бійця лишилися дружина та троє дітей. 34-річний одесит Андрій Шевчук народився у Будапешті, жив в Одесі, а загинув на Донбасі. 40-річний резервіст Андрій Ляшко був родом із Лебединського району Сумської області, в мирному житті чоловік працював промисловим альпіністом. 51-річний Сергій Ковешніков похований у Житомирі. 36-річний солдат Олександр Мочалов, якого провели в останню путь 6 лютого, прожив коротке, але яскраве життя. Народився він у центральному військовому госпіталі столиці Куби Гавани, де служив батько Олександра, радянський офіцер. Родина довго їздила гарнізонами, аж поки осіла у Полтаві. У дитинстві Саша дуже хотів бути військовим, але здоров'я підвело, лікарі визнали його лише обмежено придатним до служби у воєнний час. Та коли на нашу землю прийшли загарбники, Олександр Мочалов пішов на війну добровольцем, обійнявши посаду стрілка-санітара батальйону «Донбас». Позивний собі узяв Віва, від іспанського «vivo», себто, «живий». Здається, в цьому є неабияка символічність, адже і Олександр, і сотні інших Героїв вічно житимуть у пам'яті вдячного українського народу.

Підготувала
підполковник Валерія АГБАЛОВА,
фото підполковника Вадима ГОЛУБА
та підполковника Євгена РОЖЕНЮКА

ДОВГИЙ ШЛЯХ ДОДОМУ

Неоголошена війна на Донбасі забрала життя сотень і сотень українських військовослужбовців. Деякі з них і дод офіційно вважаються безвісти зниклими. Для їхніх рідних це навіть гірше, аніж отримати офіційну «похоронку». Шохвилини чекати, молитися, здригатися від кожного телефонного дзвінка – ворогові не побажаєш такого горя. Але як дивно, інколи буває так, що це пекло продовжується не через життєві обставини, над якими ніхто не власний, а через бездушність і халатність тих посадових осіб, які мають усіляко сприяти поверненню загиблих захисників Вітчизни додому.

Чому так відбувається – питання, як-то кажуть, до компетентних органів. Ми ж просто розповімо історію одного такого повернення, без купюр і без прикрас. Адже Герої заслуговують на пам'ять, а всі, хто їх знав і любив, заслуговують на правду та справедливість.

– У нас неплохие, в принципе, отношения, хотя я не сказал бы, что теплые. Как ни крути, мы военные, а они – со стороны. Потому стараемся сглаживать острые углы...

9 червня 2014 року. Знімальна група одного зі столичних телеканалів готує сюжет про приїзд до навчального центру Національної гвардії України «Нові Петрівці» добровольців, що служитимуть у нещодавно створеному батальйоні «Донбас». Разом журналісти вирішили розпитати одного із бійців дислокованого тут оперативного з'єднання Нацгвардії, як до новоприбулих ставляться господарі військового містечка.

Люди у балаклавах та напівцивільному, напіввійськовому одязі, що вивантажуються з автобусів, явно не викликають у солдата теплих почуттів. Зовсім нещодавно цей військовослужбовець та протестувальники з Майдану були по різні боки барикад. Він стояв у військовому ланцюжку, а так звана радикально налаштована молодь жбурляла в нього каміння і петарди. Та з початком бойових дій на Донбасі спільного між учорашніми супротивниками стає все більше. Звісно, до дружби їм іще дуже далеко, проте і ті, й інші розуміють: відстоювати мир на рідній землі їм доведеться пліч-о-пліч, тож емоції краще залишити на потім. Саме таке, не по роках зріле судження озвучує новопетрівецький «старожил».

Звати військовослужбовця Вадимом Наумовим, він солдат строкової служби. І хоча свій законний рік юнак відслужив іще весною, на бувалого воїна він зовсім не схожий. На вигляд хлопцеві більше 18 не даси, і солідності йому не додає навіть чорна спецназівська форма. Але насправді

Вадиму вже «аж» 21, і за його плечима серйозний службовий досвід. До бригади спецпризначення внутрішніх військ МВС України «Барс», як іще зовсім недавно іменувалося оперативне з'єднання НГУ, він призвався, здобувши диплом молодшого спеціаліста у Бердичівському коледжі промисловості, економіки та права, а до того – закінчивши загальноосвітню школу у рідному Козятині. Вдома грав на гітарі у рок-групі, але у війську довелося засвоїти інший «інструмент» – снайперську гвинтівку.

– коли у квітні в місті почалися перші заворушення, особовий склад бригади на півтора місяці відрядили туди для охорони громадського порядку. Тоді ще – тільки зі спецзасобами... Виїжджали терміново, якраз того дня, коли солдат Наумов ніс службу у добовому наряді. Юнакові довелося залишитися, і він дуже шкодував про це. Вадимові здавалося, що він підводить друзів, відсиджуючись у казармі, тож попри загострення ситуації на Донбасі, у наступне бойове відрядження хлопець вирішив їхати обов'язково.

До призову Вадим Наумов грав на гітарі у козятинському рок-гурті «AroS», а у війську засвоїв інший «інструмент» – снайперську гвинтівку

Всю зиму Вадим охороняв громадський порядок на Банковій та Грушевського. В березні довелося оберегатися від мародерів і резиденцію біглого президента Януковича. Це невеличке інтерв'ю військовослужбовець дає якраз напередодні свого першого відрядження на Донбас. Його товариші вже побували у Донецьку

Скоро він відбуде під Слов'янськ. Місто поки що під сепаратистами самопроголошеної ДНР, але вже скоро його звільнять наші військові. На Донеччині спецназівці нестимуть службу на відносно спокійному блокпосту, але невгамовний снайпер частенько дошкулятиме начальству питаннями на кшталт: «Ми що, так і просидимо

тут? Взагалі не воюватимемо?». Начальство усміхатиметься, мовляв, навоюєшся іще, а поки візьми краще гітару, розваж товаришів...

До місця постійної дислокації військової оперативний резерв повернеться наприкінці липня. Відпочивши буквально пару днів, солдат Наумов відбуде на тренування з бойового злагодження у навчальний центр «Старе». У серпні, коли Вадиму виповниться 22, він подасть рапорт із проханням про нове відрядження, живим з якого він уже не повернеться. Свій перший і останній бій гвардієць прийме 1 вересня поблизу села Василівка Старобешівського району Донецької області.

Після бою Вадима так і не знайдуть, адже тіло українського солдата випадково чи навмисно заберуть із собою терористи, які вивозитимуть своїх убитих. Понад три місяці його мама Інна Сергіївна, численні рідні та друзі сподіватимуться на диво. Що поранений, контужений, в полоні, – але живий. Однак уже 13 вересня тіло хлопця

час знаходився при ньому. Вся інформація з картки пам'яті Вадимового телефону, в тому числі й телекоментар, з якого почалася наша розповідь, тепер у редакційному комп'ютері. Здавалося б, небувала журналістська удача – ось же твій герой, як на долоні! Та писати про солдата Наумова у минулому часі дуже важко – надто юний, надто життєрадісний.

Як і мільйони його однолітків, Вадим старанно задокументував своє коротке життя. Звісно, не спеціально, само виходило – там сфотографувався на пам'ять, тут відео зняв. Ось рідна рота, а ось уже й блокпост під Слов'янськом. Ось Вадим на БТРі, стискає у руці український прапор, ось – з вірною СГДшкою, а ось так виглядає ніч, якщо дивитися через тепловізор. З того погожого червневого дня, коли його знімали столичні телевізійники, минуло лише три місяці. Та за цей час юнак дуже змінився. По-перше, змужнів, а по-друге, на його обличчі з'явилася втома, яка буває тільки у зрілих, випробуваних життям чоловіків.

на очах у гвардійців на південь відходили наші війська, уцілілі в Іловайському котлі. Формально обидва населені пункти були українськими, однак мало хто назвав би район несення служби спокійним: із сусіднього Комсомольського сепаратистів вибили буквально два дні тому.

Позиції гвардійці облаштували за усіма правилами військової науки. Унизу, у виритих уздовж берега окопах, чергували гранатометник, кулеметник, автоматники. На висотці розташувалися другий гранатометник, кілька стрільців та снайпер. Останньому, утім, командир дозволив окопу не рити, адже хлопець знайшов хорошу щілину, з якої весь берег був як на долоні.

За Наумова майор Ковальчук був абсолютно спокійний. Командир нерідко залишав Вадима за старшого, довіряв йому радіостанцію. Боєць, дарма, що строковик і навіть не сержант, умів і спостерігати, і ситуацію оцінити, і не розгубитися в екстремальній ситуації. Та й позиція у снайпера була, іншого слова дійсно не підбереш, ідеальна! Чому так сталося, що у тому бою він втратив саме солдата Наумова? Відповісти на це питання неможливо – ніхто із військовослужбовців не бачив, як Вадима поранили і як він загинув. Ще одне риторичне питання – як загиблий боєць зрештою опинився там, де опинився. Хто забрав його з поля бою і чи був він на той час живий? До цього ми ще повернемося, а поки що за допомогою майора Ковальчука відновимо картину бою:

– Ніщо, як кажуть, не віщувало біди. О 16.30 ми як раз провели обід, коли на мене по радіостанції вийшов Вадим. Він був старшим серед кількох бійців, що несли службу у дозорі, у нього, до речі, і позивний був «Дозор». Те останнє фото з його телефону було зроблено саме там, на висотці. Солдат Наумов доповів, що по шосе в наш бік їдуть три легкові автомобілі, за ними слідують два автобуси. На відстані кілометр-півтора від мосту спостерігачі зафіксували переміщення людей. Виглядало це дуже підозріло.

Весь особовий склад чимдуж понісся на позиції, я сам зістрибнув у окоп буквально за хвилину до приїзду «гостей». Спецавтомобіль ДАІ Toyota Prius, цивільні Toyota Camry і Daewoo Lanos зупинилися на мосту. На машинах були таблички «Діти», однак вийшли з них чоловіки в камуфляжі із незрозумілими пов'язками на руках. Те, що це могли бути вороги, я й гадки не мав. Вирішив, що це бійці одного з добровольчих підрозділів вивозять дітей із зони бойових дій. Бачили ж дозорні автобуси позаду, а ДАІшники супроводжують колону – така версія здавалася цілком логічною.

І тут, як на гріх, на міст вибігає один із моїх підлеглих, боєць просто не встиг добігти до свого найбільш віддаленого окопу. Ті волають: «Стоять! Оружжя положити!». Хлопець, звісно, ніяковіє, зупиняється. Я піднявся, кричу: «Не чіпайте

Про свої відрядження до зони АТО воїн нікому не казав. Коли мама Вадима побачила це фото у соціальній мережі, син її заспокоїв: «Я на навчаннях. Тут все ніби по-справжньому...»

у морзі Калінінського району Донецька виявлять активісти пошукової групи Національного військово-історичного музею України та Всеукраїнської громадської організації пошуковців «Союз "Народна пам'ять"».

Першим аргументом на користь того, що це саме солдат Наумов, буде мітка із його прізвиськом та номером військового квитка на ремені. Другим – його смартфон, що знайдуть у кишені форми. І, на рещті, третій незаперечний доказ нададуть запорізькі судмедексперти. Саме в цей обласний центр Вадима вивезуть із Донецька, і звідти він востаннє відправиться в свій рідний Козятин.

Ось тільки шлях солдата Наумова додому розтягнеться аж на три місяці. То слідчі втратять номер мішка із тілом, то виявиться, що номер є, але він відрізняється від номера у його справі на одну цифру, то загадково зникне той самий ремінь, то результати тесту ДНК надійдуть, але матері скажуть, що дослідження треба зробити ще раз...

Найбільше дивує ситуація із мобільним телефоном Вадима, який весь цей

Кілька знімків, датованих 1 вересня. Вадим із товаришами на позиціях, усі у шоломах та «розгрусках». Одне фото чіпляє особливо. Край виритого явню на узвишші, в податливому степовому ґрунті окопу, ствол гвинтівки, висока поживкла трава навколо. А унизу, на березі річки Кальміус, купається в зелені велике село Роздольне. Поки ще – наше...

Це останнє, що бачив солдат Вадим Наумов.

До групи, яку очолював командир батальйону майор Ярослав Ковальчук, входило 25 військовослужбовців. Дехто був із київської бригади охорони громадського порядку, а дехто, як солдат Вадим Наумов і сам комбат – зі з'єднання оперативного призначення НГУ.

Основні сили гвардійців базувалися в Староласпі, що в шести кілометрах від Василівки, на околиці якої підлегли майора Ковальчука стояли вже третю добу. Охороняли міст через річку Кальміус, що між Василівкою та Роздольним. Міст знаходився на шосе, яким зовсім нещодавно

солдата, ми свої!» – «Хто – “свої?”» – «Національна гвардія, Київ» – «А ми – разведка ДНР»...

Ситуація – гірше не придумаєш. Солдат фактично потрапив у заручники, тож ми навіть не могли відповісти, коли ДНРівці відкрили по нас вогонь. Проте хлопець не розгубився – як тільки сепари відволіклися, зістрибнув з мосту, скотився у каналу. Я подав команду: «Вогонь!», а гранатометник ніби тільки на неї і чекав – з 400 метрів поцілів у «Камрі», палаючий автомобіль злетів у повітря, я думав, так тільки в кіно буває!

Аж раптом Наумов вийшов на зв'язок вдруге, доповівши, що його поранили. Я, чесно кажучи, не міг уявити, як у нього взагалі могли поцілити, та й хто? Ми ж на мосту усіх покляли! Вирішив розібратися на місці, а за потреби надати хлопцеві першу допомогу.

Залишив за старшого тямущого воїна, а сам побіг на висотку. Аж раптом нас стали обстрілювати з небувалою досі силою. Виявилось, що поки ми знешкодували передовий загін, «діти», тобто бойовики, які їхали в автобусах, встигли розсередитися вздовж протилежного берега річки і відкрили по нас шквальний вогонь. Скільки їх було і чим вони були озброєні, вирахувати було неможливо. Військовослужбовці, дарма, що переважно строковики, трималися відмінно. Проте контролювати ділянку, ширшу ніж 400-500 метрів, один взвод, навіть підсилений АГСами, просто не в змозі! До того ж, ситуація ускладнювалася тим, що Кальміус у тому місці зовсім неглибокий і річку легко перейти не лише по мосту, але й вброд.

Дістатися Вадима я так і не зумів. Встиг добігти лише до пам'ятника воїнам-визволителям на околиці Василівки, біля якого мене поранило. Я відчув нестерпний біль, нога не слухалася – пізніше з'ясувалося, що куля роздробила кістку. Відкотився в куток, заліг за стелою. Став викликати Наумова. Кричу в радіостанцію: «Дозор! Дозор! Ти як?». Мені відповіли, але я впевнений – це був уже не Вадим...

Підмога зі Староласпи приїхала швидко, десь через півгодини після перших пострілів. Комбат просив підоспілих медиків залишити його на потім, а першим ділом допомогти снайперу. Військовослужбовці кинулися на висотку, але у щіліні було порожньо – ані Наумова, ані його зброї. Обшукали все навколо, опитали товаришів Вадима, чиї окопи були неподалік. Все марно – ніхто нічого не бачив.

Що могло трапитися із солдатом? Безсумнівно, коли гвардійці унизу на чолі із майором Ковальчуком вели бій із незваними гостями на мосту, частина бойовиків перейшла річку вброд і стала підніматися на висотку. Вадим показався на очі терористам у ближньому бою, і ця помилка коштувала хлопцеві життя. Спочатку його підстрілили, влучили в стегову артерію – фахівці впевнені, що поранення такого характеру юнак міг зазнати тільки стоячи

або біжучи. Солдат Наумов доповів про поранення командирю, та сепаратисти дісталися до нього раніше, ніж підоспіла допомога. Експертиза стверджує, що юнак загинув невдовзі після того, як дістав поранення, від втрати крові.

При підготовці матеріалу окреслилися дві найбільш вірогідні версії того, що сталося із військовослужбовцем. Можливо, солдата Наумова терористи взяли у полон, де він невдовзі помер без належної медичної допомоги. На користь цієї думки свідчить і те, що комбату відповіли по рації невідомі, і те, що медики, котрі прибули доволі оперативно, бачили на висотці загиблих терористів, але не бачили Вадима. За іншою версією (її, нібито, озвучувало місцеве населення) однополчани Наумова просто не знайшли. А ДНРівці, забираючи вночі з поля бою тіла своїх загиблих поплічників, випадково чи навмисно, взяли з собою і українського солдата...

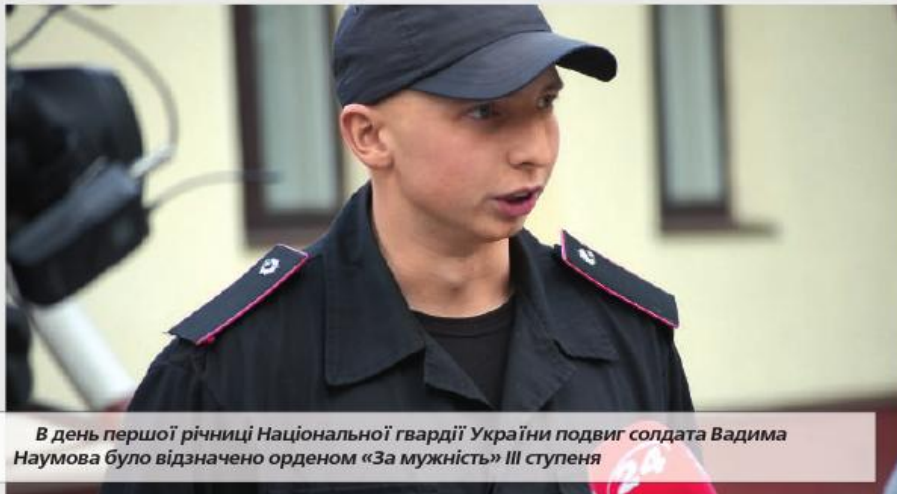
Жорстокий бій, упродовж якого, окрім майора Ковальчука, було поранено ще вісьмох військовослужбовців, тривав до півночі. В кінці кінців сепаратистам довелося відступити. Пошуки Вадима Наумова активізували, але жодного результату вони не принесли, а знайшовся він так само загадково, як і пропав – сепаратисти... зв'язалися із пошуковцями і попросили забрати тіло.

Розповідає науковий співробітник На-

вим, самі ідуть назустріч. У Калінінській лікарні Донецька нас зустріла «начмед ДНР», дівчина з позивним «Сонечко». Вона дала два мішки. В одному був Вадим, в другому – чийсь дуже пошкоджені обгорілі останки. У те, що це український солдат, довелося вірити на слово...

Усього під час свого першого пошукового рейду активісти вивезли останки 82 українських військовослужбовців. Виявивши при Вадимові телефон, пошуковці пішли на певне порушення – дістали картку пам'яті, а сам апарат разом із останками солдата передали офіцерам Військово-цивільного співробітництва Збройних Сил України, розсудивши, що потрібна слідчим інформація, зокрема, контакти, все одно знаходяться у пам'яті самого пристрою. Проте якби не це, то цілком можливо, що останній шлях солдата Наумова додому розтягнувся би ще не на один місяць.

Павло Нетьосов та його колеги докладають значних зусиль і щодо ідентифікації вивезених ними Героїв. Здавалося б, віднайти родину Вадима, маючи десятки фотографій з картки пам'яті його телефону, знаючи номер військового квитка і прізвище загиблого солдата, можна було елементарно. Та серед загиблих і зниклих безвісти військовослужбовців Збройних Сил України солдат Наумов не значився, а списків інших відомств, зокрема і Нацгвардії, у співробітників Національного музею не було. Та, на щастя, звичайна люд-

В день першої річниці Національної гвардії України подвиг солдата Вадима Наумова було відзначено орденом «За мужність» III ступеня

ціонального військово-історичного музею Павло Нетьосов:

– Це був перший виїзд наших пошуковців у зону бойових дій. Працюємо ми спільно із активістами ВГО «Народна пам'ять», і за цей час змогли повернути сім'ям близько 180 загиблих військовослужбовців. Цю місію доводиться виконувати саме нам, тому що діяти доводиться на підконтрольних сепаратистам територіях, а з українськими силовиками чи урядовими організаціями терористи навідріз відмовляються мати справу. Та й з нами по-різному поводяться – буває, що заважають працювати попри всі домовленості, а буває, як у випадку із солдатом Наумо-

вська солідарність і щире бажання робити спільну справу завжди сильніші будь-яких обставин чи бюрократичних перепон. У даному випадку сполучною ланкою між командуванням солдата, якого продовжували вважати зниклим безвісти, і пошуковцями виявився начальник групи зв'язків з громадськістю та ЗМІ управління Північного ОТО НГУ підполковник Євген Роженько:

– Співробітники Національного військово-історичного музею роблять дуже багато для увічнення пам'яті загиблих захисників України. Якщо вони, наприклад, виготовляють банери із іменами Героїв, то не зважають на їхню відомчу приналежність – там є і арміїці, і прикордонники,

і воїни Нацгвардії... Я помічав прізвища наших хлопців, але нерідко вони були без фото. Вирішив допомогти Музею із ілюстраціями, так і потоваришували. А наприкінці жовтня науковці попросили мене ознайомитися із списком знайдених ними воїнів, яких не вдалося ідентифікувати. Я «пробив» їх по нашій базі, і так ми знайшли Вадима. Спочатку встановили, що він у Запоріжжі, досі не впізнаний. Потім командування бригади відрядило туди свого представника, який підтвердив, що це на 90 відсотків – він. І вже потім до процедури ідентифікації було залучено рідних військовослужбовця. За час пошуків їхне

вили куратори виставки. Чотири години у музейній «Газельці» – для відвертої розмови більше ніж достатньо. З похорон Вадима минув лише місяць. Обидві жінки вбиті горем, проте природна інтелігентність та доброзичливість спонукають їх не відмовлятися від розповіді про сина і онука.

– Про те, що Вадим взагалі поїхав на Донбас, я дізналася вже після його загибелі. Він нічого мені не говорив, бо не хотів, аби я переживала, – розповідає Інна Наумова. – Навіть коли побачила в соцмережі його знімки з першого відрядження, там, де він стоїть під дорожнім знаком: «Слов'янськ», син мене заспокоїв, що він

них мережах, залишали мої контакти, і ось мені зателефонували. Сказали, що Вадим у полоні, на будівельних роботах. Сказали, що я можу його викупити за 20 тис. гривень. Я зверталася до слідчих, записувала переговори із тією людиною на диктофон – все марно, ніхто не міг ані підтвердити, ані спростувати той факт, що його справді десь тримають.

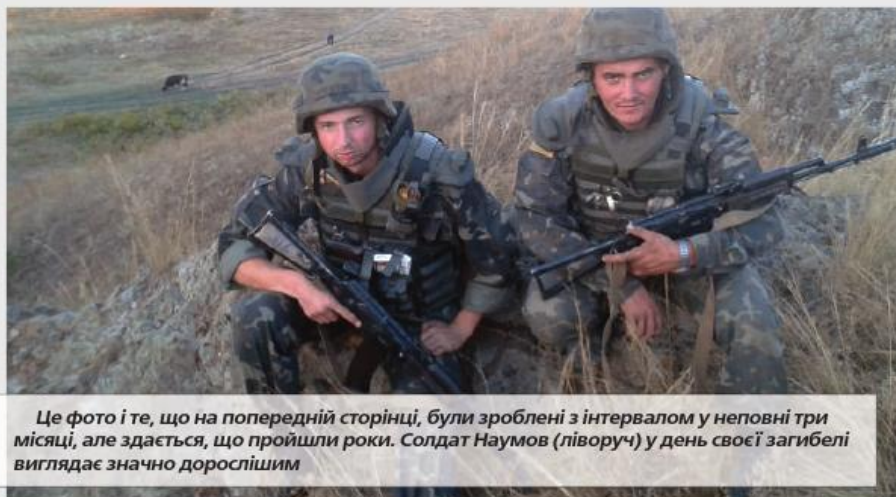
Одного разу шантажисти навіть «дали трубку синові» – якийсь хлопчина просив: «Мамо, забери мене звідси!». Мені здалося, що голос схожий на Вадимів, і я вже була готова переказати злочинцям будь-які гроші, аж 14 жовтня мене повідомили, що в Запорізькому морзі, серед мішків з тілами наших загиблих воїнів, знайшли його ремінь. Тільки ремінь, без тіла. Насправді, Вадим перебував там, співробітники просто неправильно записали номер мішка...

На виправлення цієї помилки знадобився цілий місяць і неабиякі зусилля пошуковців та командирів. Тільки у листопаді я здала зразок ДНК. Результат прийшов днів через десять – але не на сто відсотків точний, сказано було лише, що «виявлено збіг». Попросили передати бритву Вадима, переробили аналіз і тоді вже точно встановили, що це дійсно він. Ми приїхали в Запоріжжя, і слідчий СБУ видав мені пакет із особистими речами сина – запальничкою, ложкою і телефоном. Останній як був весь у його крові, так і залишився. Його не намагалися ані відмити, ані навіть увімкнути... Я думала залишити апарат собі, на пам'ять, і може, колись, навіть користуватися ним, але зрозуміла, що не зможу. Віддала в Музей, і мені одразу ж стало трохи легше.

Той самий ремінь, за яким Вадима віднайшли пошуковці, до речі, кудись подівся. Я запитала слідчого, а він мені відповів: «Вы что думаете, я его себе забрал?». Сил сперечатися далі у мене вже не було. Весь цей час мене продовжували «діставати» телефонні шахраї. Востаннє подзвонили, коли я вже була в Запоріжжі. Кажу: «Як же вам не соромно, я тільки що вийшла з розпізнання...». А мені у відповідь глузливо: «І як, упізнала?». Не знаю, чи є у таких людей серце?

У день похорон Вадима в нашу хату влетів горобчик. Певно, це добрий знак. Я тепер, взагалі, у знаки вірю. Інколи здається, що Вадим не дарма так довго не знаходився. Це він мене так довго до цього готував. Якби я дізналася одразу ж, то, певно, збожеволіла б від горя. А так – тримаюся. Як дивно, але вистачає сил жити далі, вчити в школі дітей, спілкуватися із друзями сина. Прошу їх тільки про одне: не забувайте мене, приходьте, телефонуйте, одружуйтеся, народжуйте багато-багато діточок. За усіх тих ваших ровесників, які вже нікому не зможуть дати життя...

**Підполковник Валерія АГБАЛОВА,
фото підполковника Євгена РОЖЕНЮКА
та з особистого архіву родини НАУМОВИХ**

Це фото і те, що на попередній сторінці, були зроблені з інтервалом у неповні три місяці, але здається, що пройшли роки. Солдат Наумов (ліворуч) у день своєї загибелі виглядає значно дорослішим

горе стало і моїм горем. До того ж, виявилось, що я теж із Вадимом зустрічався. Того далекого червневого дня, коли з ним спілкувалися журналісти, я стояв поруч. Мав при собі камеру, тож «клацнув» його перед мікрофоном, просто так, бійцеві на згадку. Хіба можна було уявити, що жити цьому хлоп'яті залишилося якихось три місяці?

Слід зазначити, що телефон солдата Наумова все ж таки повернувся до музею. Його подарувала експозиції мама Вадима. Жінка не образилася на пошуковців за те, що вони взяли картку, адже це послужило добрій справі. Фотоархів загиблого воїна тепер становить справжню музейну цінність. 29 січня, в День пам'яті Героїв Крут у філіалі Національного музею, який знаходиться саме на місці трагічних подій столітньої давнини на Чернігівщині, відкрилася виставка-реквієм «Герої не вмирають!», однією із центральних персоналій якої став саме солдат Наумов. Так співробітники музею підкреслили циклічність історії – і тоді, і нині за волю та незалежність України доводиться гинути її наймолодшим та найкращим синам.

Роззнайомилися ми із Вадимовою родиною – мамою Інною Сергіївною та бабцею Анною Сергіївною – дорогою до Крут. У столицю вони приїхали спеціально, на запрошення Музею. До місця проведення заходу і назад у Київ нас люб'язно доста-

не в зоні АТО, а на полігоні, на навчаннях, де все ніби по-справжньому... Знаєте, я вірила, бо дуже хотілося себе заспокоїти. Взагалі, він змалку був безпроблемним хлопчиком – ніколи не брехав і ніколи мене не підводив.

У народу, який колись був для нас братнім, є поняття: «Ложь во спасение». Зрозуміло, що Вадим просто оберегав свою маму, далеку від війська вчительку хімії, від зайвого хвилювання. Та й яка любляча дитина не вчинила б так само!

– За кілька днів до своєї загибелі Вадим сказав, аби я не зважала на те, що дзвонитиме він тепер рідше. Мовляв, розбив телефон, тож якийсь час зможе у кращому випадку надсилати СМСки. Тепер я розумію, яка це нісенітниця – невже можна писати з розбитого апарата? А тоді знову повірила... З вересня я зателефонувала в бригаду, мені розповіли, що Вадим у відрядженні, але нічого не сказали, що він уже третю добу вважається зниклим безвісти!

Що ж, командування теж можна зрозуміти. Тоді надія, що солдат знайдеться живим, іще жевріла, хоча й згасала із кожною годиною. Та й повідомляти матерям страшні новини там іще не звикли...

– Тільки 5 вересня я дізналася і про бій, і про Вадимове поранення, і про його зникнення, та не дозволяла собі думати про найгірше. Була впевнена: він живий і неодмінно знайдеться. Вадимові друзі шукали його через відповідні групи в соціаль-

ТАМ, ДЕ НЕ ВЩУХАЄ ВІЙНА

...Рейсовий автобус «Харків – Краматорськ» минає околиці Ізюму. За вікном місцевість, знайома ще з мого літнього відрядження до сектору «С» зони проведення АТО. На той час тут дислокувався штаб об'єднаного угруповання Національної гвардії. Складені в декілька рядів мішки з піском поруч із зупинкою – ось і все, що залишилося від колись потужного гвардійського блокпоста, після того як лінія фронту перемістилася далі на Схід. Відчуття війни з'являється вже за кілька десят кілометрів, коли автобус обганяє три військові вантажівки, кожна з яких тягне за собою по гарматі. Попереду колони їде розмальований дитячими малюнками автомобіль волонтерів.

Зупиняємося на першому блокпосту при в'їзді до Слов'янська, де нині знаходиться штаб об'єднаного угруповання НГУ сектору «С». Сержант-контрактник наказує пасажиром вийти із салону і приготувати речі до огляду. Хлопця, який сидів поруч зі мною, просять розкрити чохол для гітари. «Ціль вашої поїздки?» – мій камуфляж з нашівками Національної гвардії та службове посвідчення не роблять жодної преференції перед іншими. Усі без винятку, хто в'їжджає в зону бойових дій, підлягають суворій перевірці.

Сам штаб дислокується на території слов'янського аграрного технікуму. В той період, коли я прибув до зони АТО,

Поки ще є час до відправлення на передову, вирішую дізнатися про місцеві настрої. Разом з прес-офіцером угруповання майором Олегом Тиховим йдемо до міської ради.

– Коли в місто зайшли бойовики, це стало справжньою несподіванкою для більшості, ніхто не знав, звідки вони і хто, – розливаючи каву по чашках, розповідає співробітник прес-служби Слов'янської міської ради Дар'я Кузьміна. – Бойовики роздавали направо і наліво зброю різним маргінальним особам – наркоманам, колишнім засудженим, які творили справжній «безпредел».

Приміром, посеред білого дня могли відібрати автомобіль, який їм сподо-

та центральне водопостачання. Люди не отримували зарплат і пенсій. А найбільше лякала невизначеність майбутнього, адже з кожним днем ситуація погіршувалася. Нині приблизно в таких умовах живе населення окупованих проросійськими бойовиками територій Донбасу.

Коли українські війська нарешті звільнили місто, люди зітхнули з полегшенням, адже попри складну економічну ситуацію, відтепер хоча б почуваються у безпеці. Як дивно, але за словами колеги Дар'ї, Олени, наразі криміногенна обстановка у Слов'янську, навіть попри те що недалеко йде війна, покращилася. Багато місцевих кримінальних елементів пішли з бойовиками, інші бояться виступитися. Адже окрім місцевої міліції правопорядок тут охороняють військовослужбовці Національної гвардії, одна з частин якої нині дислокується в місті.

– Навіть пізно ввечері йду з тренування і не страшно, – говорить Олена. – В Слов'янську відтепер люди зі зброєю викликають почуття не загрози, а спокою і захищеності.

Одна з «найгарячіших» точок на карті району антитерористичної операції – селище міського типу Станиця Луганська, назва якого у дні мого відрядження фігурувала чи не в кожному оперативному зведенні. До окупованого бойовиками Луганська звідси менш як 30 кілометрів, а умовна лінія фронту простягається уздовж річки Сіверський Донець.

До багатостраждального селища, яке від початку проведення АТО постійно потерпає від обстрілів незаконних збройних формувань ЛНР, я вирушаю з мінометниками підрозділу оператив-

Наслідки нічного артобстрілу: глибокі воронки, понівечені вагони, шматки рейок, зруйновані будинки

там несли службу військовослужбовці Західного оперативного територіального об'єднання НГУ під командуванням генерал-лейтенанта Юрія Аллерова.

бався, увірватися в помешкання з незрозумілою «перевіркою», запровадили комендантську годину. А згодом почалися артобстріли і в місті зникло світло

ного призначення столичного з'єднання Національної гвардії України, відомого як батальйон імені Героя України генерал-майора Сергія Кульчицького. Так склалося, що прізвище покійного генерала вже увійшло у військовий лексикон як загальна назва бійців батальйону, який він створював навесні 2014-го – їх іменують просто «кульчицькі». Гвардійці-резервісти прибули на передову після навчання на одному з полігонів Збройних Сил, щоб посилити вогневу підтримку зведеного загону свого батальйону, який з воїнами ЗСУ та підрозділами міліції тримає оборону в Станиці Луганській.

Наша колона – дві вантажівки з мінометами, боєприпасами та харчами, спецавтомобіль КрАЗ для перевезення особового складу у супроводі двох стареньких, проте міцних позашляховиків (подарунки гвардійцям від волонтерів) – готується до понад 200-кілометрового маршу прифронтовою дорогою.

– Хлопці, завантажуйтеся, скоро виїжджаємо. Старшим машин перевірити рації, налаштуватися на один діапазон, щоб був постійний зв'язок з усіма. Десь на підході продукти, тож у вас ще є хвилин десять на обід в їдальні, – зібравши навколо себе бійців, дає останні настанови командир взводу вогневої підтримки лейтенант резерву Алім Яркулів з позивним «Басмач», який виконує обов'язки старшого колони.

Корінний киянин, випускник КПІ, він кілька років працював головним конструктором на одному з московських підприємств з обслуговування холодильного обладнання. Після анексії Росією Криму звільнився з високооплачуваної роботи, повернувся в Україну і записався добровольцем до резервного батальйону НГУ.

– Не зміг я, офіцер запасу, що склав Присягу українському народові, знаючи, що на мою Батьківщину прийшло лихо, спокійно працювати у ворожій країні, – пояснює гвардієць і з усмішкою відповідає на запитання про походження його дивного позивного. – Фільм «Біле сонце пустелі» бачив? Так ось, саме мої предки по батьківській лінії і воювали з червоноармійцями на кшталт товариша Сухова...

Доки резервісти завантажують свої тактичні рюкзаки, охороняти зброю і майно біля машини залишається високий худорлявий боєць років 45. Блакитні добрі очі й щира усмішка. Знайомлюся з чоловіком, який виявився моїм земляком із Черкащини. Солдат резерву Юрій Рижак зарахований до батальйону нещодавно, хоча ще з літа колишній водій киявської «маршрутки» за кермом волонтерського автомобіля возив допомогу гвардійцям. Але 2 серпня сталася трагедія, яка перевернула світлогляд чоловіка, змусивши його взяти до рук зброю. У місті Докучаєвську, що на

Донецчині, від кулі снайпера загинув його 25-річний син Володимир, боєць батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Шахтарськ», якого було посмертно нагороджено орденом «За мужність» III ступеня. На його малій батьківщині в Уманському районі на будівлі школи, де навчався Володимир, і де працює учителем історії його мама, на честь загиблого Героя земляки встановили меморіальну дошку. Її фото батько демонструє мені на екрані свого «мобільника». Юрій Володимирович зізнається: рішення йти на фронт далось йому та його родині непросто. Дружина з донькою-студенткою були категорично проти через страх втратити ще одну рідну людину.

– Мені ледве не тікати з дому довелося. Насилу умовив їх, пообіцявши, що служитиму водієм і буду себе берегти. Та що про мене писати, є більш достойні люди, які варті цього, – говорить чоловік, додаючи на завершення, – тільки не думайте, що я пішов воювати заради помсти! Просто не хочу, щоб гинули чийсь діти...

Подорож триває понад п'ять годин, надворі давно стемніло. Ми вже їдемо по території сектору «А». Не зважаючи на поломку старого «газону», якого взяв на буксир вантажний КрАЗ, що знизило швидкість колони, поки все обходить без пригод. До бази гвардійців у Станиці Луганській залишається не більш як 15 кілометрів. Раптом колона зупиняється. Починається найнебезпечніший відрізок нашого шляху. Місцевість добре пристріляна артилерією бойовиків, тож водії гасять фари і збільшують дистанцію між автомобілями. Старший нашої машини наказує всім вимкнути мобільні телефони – терористи можуть простежити сигнал і по ньому корегувати вогонь. Тривожну тишу раптом розривають кілька потужних вибухів, що лунають десь ліворуч.

Перші «пристрілочні» снаряди лягають за сто метрів від нас. Кількасекундна пауза – і смертоносні розриви вже безперестанку гукають з обох боків колони. З їхнім наближенням наш потужний і важкий КрАЗ щоразу дедалі більше здригається. За вікном яскраві спалахи осяють поля та лісопосадки, час немовби завмирає, а в голові лише одна думка: «Коли це нарешті припиниться?». Обстріл, що тривав хвилин із 15, вщухає так само раптово, як і почався. Навколо знову запанувала тиша, що вже за мить розбавляється глухими вибухами вдалині за річкою – це вже «відповідь» нашої артилерії.

– Відпрацювали вони на сьогодні по нас, можемо їхати, – говорить хтось поряд зі мною.

На обличчях гвардійців – ні паніки, ні страху, лише зосередженість. Для людей, більшість із яких пройшли бойове

хрещення ще торік навесні, це черговий небезпечний епізод життя на війні. Слова бійця не стали пророчими – перед ранком неподалік нашої бази розірвалися кілька мін...

А за два дні до мого приїзду тут вивувало справжнє пекло. Терористи ЛНР вкотре провели масований обстріл з «Граду». Про наслідки тієї ночі нагадують глибокі воронки довкола, поніве-

Солдат резерву Юрій Рижак: «Я пішов воювати не заради помсти! Просто не хочу, щоб гинули чийсь діти...»

чені вагони, шматки рейок, які потужні вибухи розкидали навсідіч, зруйновані осколками стіни та розбиті вікна будівель. І хоча основною ціллю бойовиків була саме станція, від вогню їхньої артилерії постраждали здебільшого житлові будинки, від деяких залишилися лише стіни, а в одному загинуло літнє подружжя.

Вибухи пошкодили лінії електропередач та газопровід, бійці розповідають, що від газу, який палав, було видно як вдень. Газопровід встигли полагодити, а ось електрики так і не змогли дістатися до місць обриву через загрозу потрапити під обстріл. Тож жителі селища залишилися без світла. Ось такий «привіт» населенню від «визволителів» з «руського міра».

Основне завдання зведеного загону «кульчицьких» в Станиці Луганській та її околицях, що донедавна перебувала під контролем сепаратистів, – виявлення та знищення ворожих диверсійно-розвідувальних груп, які шастають тут постійно. Окрім того, резервісти допомагають корегувати вогонь артилеристам-армійцям, позиції яких розташовані на околицях селища. Хоча мости через Сіверський Донець зруйновані, це не заважає бойовикам переправлятися і вести обстріли як зі стрілецької зброї, так і з мінометів, які вони перевозять на вантажівках, а подеколи й ховають у підвалах житлових будинків.

Мені розповідають про затримання одного з місцевих посіпак бойовиків. Якось їхали хлопці з чергового завдання, зупинилися на короткий перекур, аж раптом помітили якийсь рух за густими

кущами на узбіччі дороги. Обережно спустилися туди й побачили такого собі дідуса-«божу кульбабку», який уздовж ґрунтовки, що простягається паралельно дорозі, акуратно, у рядок, розкладав міни. На жаль, бойовиків на «газельці» з мінометом в кузові (для яких, за словами затриманого, він готував боеприпаси), гвардійці не дочекалися. Але принаймні вдалося запобігти черговій диверсії і, можливо, врятувати чийсь життя.

Пересуватися вулицями Станиці Луганської небезпечно і вночі, і вдень – ворожі артилерія та снайпери працюють цілодобово.

– Йди-но, щось покажу, – кличе мене з усмішкою «Басмач», щойно повернувшись із підлеглими з завдання. У задньому борті їхнього пікапа видніється свіжий отвір – його разом із діркою з дизельним пальним, що стояла в кузові, наскрізь прошила куля снайпера. – Влучили буквально п'ять хвилин тому, коли ми вже під'їжджали до бази. Солярі шкода – півдіжки витекло. Але добре, що то був не бензин, інакше все могло закінчитися значно гірше для нас. Ми вже не вперше потрапляємо в цьому місці під обстріл і приблизно знаємо, з якої висоти стріляли. Тепер маємо ще одну нагоду навідатися туди «в гості».

– Відкрито ворожнечі від місцевих ми не відчуваємо, а багато хто підтримує нас, – говорить боєць з позивним «Арсенал». – Люди вже втомилися від війни і хочуть спокою, тож і допомагають виявляти терористів – навіть попри небезпеку бандитської помсти. Хтось вночі приходять, хтось зустріне на вулиці – і так, крадькома, діляться інформацією. Обурює те, що бойовикам, серед яких начебто чимало місцевих, здається, все одно куди «лупи-

після кожного обстрілу показувати, під якими кутами застрягають снаряди і доводити, що ми не самі себе тут обстрілюємо. Але що зробиш, це теж профілактична робота, відкривати людям очі на правду.

Звертаються до «кульчицьких» і по допомогу. Приміром, виникла потреба терміново доставити до лікарні, яка розташована на відносно мирній території, літнього місцевого жителя, хворого на цукровий діабет. Ні автобуси, ні таксі тут не ходять, залізнична станція не працює – добирайся як хочеш! Бійці, які збиралися їхати у справах саме в той бік, але пізніше, заради доброї справи відкоригували свої плани й вивезли стареньких із району бойових дій. Ось такі «безжалісні карателі хунти», якими українських добровольців представляють пропагандисти ЛНР та їхні колеги з сусідньої Росії.

З і Станиці Луганської я повертався санітарною машиною батальйону Кульчицького. Але до Слов'янську ні того дня, ні наступного так і не вдалося дістатися. По дорозі у медиків змінилися плани – терміново потрібно було їхати до Краматорська. Довелося залишитися в Артемівській міській лікарні, де цілодобово несе

Безпілотник допомагає відслідковувати переміщення ворога за лінією фронту

Надворі вечоріє, а рух санітарних автомобілів, які привозять поранених з передової до лікарні, майже не припиняється.

– Хто у нас зараз вільний? – уточняє у підлеглих командир роти підполковник медичної служби резерву Ігор Ільків. – Дзвонили зі штабу угруповання, потрібно терміново евакуювати пораненого з блокпоста. Цивільні «швидкі» туди, тим більше в таку пору, не ризикнуть їхати, лишаємося тільки ми.

Вільними виявляються водій-стрілець солдат резерву Андрій Банах, позивний «Змії», та фельдшер старший солдат резерву Павло Скетуський. Гвардійці тільки-но допомагали переносити до операційної двох поранених, яких самі ж і привезли. П'ять хвилин на перевірку зброї і визначення по карті більш-менш безпечного маршруту (в тій місцевості GPS-навігатор не скрізь показує шлях), і екіпаж санітарного позашляховика, до якого приєднується і я, вже в дорозі. Пункт нашого призначення – один з найвіддаленіших «клапанів», як називають в зоні АТО блокпости, до якого майже 90 кілометрів.

Час від часу Андрій опускає скло і прислухається до вибухів, що зрідка лунають вдалині. В'їжджаємо в Попасну. На годиннику ще нема 18.00, але на вулицях не зустрічаємо жодного перехожого чи автомобіля, місто ніби вимерло. І так у кожному населеному пункті, який трапляється нам по дорозі – мешканці не ризикують без нагальної потреби покидати домівки. Один тільки раз за всю поїзду нас обігнав броньований «Кугуар», швидше за все, розвідників. Обережно їдемо по напів-

Листи з щирими словами підтримки та подяки від незнайомих людей зігривають душі бійців не менше, аніж вісточки від рідних

ти» – чи по нас, чи по будинках своїх же земляків. А зазомбовані російською пропагандою деякі місцеві, переважно похилого віку, звинувачують українські війська. Нам вже набридло мало чи не

службу особовий склад медичної роти Національної гвардії України (більш детально про цей єдиний у НГУ медичний фронтовий підрозділ читайте на стор. 24).

зруйнованому мосту, в якому стирчить нерозірваний снаряд від «Граду». Чим далі, тим гіршою стає розбита важкою бронетехнікою дорога. Лише завдяки майстерності та досвіду «Змія», (як-не-як, а з п'ятнадцяти років за кермом, до війни працював у рідному Львові в автошколі), нам вдається без зупинки рухатися вперед. Позашляховик попри своє китайське походження впевнено тримає дорогу, долаючи глибокі баюри.

– Тут доволі рідкісний двигун, – не відриваючи погляду від дороги, розповідає про авто солдат Банах. – Коли останнього разу забарахлив, я не зміг в Артемівську знайти до нього запчастин. А в нас кожна машина, яка на ходу, на вагу золота, тим більше повнопривідна – сам бачиш як тут шляхи.

Виручив гвардійців-медиків товариш Андрія зі Львова, власник магазину автозапчастин. Безкоштовно вислав необхідне, і вже за кілька днів авто вивозило поранених з передової.

Один за одним минаємо сім блокпостів. Ледве не на кожному бійці дивуються нашій пізній поїздки. На передостанньому, де несуть службу гвардійці івано-франківської частини, старший взагалі пропонує перечекати у них до ранку:

– Ну ви даєте хлопці! Тут і вдень небезпечно, а ви на ніч глядячи! Запросто можете під артобстріл потрапити, або на ворожу ДРГ нарватися. Залишайтесь, переночуйте, а завтра по відному поїдете.

Старший солдат резерву Скшетуський дякує офіцерові за пропозицію, але хворого необхідно терміново доправити до лікарні, тож просить зв'язатися з сусіднім блокпостом, і попередити, щоб приготували пацієнта до евакуації. За десять хвилин ми вже на місці. Товариші підводять до машини кремезного гвардійця років 45, який помалу ступає ногами.

В дорозі боєць уривчастими фразами розповідає про те, що з ним сталося. Він навідник-оператор БТР-4, мобілізований до вінницького полку НГУ.

Зранку їхній бетеер, який тільки виїхав на позиції, бойовики підбили з ПТРК і броньована машина спалахнула, як сірник. Командир і водій вискочили через бокові двері, а його вибуховою хвилею викинуло через задній люк.

– Обгорів трохи, тіло й очі до досі печуть. Врятувало те, що люк був відчинений, інакше там би й лишився назавжди!

Солдат резерву Павло Скшетуський (зліва) та солдат резерву Андрій Банах перед поїздкою визначають маршрут по карті, бо GPS-навігатор тут не скрізь показує дорогу

Чоловіка лихоманить, тож фельдшер радить йому прилягти, благо в машині зняті задні сидіння, і накриває пацієнта ковдрою. За секунду він вже забувається тривожним сном...

На деяких блокпостах бійці, які ще не встигли змінитися, пропускають нас без зайвих розпитувань. На інших доводиться затримуватися, пояснюючи мету нашої поїздки.

– «Тамагочі», це ти? – раптом запитує поранений, якого розбудила розмова водія з черговим на одному з «клапанів».

– Я! – здивовано зазираючи в салон через опущене скло відповідає той. – Петрович, ти?! Що трапилося?

– Я тебе по голосу впізнав, «Тамагочі». Та ось, бач відвоюювався...

Виявляється, бійці ще восени разом несли службу на 32-му блокпосту біля

населеного пункту Щастя, де тривали одні з найзапекліших на той час боїв. Потім доля розвела їх по різних підрозділах.

– Одужуй, Петровичу. Щасливої дороги, хлопці! – бажає нам на прощання боєць і вимикає яскравий ліхтар, встановлений на бетонних блоках...

Наближаємося до Попасної. Над міс-

том у нічному небі один за одним пролітають яскраві «комети» з вогняними хвостами. З глухими вибухами вони лягають десь праворуч – сепаратисти розпочинають нічний артобстріл наших позицій.

– А ось і те, що летіло, – говорить Андрій через деякий час.

Дивлюся в той бік, куди він показує, і бачу за кілька метрів від нас на полі свіжі воронки. Під колесами авто хрустять гілки, збиті осколками снарядів з дерев обабіч дороги. Нам пощастило хвилин на десять запізнитися.

Провівши в дорозі майже п'ять годин, ми нарешті без пригуд дістаємося до артемівської лікарні. Пораненому обробляють опіки і промивають спеціальним розчином очі. Вже за годину він їде в «швидкій» на лікування до Харківського госпіталю.

... **З**а кількадесят кілометрів від Артемівська на трасі, що веде на окуповані так звану ДНР території, несе службу один з підрозділів мобілізованих військовослужбовців вінницького полку НГУ.

– Наразі тут у нас ситуація більш-менш спокійна, якщо порівнювати з попередньою осінньою ротацією. Тоді наш ротний опорний пункт знаходився на Луганщині за 300 метрів від крайнього «сепарського» блокпоста, ось там справді було пекло! Ми втратили четверо військовослужбовців. Один з них був мій заступник – 54-річний старший лейтенант Олександр Москалюк, дуже хороша і порядна людина, – з гіркою в голосі говорить старший блокпоста ка-

Заступник начальника бойової та спеціальної підготовки Західного ТУ майор Сергій Ільницький та його син старший лейтенант Олександр Ільницький разом відправилися у бойове відрядження

пітан Анатолій Ганущак, який в мирному житті був начальником служби безпеки державного підприємства «Вінницькі магістральні електромережі». Нашу розмову перериває серія вибухів вдаліні. – Це з боку Горлівки. І гупає з кожним днем все ближче до нас. Вчора розвідники виявили неподалік наших позицій розтяжку. А це вже «дзвіночок», що тут шастають диверсанти. Але нічого, ми їх готові зустріти. Я впевнений у всіх своїх підлеглих. Як-не-як, а разом воюємо вже більше півроку і не раз прикривали один одному спину.

В одному з кунгів відпочиває з десятиох бійців. Завтра у них напружений день – міська влада Артемівська пообіцяла прислати екскаватор і матеріали для будівництва бліндажів, тож роботи по їх обладнанню вистачатиме для всіх, хто не задіяний на службі. В цей час їхнім товаришам, які чергують на блокпосту, немає коли вгору глянути. Машини з біженцями під'їжджають майже безперервно. Бійці намагаються якомога швидше перевірити документи і вміст машин, проте на в'їзді все одно утворюється невеличка черга.

Всі попередні дні, за словами бійців, люди тікали, в основному, з Горлівки. Сьогодні ж майже всі з Вуглегірська, де тривають найжорстокіші бої. На дзеркалах заднього виду, ручках дверей, кузовах машин – шматки білої матерії. Але ці знаки відчаю не гарантують безпеки. Ось на блокпост під'їждить іномарка. Всередині сім'я з п'яти чоловік. На лобовому склі паперовий листок з написом «діти», а в дверцятах збоку водія величезна вм'ятина. Чоловік розповідає, що потрапили під обстріл бійників якраз на одному з українських блокпостів.

– Міста нема, все зруйнували! – тремтячим від хвилювання голосом говорить мені водій фургону-«газельки», поки гвардійці перевіряють документи. – Їдучи через місто, я нарахував 15 підбитих російських танків, трупи лежать прямо на дорозі! Ми насилу прорвали-

Бойові навчання часто доводиться проводити без відриву від служби

ся. Забрав свою сім'ю і одиноких сусідів-пенсіонерів – у них все обійстя розбомбили. В салоні не було місця, довелося посадити в кузов, он чує, – плачуть. Скільки вони вже нас будуть мучити ці бандити! Зараз їдемо до родичів в Артемівськ, там видно буде. Добре хоч ви їх далі не пускаєте, а то б не було де і врятуватися...

У місті Костянтинівка, що на Донеччині, де дислокувався на той час опорний пункт тернопільського батальйону НГУ, мені довелося спостерігати таку картину. Поряд з групою бійців проходила жінка зі зграйкою дітей. Побачивши малечу, гвардійці покинули свої справи, винесли з намету коробку з солодощами та фруктами, і все роздали малюкам.

– Нічого, з голоду не помремо, – з посмішкою відповів мені високий худорлявий боець на зауваження, що, мовляв, собі хоч би трохи залишили. – Земляки-волонтери з Тернополя привезуть і ще раз буде нагода поділитися з малими.

– Відверта проросійська і сепаратистська пропаганда тут велася задовго до початку бойових дій. Приміром, хтось з моїх підлеглих виявив в одній

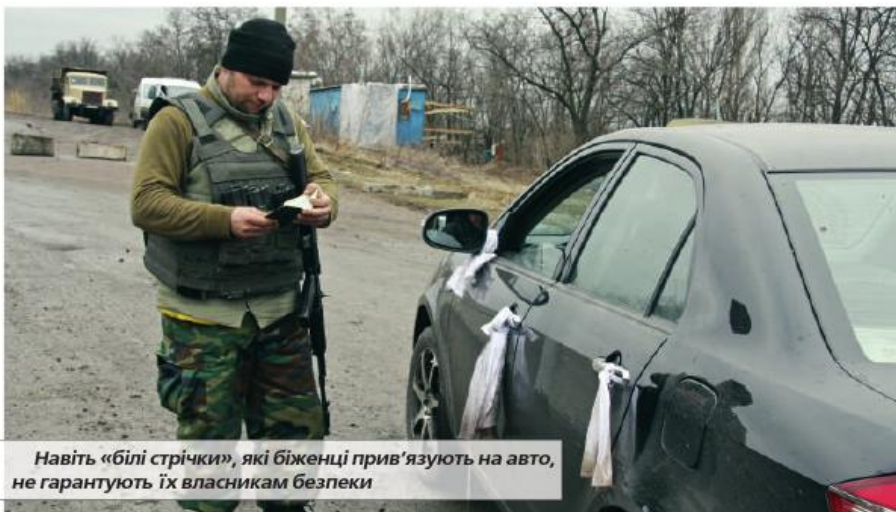
з місцевих бібліотек видану позаминову року в Донецьку книгу з красномовною назвою «Донбасская Русь», – ділиться командир тернопільського підрозділу підполковник Віктор Шершун. – То чого ж дивуватися, що до українських військових тут ставляться насторожено, а часом і вороже. Але у людей відкриваються очі, і вони бачать хто насправді захисники, а хто бандити. Вчора, наприклад, жіночка спеціально приходила подякувати нам. Кілька разів за час розмови запитувала – «вы ж не бросите нас, правда?!». Натерпілися вони тут від тієї ДНР, хочуть спокійного життя, як зрештою і всі звичайні люди.

...В столицю з зони АТО я повертався автобусом з бійцями рівненського батальйону НГУ, які їхали до Навчального центру в Золочів. Десь за 100 кілометрів до Києва зупинилися випити кави у придорожньому кафе. Хазяїн закладу, вірменин, коли дізнався звідки ми їдемо, не лише відмовився брати гроші за каву, а й безкоштовно нагодував нас, чотирнадцятьох, смачною вірменською стравою.

– Це найменше, що я можу для вас зробити, – пояснив свій вчинок чоловік.

Ми по-різному можемо ставитися до подій на Сході країни. Але коли доводиться чути думки на кшталт: «Навіщо наші військові воюють на Донбасі, якщо місцеве населення не вважає себе українцями, і жити хоче окремо?», – згадуються слова, які сказала продавщиця магазину в Станиці Луганській, де мені разом із групою бійців батальйону імені Кульчицького довелося робити покупки. Уже на виході ця жінка раптом наздогнала нас і мовила:

– Можна вас попросити розвішати по місту побільше українських прапорів? Нехай всі бачать і знають, що тут, у нашому селищі – Україна! Дякую вам, що ви за неї боретесь!..

Навіть «білі стрічки», які біженці прив'язують на авто, не гарантують їх власникам безпеки

Капітан Олександр КОНОВАЛОВ,
фото автора та майора Олега ТІХОВА

гвардія України

фото Андрія Корольова

професійним захисником Вітчизни
ЗА КОНТРАКТОМ!

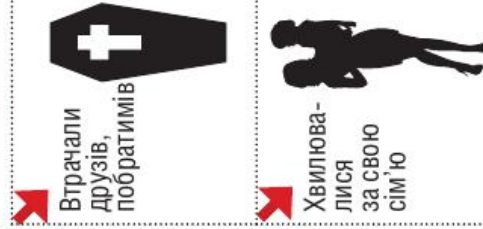
ОБЕРЕЖНО: «НЕВИДИМИ ПORAНЕННЯ»!

Як зберегти життя і здоровий глузд після повернення з району антитерористичної операції?

Як залишити війну в окопах і не пустити її на поріг власного дому?

Що таке посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), чим він загрожує?

ПОСТТРАВМАТИЧНІ СТРЕСОВІ РОЗЛАДИ найчастіше виникають у бійців, які:

Втрачали друзів, пооратимів

Бачили мертвих (поранених, травмованих)

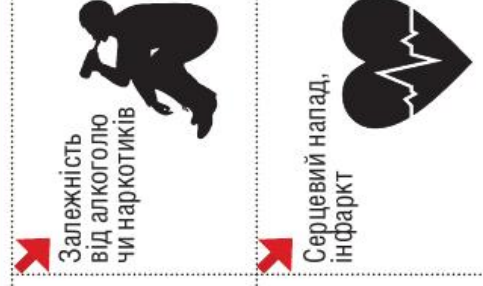
Стріляли по живій силі противника

Перебували під обстрілом

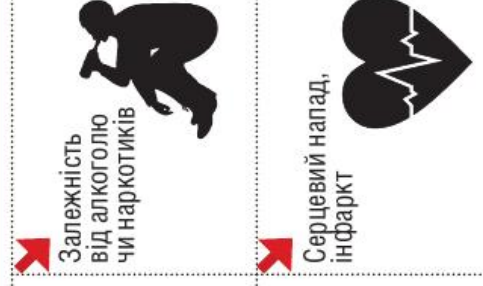
Посилення всіх хронічних хвороб

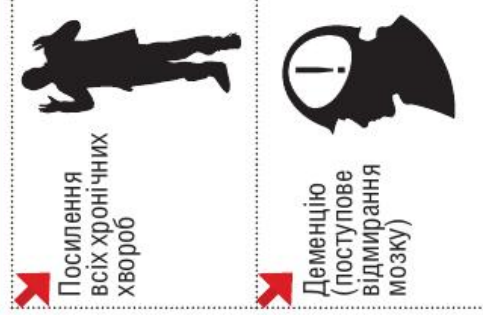
Залежність від алкоголю чи наркотиків

Втрату сім'ї та самотність

Серцевий напад, інфаркт

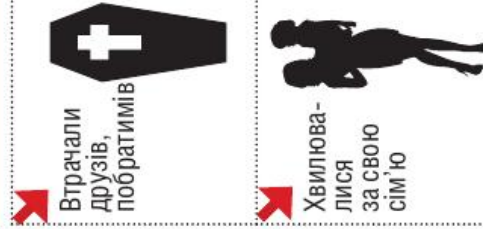
Деменцію (поступове відмирання мозку)

Перебували в полоні, в оточенні

Відчували себе покинутим, зрадженим

Хвилювалися за свою сім'ю

ЯКЩО НЕ ЗВАЖАТИ НА ОЗНАКИ ПТСР, ці розлади можуть спричинити такі негативні наслідки:

Ви страждаєте на ПТСР, якщо у вас:

- **Загострена пильність без причин** (перебуваючи вдома, реагуєте на будь-який різкий звук на вулиці – зриваєтесь з місця, біжите до вікна й оцінюєте обстановку – чи немає смертельної загрози?);
- **Паніка та тремтіння через різкі звуки** (грім, гуркіт зачинених дверей тощо);
- **Вибухова реакція** (наприклад, звук від корка, що вилетів із пляшки шампанського, змушує вас миттєво шукати схованку, а почувши галас за спиною, ви машинально стаєте в бойову стійку);
- **Агресивність** (навіть незначні проблеми прагнуть вирішувати із застосуванням грубої сили, починаєте кричати на інших);
- **Тривожність** (проявляється як у реальних болях: ломоті в спині, спазмах шлунка, головному болю, так і у суто психічних виявах – страху, зокрема переслідування, невпевненості, відчуття провини);
- **Безсоння, нічні страхи, «рваний» сон** (не можете розслабитися, позбавитися тривоги, боїться настання ночі та сновидінь, пов'язаних зі страшними спогадами);
- **Раптові нав'язливі спогади** (перед очима несподівано постають страшні сцени: загибель побратимів, вибухи снарядів, відчай і кров тощо. Нагадати про це може що завгодно – запах, звук чи фото в газеті. Ці спогади зринають і наяву, і вві сні);

- **Напади люті** (найчастіше – після вживання алкоголю, до якого відчуваєте підвищений потяг);
- **Емоції «на нулю»** (не можете проявляти почуття та підтримувати контакт із людьми: дружити, співчувати, любити, радіти тощо);
- **Погіршення пам'яті, неможливість зосередитися** (важко пригадати ім'я вашого сусіда, товариша по підрозділу, знайомого тощо);
- **Відчуття провини за те, що вижили** («Чому я живий, а мої друзі – в могилі?»);

Якщо з Вами відбувається усе згадане вище – це, як не дивно, гарна ознака: ваша психіка намагається захиститися від жахів, які вам довелося пережити. але їй, звісно, потрібна допомога. і надавати її мають ФАХІВЦІ!

ПТСР неможливо вилікувати:

- Турботою та родинним затишком (спрацьовує лише за легких форм синдрому)
- Відпусткою, риболовлею
- М'ятним часом
- Масажем
- Шептанням ворожки
- Часом
- Горілкою

Що робити, аби подолати посттравматичний стресовий розлад?

Звернутися до спеціалістів.

Вам не просто «сумно» чи «кепсько» – це особам сімей загиблих, внутрішньо переміщеним особам тощо, спілкуючись із ними як у телефонному режимі, так і у форматі індивідуального та групового консультування. Ці фахівці також проводять заходи з психологічної освіти серед населення та в державних установах, волонтерам, учасникам АТО та їхнім родинам.

Цілодобовий «телефон довіри» – безплатна анонімна психологічна допомога: (099) 632-18-18, (093) 609-30-03, (068) 770-37-70

«Телефони довіри» психологічних служб у регіонах:	м. Полтава	(099) 481-01-34
м. Київ	м. Суми	(095) 517-83-03, (098) 363-67-02
м. Вінниця	м. Тернопіль	(097) 951-73-20
м. Дніпропетровськ	м. Ужгород	(066) 242-03-60, (098) 958-30-60
м. Запоріжжя	м. Харків	(057) 759-76-76, (097) 358-65-05, (066) 819-16-41
м. Івано-Франківськ	м. Хмельницький	(067) 752-76-40, (097) 327-80-66, (038) 272-61-65
м. Кіровоград	м. Черкаси	(097) 505-16-99, (093) 798-29-10
м. Львів	м. Чернівці	(037) 290-76-76
м. Одеса	м. Херсон	(055) 239-76-76

Телефонуйте – вам допоможуть!

Зі скаргами, заявами та пропозиціями з питань надання психологічної допомоги можна звертатися до психологічної служби Національної гвардії України по телефону:

(044) 249-28-22

Ви повернулися із зони бойових дій живим. Тепер збережіть себе у мирному житті!

Національна

Стань

ОБИРАЙ СЛУЖБУ

ВОРОГ ДАЛІ НЕ ПРОЙДЕ!

Як і в жителів Маріуполя, так і в захисників міста, що обороняють позиції в секторі «М» зони проведення АТО, життя поділилося на до та після страшної трагедії 24 січня, коли бойовики ДНР та російські найманці підступно обстріляли мікрорайон «Східний» з реактивних систем залпового вогню, убивши десятки мирних людей. Удар у відповідь не забарився: того ж дня позицію ворога накрили залпи українських РСЗВ «Ураган», знищивши чотири «Гради», які обстрілювали місто. Наступного дня від вогню української артилерії терористи також зазнали значних втрат у техніці та людях. Така протидія та резонанс, якого набув у світі кривавий злочин ДНР, змусили противника вивести свою реактивну артилерію подалі від фронту й очей спостерігачів ОБСЄ, тобто... на територію Росії. Проте артилерійсько-мінометні «дуелі» на теренах Приазов'я, хоча й меншими калібрами, тривали...

Над невеличким пагорбом майорить синьо-жовтий прапор, із димаря стелиться землею ледь помітна смужка диму – тут, на околиці Маріуполя, мешкають бійці одного з

затишню. Тому всередині ані бруду, ані зимової холоднечі – у пічці потріскують дрова, сухо, тепло, пахне деревиною, якою обшиті стіни бліндажа. Поряд зі зброєю, яку роз-

та сподівання, віру в мирне майбутнє, в нашу країну, в перемогу добра. Гвардієць Сева, який проводить невеличку екскурсію, коментує:

– Живемо, як бачите, досить комфортно. Малюнки кожен собі обирає до вподоби – вони нам дуже допомагають. Діти – наше майбутнє, ми тут саме заради них!

За словами воїна, дні на передовій минають швидко: бойові чергування, тренування з бойової підготовки, побутові клопоти, відпочинок – і знову чергування...

Навколо позиції – численні воронки від ракет «Граду», снарядів, мін. Але суттєвої шкоди смертоносні снаряди не завдають.

– Мета цих атак, найпевніше, психологічно нас зламати, підірвати бойовий дух, – кажуть гвардійці. – Але результат цілком протилежний: із кожним обстрілом ми стаємо лише загартованішими...

Насправді тут, на передовій, не до жартів – і лінощам тут місця теж немає. Значна увага приділяється кожній дрібниці, здатній врятувати життя. Щодня гвардійці тренуються, відпрацьовуючи дії в разі атак ворога, раптових обстрілів, авіанальотів тощо. Це потрібно, щоб у критичну хвилину ніхто не розгубився, не схибив, не підвів товаришів. Іншу ціну в бойових умовах має й заохочення або просто добре слово. Саме тому начальник Південного територіального управління НГУ генерал-майор Володимир Кондратюк під час від-

відування передових позицій не лише перевіряв надійність інженерних споруд та готовність особового складу, а й особисто привітав підлеглих із присвоєнням чергових військових звань та вручив їм нові погони.

Попри небезпеку та постійну бойову готовність, на передовій є місце і для невеликого свята. У січні колективи миколаївської та херсонської військових частин Нацгвардії саме на передових рубежах оборони Маріуполя відзначили своє 25-річчя. Керівництво об'єднаного угруповання НГУ в секторі «М» на чолі з генералом Кондратюком привітало підлеглих безпосередньо в окопах. Разом із вшануваннями та заохоченнями гвардійці отримали й солодкі подарунки до святкового столу. Почесними гостями свята стали народні депутати України Тарас Кремін'як та Ігор Бриченко, які передали бійцям теплі речі, предмети першої необхідності, а також листи, малюнки від дітей Миколаєва й Херсона.

Бойовий дух на позиціях піднесений. За словами гвардійців, вони готові обороняти Батьківщину до останнього, адже не можна воювати інакше з ворогом, який продемонстрував повну зневагу до життя мирних жителів. Воїни говорять: «Ми будемо стояти до кінця, до перемоги! Ворог далі не пройде!».

**Старший лейтенант
Євген АРЕНДАРЕНКО,
фото автора**

підрозділів об'єднаного угруповання Національної гвардії України.

На передовій бліндаж – не лише укриття, а й домівка, яку десяток гвардійців спільними зусиллями намагається зробити максимально зручною та

вішано на стінах, щоб у разі тривоги якнайшвидше вибігти на свої бойові позиції, – дитячі малюнки, що присилають на фронт незнайомим солдатам юні жителі різних куточків України. Цими подарунками діти висловлюють свої думки

ФРОНТОВІ МЕДИКИ

Протягом останніх місяців Артемівська центральна районна лікарня працює в надзвичайному режимі, цілодобово приймаючи поранених. Саме сюди нині спрямований безперервний потік закривавлених людей – «трьохсотих» бійців з «гарячих точок» лінії фронту та цивільних людей, що дістали поранення внаслідок варварських артилерійських обстрілів населених пунктів, які постійно ведуть бойовики незаконних збройних формувань так званих ДНР та ЛНР. Адже лікарні сусідніх Дебальцевого, Вуглегірська та Світлодарська припинили роботу ще в січні через ті ж таки обстріли, а хворих, які там перебували, було евакуйовано до Артемівська...

Командир підрозділу підполковник медичної служби резерву Ігор Ільків (справа) ставить завдання перед виїздом бригади

– Поранення – переважно осколкові, – розповідає лікар-хірург ЦРЛ В'ячеслав Сергєєв. – Усі наші лікарі на місцях, до нас також долучилися колеги із сусідніх селищ, надходить допомога з Києва та Харкова. Значну підтримку надає особовий склад окремої медичної роти Національної гвардії України та волонтери. Весь медперсонал готовий працювати: розуміємо, яка ситуація склалася в нашому регіоні...

Згадана лікарем рота – єдиний у Національній гвардії України фронтовий медичний підрозділ, підпорядкований Північному територіальному управлінню Національної гвардії України, був створений наказом командувача НГУ 24 грудня минулого року. Очолює його досвідчений військовий лікар підполковник медичної служби резерву Ігор Ільків. Він не з чуток знає, що таке робота військового медика в бойових умовах, адже неодноразово брав участь у миротворчих місіях в Іраку, Косово, Лівані, Кувейті. Кадровий «кістяк» колективу 1-ї медичної роти складають військовослужбовці оперативного батальйону НГУ імені Кульчицького та колишні активісти медичної служби столичного «Євромайдану».

А до забезпечення підрозділу відповідним спецтранспортом долучилися волонтери – зокрема, львівське громадське об'єднання із промовистою назвою «Рабів до раю не пускають!».

Уже на початку січня рота (яка, до речі, носить – що правда, поки що неофіційно – ім'я видатного гуманіста, геніального лікаря Миколи Пирогова) прибула до Артемівська – міста, яке більшість новоспечених медиків-гвардійців добре знали з нещодавніх часів своєї волонтерської діяльності в районі АТО. Як згодом довели наступні страшні події, місце дислокації було обране правильно: буквально «з коліс»

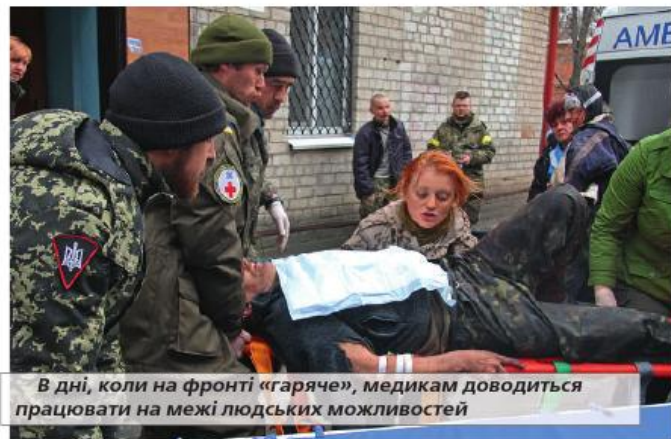
Рідкісна хвилинка перепочинку. Лікар-хірург лейтенант медичної служби резерву Сергій Чернишов (посередині) з товаришами по підрозділу

резервістам медроти довелося брати участь у забезпеченні евакуації понад 20 бійців НГУ, травмованих у жадливій дорожньо-транспортній пригоді, що сталася ввечері 5 січня (під час транспортування пацієнтів, переважно з тяжкими травмами, помер лише один постраждалий). Потім «медротівські» карети «швидкої» евакуйовували пацієнтів з розстріляної сепаратистами світлодарської лікарні й доставляли в Артемівськ численні жертви артобстрілів бойовиків ДНР.

50 поранених, – розповідає підполковник Ільків. – Для нас немає різниці, цивільна ця людина, чи військовослужбовець. Три наші машини постійно чергують на передовій, ще дві працюють у Артемівську. Дуже багато поранених – особливо боляче дивитись на дітей...

Це, так би мовити, в період затишшя. Що вже казати про часи, коли бойові дії вступають у свою найгарячішу фазу. Тоді кількість поранених зростає в рази.

– В такі дні нашому колек-

В дні, коли на фронті «гаряче», медикам доводиться працювати на межі людських можливостей

– Через обстріли ми щодня надаємо невідкладну медичну допомогу та доставляємо до лікарні в середньому близько

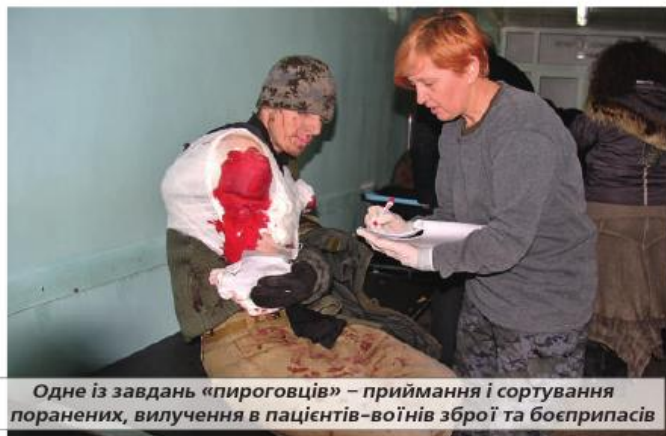
титу доводиться працювати на межі людських можливостей. За щастя, якщо вдається поїсти хоча б раз на добу і поспати кілька годин, – говорить заступник командира роти по роботі з особовим складом молодший лейтенант резерву Олег Войцеховський. – Якщо б мене запитали кого з особового складу міг би відзначити, то я б не зміг цього зробити, адже на це заслуговують не тільки медики, а й водії, кухарі, зв'язківці – весь наш колектив. Кожен з них віддається своїй справі на всі сто відсотків.

Але найважча і найнебезпечніша робота у тих, хто евакуйовує поранених з передової.

Рятуючи бійців, вони самі часто стають мішенню терористів, які всупереч всім писаним і неписаним законам будь-якої війни обстрілюють санітарні автомобілі. Про смертельний ризик роботи військових медиків нагадують не лише пробоїни від куль та осколків на машинах медроти. За той відносно невеликий період, відколи «пироговці» несуть службу в зоні проведення антитерористичної операції, декілька військовослужбовців підрозділу зазнали поранень і нині лікуються в харківському військовому госпіталі. Не обійшлося, на жаль, і без люд-

Окрім безпосередньо евакуації, медики підрозділу допомагають колегам з Артемівської ЦРЛ, зокрема роблять операції. Фельдшери та медсестри – приймають та сортують поранених, забезпечуючи й таку суто військову місію, як вилучення в пацієнтів-воїнів зброї та боєприпасів і їх зберігання. Також гвардійці-медики координують діяльність волонтерів щодо доставки в Артемівськ життєво необхідних вантажів – ліків та медичного майна, продовольства, одягу, розподіляючи їх серед тих, хто цього потребує. Приміром,

Одне із завдань «пироговців» – приймання і сортування поранених, вилучення в пацієнтів-воїнів зброї та боєприпасів

військові медики вирішили передати колегам з артемівської ЦРЛ, аби ті могли відкрити ще одну операційну. Але не судилося – через два дні один із старих столів зламався, утім, завдяки подарунку не зірвалися десятки важливих операцій, а отже, врятовано життя десятків пацієнтів.

Діяльність медроти високо оцінили міська влада та громада Артемівська. Коли за рішенням мера міста Олексія Рєви було розгортання власного лазарету на 30 ліжок підрозділу було передано законсервовану будівлю колишньої залізничної поліклініки, чимало артемівців долучилися до роботи: допомагали гвардійцям обжитися, прибирали у приміщеннях, ділилися меблями, матрацами та іншим майном. Напри-

віконні рами, електророзетки.

До слова, чотири медики з Артемівська за прикладом свого земляка, лікаря-хірурга лейтенанта медичної служби резерву Сергія Чернишова, який повернувся в рідне місто у складі медроти, також зголосили стати резервістами НГУ.

Нині гвардійський лазарет працює на повну силу. Щодня до нього доставляють десятки поранених, яким надається допомога перед відправленням до госпіталів. Особливо «гаряча» пора у «пироговців» була під час виходу українських силовиків з-під Дебальцевого, коли бойовики у порушення Мінських домовленостей обстрілювали колони наших військовослужбовців. Тоді в розрахованому на 30 ліжок медичному закладі одночасно перебувало понад 200(!) поранених бійців. Не встигали відправляти одних, як поступали нові. Щоб їх розмістити, використовували буквально кожен вільний метр.

– Людей клали на матраци де тільки можна було – в коридорах, в залі засідань. Але нічого, справилися, нікого не залишили на вулиці без допомоги, – пригадує молодший лейтенант Войцеховський і наостанок додає, – якби була моя воля, то я б усім медикам, що працюють в зоні АТО, і цивільним, і військовим, надав статус учасників бойових дій. Адже роботу людей, які кожного дня в таких складних умовах рятують життя і здоров'я захисників країни, неможливо переоцінити.

**Капітан
Олександр КОНОВАЛОВ,
фото автора та
майора Олега ТІХОВА**

Солдат резерву Василь Задорожний демонструє наслідки обстрілу. Через два тижні він та двоє його побратимів загинуть, намагаючись врятувати поранених...

ських втрат. Гірким боєм в душах товаришів по службі відгукується загибель солдатів резерву Василя Задорожного та Дмитра Лагунова, які поспішали на допомогу пораненим до самісінької лінії фронту. Разом із колегами загинув лікар Галицького з'єднання НГУ капітан медслужби Тарас Кончевич. До цих пір невідома доля солдатів резерву Сергія Кацабіна та Максима Овчарука, котрі того дня не повернулися зі свого чергового виїзду на передову.

– Це були люди, які в будь-який час за першим наказом, попри втому і небезпеку виїжджали за маршрутом, – з сумом згадує підлеглих підполковник медичної служби резерву Ільків. – Я постійно нагадую всім своїм, щоб були обережними і чекали в «зеленій» зоні, поки до них підвезуть поранених з поля бою. Але хіба їх втримаєш, коли вони знають, що часом від кожної згаяної хвилини залежить чи буде жити людина. І їдуть туди, де «найгарячіше», рятуючи життя інших...

мені особисто довелося стати свідком передачі військовим медикам 45 літрів донорської крові, яку привезла криворізька волонтерка Марина Новицька. За можливості

В приймальню відділенні Артемівської лікарні

«пироговці» діляться всім необхідним із цивільними колегами – адже тим часто не вистачає найнеобхіднішого, наприклад, хірургічних рукавичок чи перев'язувальних матеріалів.

Львівські волонтери подарували гвардійцям польовий операційний стіл. Його

клад, заступник головного інженера ТОВ «Артемівськ-Енергія» Анатолій Васильович Кліщ не лише допоміг медикам прискорити процес відновлення мереж тепло-, водо- та енергопостачання, а й у вільний від роботи час приходив із власним інструментом ремонтувати меблі,

ГЕРОЇЧНИЙ ЕКІПАЖ

Успішний наступ у Приазов'ї, під час якого було визволено від бойовиків ДНР та російських найманців кілька населених пунктів, а лінію фронту – відсунуто від Маріуполя на відстань до 20 кілометрів, став результатом спільних зусиль військовослужбовців Національної гвардії України (серед яких найбільше відзначилися бійці окремого загону спеціального призначення «Азов») та воїнів Збройних сил України.

Старший механік танкової роти сержант Роман Дедюк

Найзапекліші бої точилися за село Широкине, де «ополченці» чинили сильний опір, спираючись на підготовлені ними потужні оборонні позиції. Долю битви багато в чому вирішили лише три українські воїни – екіпаж танка Т-64 одного з підрозділів об'єднаного угруповання Національної гвардії України в секторі «М», які на своїй бойовій машині билися проти одразу трьох ворожих танків, не рахуючи іншої військової техніки та піхоти.

шого танка відмовила гармата, але й після цього екіпаж продовжував підтримувати своїх влучним кулеметним вогнем. Завдяки цьому українські війська оволоділи укріпленнями противника біля Широкиного, закріпилися і впродовж кількох днів утримували оборону під постійними артилерійськими обстрілами – підтримка героїського екіпажу танкістів НГУ і у цьому відіграла значну роль.

Усіх трьох героїв я застав на одному з блокпостів за ре-

знищили ворожу 100-мм протитанкову пушку МТ-12 «Рапіра», яка активно обстрілювала наші позиції.

Себе троє танкістів жартома називають «добровільно мобілізованими»: усі вони, отримавши повістку військомату під час часткової мобілізації, цілком свідомо стали до лав Нацгвардії, хоча кожен із них міг уникнути призову, і не потрапити до району АТО та взагалі до війська.

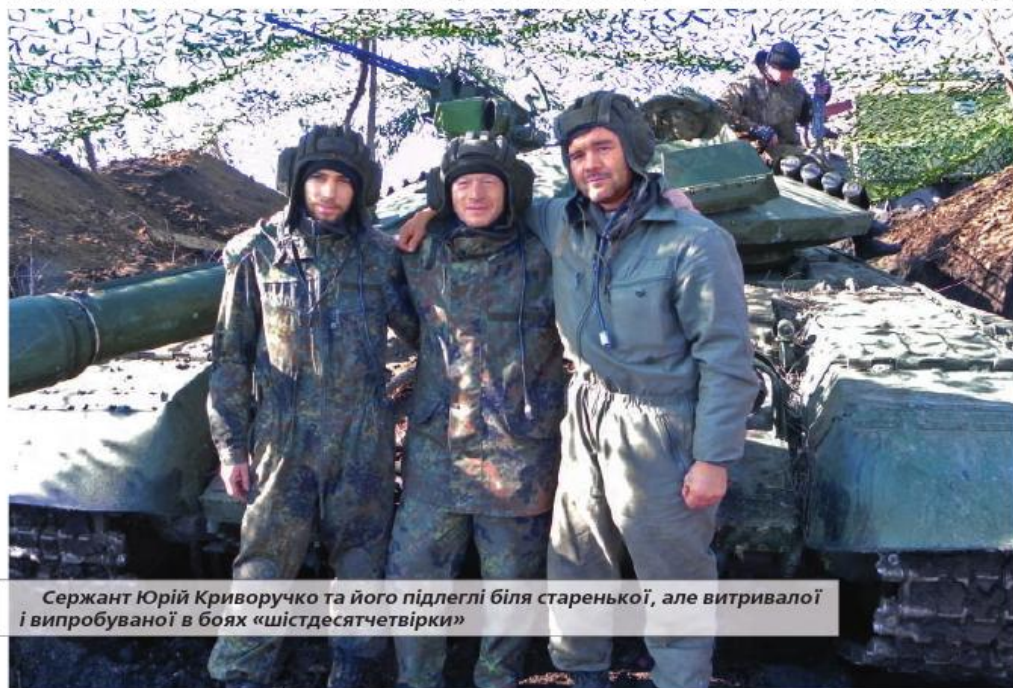
Командує грізним танком сержант Юрій Криворуч-

ства, провідний фахівець-покрівельник.

Юрій охоче ділиться спогадами про бої за Широкине: «За лісосмугою ми бачили дими від бойової техніки, розвідка передала, що там мають бути танки та бронемашини сепаратистів. По димах ми і вели вогонь, майже наосліп, по нам «працювали» у відповідь. Дякувати Богу, в нас не влучили, хоча осколками танк посікло добряче. Але техніку бойовиків ми звідти вибили...».

Ворожі артилерійські обстріли танкісти перечікували в бліндажі. Сепаратисти вели по них вогонь «усіма калібрами» – з «градів», самохідних гаубиць, мінометів, причому, як і зазвичай – анітрохи не переймаючись долею мирних жителів, будинки яких вони руйнували. За словами Юрія, разом із нашими бійцями в бліндажі ховалися і троє цивільних, один із них розповів про часи, коли в Широкиному хазяйнували «козачки»: «Вони мародерствували, забирали все, що їм хотілося. Могли постріляти по машинах чи будинках просто так – для розваги...».

До речі, того ж дня, вже після зустрічі з танкістами мені довелося поспілкуватися із однією з місцевих жительок, Світланою Миколаївною, яка прийшла до штабу угруповання НГУ із своєю бідою: «Я живу на околиці Широкиного, мій дім окремо стоїть. А ті терористи просто вщент його зруйнували, пристрілювалися по ньому чи що...».

Сержант Юрій Криворучко та його підлеглі біля старенької, але витривалої і випробуваної в боях «шістдесятчетвірки»

Із цього протистояння наші хлопці вийшли переможцями – один із танків сепаратистів дістав важкі пошкодження, решта втекли з поля бою. Під час бою в на-

монтом бойової машини. Саме через пошкодження хлопці вийшли із бою і на передовій їх змінив інший екіпаж. Він, до речі, воює не менш героїчно – за останніми даними, танкісти

ко, який проходив строкову службу ще 25 років тому у військах тодішнього Білоруського військового округу. У цивільному житті він – працівник приватного підприєм-

Ще один цікавий факт: один із трьох танків, яким протистояв екіпаж сержанта Криворучка, мав на антені... український прапор! Мимоволі згадалися матеріали «найчесніших» російських ЗМІ, про звірства, які нібито чинять наші військові – чи не була це чергова провокація, спеціально для об'єктивів бійців інформаційного фронту сусідньої «братньої» держави?

Про механіка-водія сержанта Михайла Падалку я чув ще раніше чимало доброго від їхнього командира роти майора Геннадія Беседіна. За його словами, Михайло – механік від Бога, який здатний «перебрати» бойову машину, до якої він ставиться, як до коханої дівчини. Саме тому його танк перебував у іде-

альному технічному стані, що безпосередньо виявилось у бою.

Під час бесіди до блокування з боку передової під'їхали бійці «Азову» і один із танкістів, навідник солдат Олександр Рибак, попрямував до них привітатися. Розмова спочатку не клеїлася: «азовці» – народ суворий, та й заклопотані були, обслуговуючи свою зенітну гармату. Проте коли вони дізналися, що говорять з представником того самого екіпажу, який разом із ними штурмував Широкине, їхнє ставлення одразу ж змінилося: «Та це ж ті самі хлопці, що «сепарам» дали прикурити! Дякуємо що підтримали нас, без вас би не впоралися!..».

На тому ж блокуванні мене познайомили із ще одним героєм, старшим механіком танкової роти сержантом Романом

Дедюком. Того трагічного дня, коли на мариупольський мікрорайон «Східний» випущені терористами ДНР реактивні снаряди «градів» та «ураганів», забравши життя трьох десятків мирних людей, Роман разом із командиром роти випадково опинився у зоні обстрілу – воїни рухалися тамтешніми вулицями на вантажівці КраЗ, перевозячи пальне для бойових машин. Зрозуміло, гвардійці насамперед спробували вийти з-під обстрілу, аж раптом вони побачили закривавленого чоловіка, що впав біля одного з житлових будинків. Незважаючи на те, що навколо ще рвалися снаряди, Роман спрямував машину до пораненого. Гвардійці доставили його до лікарні, тим самим врятувавши йому життя...

До нашого знайомства, слухаючи фронтові розмови про подвиги гвардійців-танкістів, у своїй уяві я змальовував собі цих воїнів як таких собі кремезних суворих чоловічків на кшталт героїв голлівудських кінобойовиків. А побачив перед собою – звичайних українців. Зустрівши такого на вулиці в цивільному, ніколи не подумаєш, що перед тобою герой, який вийшов переможцем з багатьох боїв! Та напевно, іншими вони і не могли бути, адже саме такі вони, наші герої – люди з різних міст і сіл, колишні робітники, інженери, учителі, підприємці, слюсарі, шахтарі, водії, представники безлічі інших професій – прості трудівники, які за покликом Батьківщини стали на її захист...

ПОДВИГ ПРИСВЯТИВ КОХАНІЙ

У 22-річного Дмитра Балагуна – цілком звичайна біографія простого українського хлопця. Закінчив школу, потім – професійно-технічне училище, здобувши спеціальність електрика, за якою працював на елеваторі рідного селища Адампіль, що на Хмельниччині. 2013 року Дмитро вступив на строкову військову службу до Національної гвардії України. А нещодавно до цього додався ще один факт – 14 лютого 2015-го водій старший солдат Балагун, в бою за село Широкине поблизу Маріуполя під щільним артилерійським вогнем врятував спочатку свій автомобіль, а потім – цілу мінометну батарею.

Про свій подвиг Дмитро розповідає із вражаючою простотою, наче просто сходить до найближчої крамниці купити хліба:

– Я перевозив боєкомплект мінометної батареї на своєму КамАЗі, разом із іншою машиною ми стояли біля позицій мінометників, коли по нас завдали удару ворожі реактивні установки залпового вогню «Град». Всі впали на землю, залягли, я теж заліг біля своєї машини. Сусідню вантажівку ГАЗ, теж із боєкомплектом, було підбито прямим влученням, вона запалала, у вогні затріскотіли патрони. Вогонь почав перекидатись і на мій КамАЗ, тож я вирішив, що треба його забирати, поки в кузові «газона» не вибухнули ящики з мінометними пострілами...

Всі навколо шукали укриття від артилерійського вогню, а Дмитро проповз під палаючою машиною, сів у водійське крісло і вивів автомобіль у безпечне місце. За 15 секунд підбитий ГАЗ вибухнув.

На запитання, що штовхнуло на подвиг, старший солдат Балагун здивовано перепитує:

– Як що? Мені ж машину довірили, ще й з боєприпа-

товаришів вивозити звіди, інакше навряд чи ми б вибралися. Тож напевно, так на моєму місці будь-хто б вчинив!

Завдяки вцілілій машині мінометники після артиле-

бойовиках. А після отримання команди відходити батарея завантажилася на КамАЗ Дмитра і приєдналася до решти наших сил.

Варто зазначити, що це сталося в День святого Валентина – свята всіх закоханих. Дмитро зізнається – опинившись під вогнем, біля машини, що ось-ось мала вибухнути, він думав про свою кохану Наталю, яка чекає на нього вдома. Саме їй хлопець присвятив свій подвиг.

За виявлені в бою мужність та героїзм командуванням об'єднаного угруповання Національної гвардії України в секторі «М» старший солдат Дмитро Балагун представлений до заохочення командувачем Національної гвардії України.

сами, тож і рятувати її мені – тим більше, іншого транспорту в нас не було, треба ще ж

рийського нальоту змогли продовжити бій, вели ефективний вогонь по атакуючих

Матеріали добірки підготував старший лейтенант Євген АРЕНДАРЕНКО, фото автора

НА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ UKRAINE ГВАРДІЙЦІ ЗНАХОДЯТЬ КОНТРАБАНДУ, БОЄПРИПАСИ ТА ПІДТРИМКУ МІСЦЕВОГО НАСЕЛЕННЯ

MOLDOVA

З початку поточного року охороняти державний рубіж на півдні України прикордонникам допомагають військовослужбовці Національної гвардії України.

120-кілометрову ділянку кордону із незвіданою республікою Придністров'ям було посилено військовими правоохоронцями з метою попередження її нелегального переходу незаконними збройними формуваннями та недопущення збройних конфліктів й інших провокацій, здійснення яких, на жаль, не можна виключати у наш непростий час. Цю важливу місію командування НГУ доручило військовослужбовцям столичного конвойного з'єднання, які відправилися на Одещину ще всередині січня. Більшість із понад п'ятиста відряджених є громадянами, призваними на військову службу у зв'язку із частковою мобілізацією – «кадровим» конвойникам, все ж таки, роботи вистачає і в Києві. Та попри те, що багатьом із мобілізованих вчитися військовій науці довелося заново, із усіма поставленими завданнями вони справляються не гірше професійних прикордонників.

нарядів, проведення розвідувальних дій, надання допомоги в охороні та обороні пунктів пропуску через державний кордон, тощо.

Результати щоденної ратної праці вражають – тільки контрабанди гвардійці встигли вилучити на мільйони гривень! Якось після отримання оперативної інформації про те, що в райцентрі Велика Михайлівка існує цілий склад контрафактної продукції, велика група гвардійців та прикордонників вирушила до зазначеного населеного пункту для здійснення оперативно-розшукових заходів. 155 ящиків цигарок російського виробництва без акцизних марок на загальну суму близько 1 млн. 200 тис. грн. було виявлено незабаром в прибудові будинку 47-річного мешканця Великої Михайлівки.

Іншого разу відзначитися військовим правоохоронцям довелося теж завдяки вірній оперативній інформації про нелегальне ввезення з території Придністров'я великої партії тютюнових виробів. Шукати контрабанду належало в селі Градениці, куди терміново виїхав спільний наряд, який очолив підполковник Національної гвардії Сергій Драч. При огляді місцевос-

Артемом Назаренком та Євгеном Питюкою було виявлено 145 коробок цигарок російського виробництва, знову ж таки, без акцизних марок. Передавши контрабанду слідчій групі, військовослужбовці поверталися до відділу прикордонної служби, коли дізналися, що десь у районі Градениць має рухатися автомобіль, водій якого відмовився зупинитися на вимогу іншого прикордонного наряду. Незабаром на польовій дорозі військові правоохоронці виявили підозріле авто. Його водієві справді було що приховувати – він нелегально ввіз в Україну 40 ящиків цигарок.

Ще одне резонансне затримання контрабандного товару загальною вартістю понад 2 млн. грн. провели гвардійці спільно з військовослужбовцями Котовського прикордонного загону. 7 лютого близько 6.00, автопатруль у складі молодшого лейтенанта Ярослава Курінного, сержанта Сергія Федоренка та старших солдатів В'ячеслава Ванцовського, Юрія Дриги, Андрія Петрова, Володимира Примаченка, Сергія Степаненка і Владислава Зажирка на трасі Кодима – Балта затримав вантажний мікроавтобус Mercedes-Benz та бортовий тентований автомобіль

Поки на Придністровському сегменті Держкордону панують мир та спокій, гвардійці залучаються до несення служби на контрольних постах, патрулювання місцевості у складі спільних прикордонних

ті, в одному з нежитлових приміщень на околиці села, лейтенантом В'ячеславом Проценком, молодшими сержантами Юрієм Павликом і Сергієм Гончаренком, старшими солдатами Віталієм Шевченком,

ГАЗель, за кермом яких були громадянин України та громадянин Молдови. Під час перевірки транспортних засобів військовослужбовці виявили більше 300 ящиків нелегальних цигарок та українські і російські

ські акцизні марки на тютюнові вироби. Контрабандистів разом із товаром було передано працівникам СБУ.

Та не тільки контрафактні тютюнові вироби доводиться вилучати гвардійцям на прикордонній території. В останній день зими під час проведення планових тактичних навчань їм трапилося знахідка куди небезпечніша. 102 міни до 82-мм міномету БМ-37, відлуння нещодавнього Придністровського конфлікту, військовослужбовці знайшли у підземній схованці при обладнанні фортифікаційних укріплень у лісозмузі в Котовському районі Одеської області. На місце виявлення боєприпасів було негайно викликано вибухотехніків, які знищили міни на місці шляхом підризу.

У вільний від служби час гвардійці охоче спілкуються із населенням, відвідують місцеві громади та школи. Добрі стосунки між господарями та гостями почали налагоджуватися буквально з перших днів перебування ВОРезу на місці тимчасової дислокації. Так, голова Нестотської сільської ради Михайло Загарія виявив бажання особисто зустрітися з комбригом полковником Романом Леоновичем та передати теплі речі для його підлеглих. Не лишилися осторонь допомоги військовим і прості громадяни – хтось допомагав із будівельними матеріалами для обладнання блокпостів, хтось приносив свіжі овочі, а хтось просто підтримував теплим словом.

На дозвіллі військовослужбовці грали у футбол із прикордонниками, розповідали школярам про службу у Національній гвардії і навіть брали участь у конкурсі караоке в День св. Валентина, що відбувся у будинку культури селища Чорна Красноокнівського району. А найпам'ятнішим і найзворушливішим моментом для гвардійців стало урочисте вручення їхнім побратимам, які мають за плечима небезпечно відрядження до зони АТО, по-свідчень учасників бойових дій. Зазначені документи 70 військовослужбовців отримали просто на блокпостах та прикордонних заставах.

ВРЯТУВАЛИ ДІВЧИНУ ТА ПОВЕРНУЛИ ВКРАДЕНЕ ІНОЗЕМЦЮ

Хрещатик та Майдан Незалежності вважаються візитками Києва. Тож на військовослужбовцях столичної бригади охорони громадського порядку НГУ, які щодня несуть тут службу, лежить особлива відповідальність.

Спільний наряд у складі співробітника міліції та військовослужбовців з'єднання молодшого сержанта Анатолія Чудіка та старшого солдата Віктора Гапоненка ніс службу під час проведення одного із масових заходів.

– Ми саме рухалися по Хрещатику, коли помітили юнака, що тримав на руках дівчину. Вона билася в конвульсіях, – розповідає про пригоду молодший сержант Чудік. – Я навіть здалеку зрозумів, що в бідолашної приступ епілепсії, адже ще до призову на строкову тричі був свідком таких нападів. А в минулому році, охороняючи порядок на Майдані Незалежності, я вже надавав допомогу громадянину, у якого стався епілептичний напад.

Правоохоронці швидко підбігли до пари. Наляканий молодий чоловік, який назвався нареченим дівчини, був украй розгублений. Зате Анатолій Чудік діяв чітко і упевнено. Щоб запобігти западанню язика та потраплянню слини в легені, він поклав хвору на бік, розтиснув їй щелепи і вклав між ними запальничку.

Коли дівчина прийшла до тями, гвардійці у найближчому кіоску купили їй води. Дочекавшись карету «швидкої», військові правоохоронці передали громадянку медикам. На прощання молодший сержант Чудік пояснив нареченому, як він має діяти наступного разу, коли у неї знову станеться епілептичний напад. Юнак щиро подякував військовослужбовцям Національної гвардії і за порятунок життя майбутньої дружини, і за

медичну науку. Не залишило без уваги цей випадок і командування підрозділу, в якому служать молодший сержант Анатолій Чудік та старший солдат Віктор Гапоненко. Обоє гвардійців було заохочено позачерговим звільненням.

... – Хлопці, він мені щось розповідає, а я англійської не знаю, тільки зрозумів, що в нього якась серйозна проблема, – звернувся охоронець торговельного центру «Глобус» до спільного наряду у складі сержанта міліції О. Олексюка та військовослужбовців бригади молодшого лейтенанта Віталія Вознюка і солдата Артема Хриненка, який ніс службу на Майдані Незалежності.

На щастя, виявилось, що міліціонер добре знає іноземну. Зі слів чоловіка, громадянина США, кілька хвилин тому в торговельному центрі невідомий поцупив у нього з кишені гаманець. Закордонний гість, який прибув до Києва в бізнесових справах, встиг «застукати» злодія на гарячому, але тому вдалося втекти. Дізнавшись прикмети злочинця та напрямок його втечі, правоохоронці разом із потерпілим вирушили на пошуки. І вже за кілька хвилин біля входу на станцію метро «Хрещатик» затримали підозрюваного. При проведенні поверхового огляду у 29-річного киянина було виявлено вкрадене.

Іноземець, якому правоохоронці повернули майно, не знав як надякуватися. Адже окрім 4000 доларів у гаманці знаходилися документи, банківські картки та квиток на літак, котрим він мав летіти того ж дня. Правопорушника ж було доставлено до найближчого відділку внутрішніх справ, де проти нього розпочали кримінальне провадження за статтею 185 ККУ «Крадіжка».

Майор Роман ГЕРАСИМЕНКО

**Підполковник Євген РОЖЕНЮК,
фото підполковника
Олега ОЛЬШАНСЬКОГО
та старшого лейтенанта
Ігоря ТРОХИМЕНКА**

СПАСИБІ ВАМ, ВОЛОНТЕРИ!

Безумовно, нинішні драматичні події на Донбасі увійдуть в новітню історію нашої держави не лише як безпрецедентна по силі та накалу боротьба за правду і брехні, благородства і підступу, але й небувалого досі підняття національної свідомості українців. Мабуть, ніколи ще ми не були настільки небайдужими до нашої Вітчизни та тих, хто її захищає.

мадським рухом. Військово амуніцію і техніку, теплий одяг і харчі військовослужбовцям щодня постачають волонтери. Подякувати кожному, хто долучився до доброї справи, просто неможливо. Ось лише один приклад такої колективної допомоги:

10 лютого у Харківському національному медичному університеті відбулася зустріч

області, провідних медичних закладів регіону, представниками професійних асоціацій, професорського-викладацьким складом та студентами.

В ході зустрічі обговорювалися і питання діяльності волонтерської групи університету, про досягнення якої розповіла координатор волонтерської та хоспісної допомоги Анастасія Рождественська. Також вона вручила ключі та документи на санітарний спецавтомобіль начальника управління Східного оперативного-територіального

об'єднання НГУ полковнику Юрію Лебедю. Раніше цей старенький УАЗ-452, що давно потребував ремонту, належав університету. Гроші на відновлення машини було зібрано під час благодійного ярмарку «ХНМУ – воїнам АТО», і ось вона вже у бойовому строю, працює за призначенням, тобто допомагає рятувати життя та здоров'я пораненим.

**Підполковник
Дмитро ОБРАЗЦОВ,
фото автора
та майора Олега ТІХОВА**

Воїнам АТО допомагають сотні тисяч людей з України і з-за кордону. Те, що ще рік тому було ініціативою одиниць, стало потужним гро-

міністра охорони здоров'я України Олександра Квіташвілі з керівниками органів місцевої виконавчої влади, самоврядування Харківської

ГРУПИ СІМІС НАЛАГОДЖУЮТЬ СПІВПРАЦЮ, НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ

Минулого року у зоні проведення АТО розпочали роботу групи цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України – вітчизняний аналог структур CIMIC (Civil-Military Cooperation), що діють у арміях США та країн НАТО.

громадськими, релігійними організаціями, волонтерами.

Наприкінці грудня до складу групи ЦВС, що працює на Луганщині, вперше увійшов представник Національної гвардії – військовослужбовець миколаївського полку НГУ майор Сергій

Метою діяльності цих спеціалізованих підрозділів є організація співпраці органів військового управління з цивільним населенням, місцевими органами влади,

Капітонов. Варто зауважити, що попередньо офіцер пройшов спеціальні курси у Навчально-науковому центрі міжнародної миротворчої діяльності при На-

ціональному університеті оборони України, отримавши відповідний сертифікат.

Група постійно працює на передовій – налагоджує взаємодію військових підрозділів з органами місцевої влади, сприяє евакуації мирних жителів із зони активних бойових дій, спільно із волонтерами організує доставку та роздачу гуманітарної допомоги, будівельних матеріалів для мешканців міст і сіл, по-

страждалих від обстрілів бандформувань так званої ЛНР тощо.

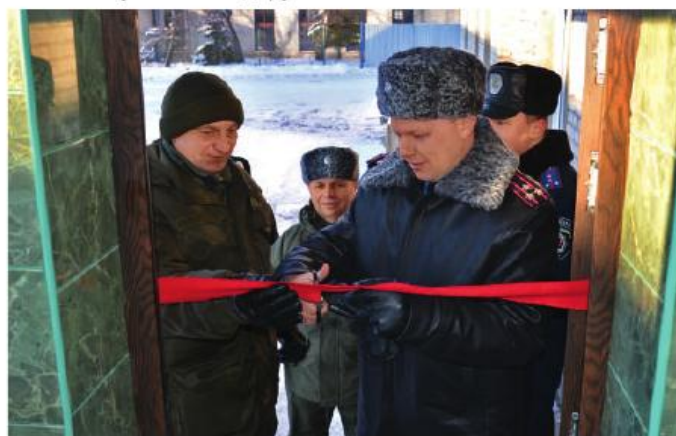
– Вважаю, що мені пощастило працювати у групі цивільно-військового співробітництва, – зазначає майор Сергій Капітонов. – Адже наша робота дійсно важлива, а головне – корисна для простих мирних людей, у чиє життя несподівано увірвалася війна.

**Майор Сергій ДІДИК,
фото сержанта
Мирислава КРАВЦЯ**

У Львові банно-пральний комбінат заощаджує понад 60 тис. гривень щомісяця,

Напередодні Нового року в Галицькій бригаді Національної гвардії України урочисто відкрили відремонтовану солдатську лазню. Всі роботи по оновленню об'єкта проводилися менше півроку і переважно силами військовослужбовців. Головним же своїм досягненням львівські військові правоохоронці вважають те, що тепер військова лазня працює більш економно, а головне, не залежить від діяльності комунальних служб міста.

Перерівав святкову стрічку командир з'єднання полковник Петро Шуляк. Був присутній на заході й заступник начальника управління Західного територіального об'єднання Національної гвардії України з тилу – начальник тилу полковник Олег Кулик. Він подарував

військовослужбовцям банне приладдя.

Слід зазначити, що до початку самих будівельних та ремонтних робіт гвардійцям належало подолати чимало паперових перепон. Розробка проектно-кошторисної документації в державних або комерційних установах коштувала б не менше 30-40 тис. гривень, але фахівці квартирно-експлуатаційної служби бригади під керівництвом її начальника підполковника Віталія Ковальчука провели всі необхідні розрахунки. До того ж, тиловики спромоглися організувати роботу лазні так, щоби добитися значної економії води та електроенергії як у холодний, так і у теплий період року.

Від газопостачання банно-прального комбінату бригада відмовилась. Взимку, навіть під час відключення електроенергії, подача гарячої води може здійснюватися за рахунок центрального опалення. Влітку воду підігріватимуть електричні бойлери та котли.

Важко повірити, але ремонтні роботи проводили лише троє військовослужбовців! Начальнику банно-прального комбінату старшому прапорщику Григорію Яцику допомагали старший солдат Володимир Прожевальський та солдат Володимир Катряк.

– Працювали кожного дня. Спочатку знімали стару плитку, заливали підлогу, потім уклали нову – усього понад 300 квадратних метрів. Словом, робили все окрім підключення сантехніки. Велике спасибі

солдатам, хлопці працювали відмінно, хоча досвід ремонтів мав тільки один із них. І ось результат – лазня, як кажуть, здана «під ключ», – каже старший прапорщик Яцик.

Щомісяця оновлений банно-пральний комбінат заощаджує понад 60 тис. гривень, що суттєво впливає на забезпечення життєдіяльності з'єднання. А потужності лазні такі, що вона може легко задовольнити гігієнічні потреби не лише особового складу бригади. Тож улітку, коли у різних районах міста почнуться традиційні перебої із водопостачанням, лазня Галицької бригади зможе відкрити свої двері і для військовослужбовців інших частин Національної гвардії.

а в зоні АТО до бійців приїздить сучасна лазня на колесах

Коли до блокпоста вперше наблизилася незнайома вантажівка з вагончиком-прицепом, військовослужбовці навіть не здогадувались, що до них приїхала спеціалізована пересувна похідна лазня...

ратора або від електрики. Причому, нагрівати воду потужні бойлери можуть і в той час, коли вантажівка рухається від одного блокпоста до іншого. За годину у восьми сучасних душових може помитися 32 військо-

– Цей банний день став для нас справжнім святом, – не приховує радості гвардієць на ім'я Андрій. – Зазвичай ми миємося в обладнаній власноруч маленькій душовій, але до зими вона не зовсім пристосована. А тут сучасна лазня, перший раз таку бачимо!

За словами старшого офіцера відділу речового забезпечення управління тилу логістики Головного управління НГУ полковника Володимира Шкромиди, пересувна лазня на базі двохвісного причепа є повністю автономною, працює вона від дизельного гене-

вослужбовця, а загалом без дозаправки лазня може обслужити до 300 людей!

Виготовляє такі диво-причепа полтавське ПАТ «Нафтоавтоматика», наприкінці минулого року для потреб Національної гвардії України було придбано п'ять мобільних лазень. Тож військовослужбовці, які несуть службу на блокпостах у зоні проведення антитерористичної операції, тепер регулярно мийуться із комфортом.

З'явилася «на озброєнні» НГУ і мобільні пральні, обладнані сучасними місткими пральними машинами.

Майор Олег ТИХОВ, фото автора

ЯК ЗАПОБІГТИ ПСИХОГЕННИМ ВТРАТАМ

Тисячі військовослужбовців та резервістів Національної гвардії України разом із представниками інших силових структур держави нині беруть активну участь в антитерористичній операції на теренах Донбасу. Під час бойових дій виникає чимало небезпек, і головні побоювання викликають, насамперед, можливість загинути або дістати поранення чи контузію. Проте, як свідчить бойовий досвід військових психологів, значно вищою є загроза потрапити до числа потерпілих від «невидимих поранень» – психічних розладів у результаті дії на психіку воїнів так званих бойових стрес-факторів...

! Виклики «в'єтнамського синдрому»

Негативний психоемоційний стан бійця в бойових умовах – це нормальна реакція організму на ненормальні обставини. Що активніше ведуться бойові дії, то більша кількість випадків граничних станів і психічних захворювань серед військовослужбовців.

За відсутності психологічного супроводу бойової діяльності та належної психологічної готовності військовослужбовців до участі в бойових діях психогенні втрати на початку військових операцій становлять близько чверті особового складу. Належна організація роботи психологів дозволяє суттєво зменшити цей показник – у 6-7 разів.

Особливу увагу викликає статистика втрат Збройних сил США під час війни у В'єтнамі 1964–1973 років. За офіційними даними, тоді загинули, зникли безвісти, померли від поранень та хвороб понад 58 тис. американських вояків (до того ж, так звані небойові втрати становили близько 11 тис. осіб), понад 300 тис. – дістали поранення, контузії і травми. А серед ветеранів, яким пощастило вижити та повернутися додому, 90% – розлучились, бо їхні дружини бачили в них небезпеку для себе та дітей, 30% покінчили життя самогубством. Чимало колишніх солдатів спивалися, живили наркотики, скоювали злочини – фактично протягом п'яти повоєнних років ветерани, нікому не потрібні й не зрозумілі, стали ворогами «нормального суспільства».

З аналогічними проблемами, як відомо, зіткнулись і колишні радянські вояки – учасники бойових дій в Афганістані...

Які наслідки матиме «неоголошена війна» на Сході України? Яких психологічних проблем слід чекати не лише силовим структурам, а й українському суспільству взагалі? Відповідаючи на ці запитання, насамперед слід враховувати фактори, які визначають специфіку цієї війни: ставлення місцевого населення до військовослужбовців, погодні умови, стан озброєння та спорядження, рівень професійної підготовки. До речі, щодо останнього, то відгуки командирів свідчать: нині захисники України – вже не той «необстріляний молодняк», якими вони були у травні-червні 2014 р. – наші воїни змужніли й набули досвіду, беручи «на озброєння» і кожен успішний бій, і кожен прорухаюнок. Історія країни поповнилася іменами нових героїв.

Французький імператор Наполеон Бонапарт стверджував, що успіх у бойових діях на 75% залежить від психологічного фактора й лише на 25% – від матеріального. Важко не погодитися із цією думкою видатного полководця: хоч би якою новітньою і високоточною була б зброя в руках солдата, та якщо він не готовий до бою психологічно, то або не зможе ефективно застосувати цю зброю, або взагалі не застосує її.

! У чому сила, «брате»? У правді!

Дії антидержавницьких збройних угруповань на Сході супроводжуються масованим негативним інформаційно-психологічним впливом засобів масової інформації Російської Федерації, які формують та поширюють сфальсифіковану інформацію з метою дискредитації дій Президента, Уряду та силових структур України, забезпечення підтримки терористів місцевим населенням. Утім, ефективність «пропагандистських атак» дедалі зменшується через критичне сприйняття українськими громадянами неправдивих «новин».

Прикладом цього є й суттєва різниця між настроями населення Маріуполя під час сумнозвісних подій 9 травня – і два місяці по тому, після визволення міста від бойовиків ДНР. З власного досвіду спостереження за подіями можу стверджувати: незважаючи на потужний інформаційно-психологічний тиск з боку противника, громадська думка докорінно змінилася на користь захисту єдності України, свідомі громадяни ще більше згуртувалися в інтересах допомоги українським силовикам, і маленькі групи активістів, що привозили на блокпости харчі та предмети першої необхідності, перетворилися на потужний громадський рух, у якому беруть участь і старі, і малі. Особисто був свідком зворушливої сцени, коли зі старенького «Жигуля», який

під'їхав до блокпоста НГУ, вийшла бабуся, що ледве пересувалась – і передала гвардійцям кульок з яблуками із власного садка...

Щодня до бойових позицій під'їжджали автомобілі з різних регіонів з продуктами й речами для військовослужбовців, волонтери надавали допомогу в будівництві фортифікаційних споруд, вдосконаленні бронезахисту бойової техніки (на приватних СТО гвардійські БТР обладнували протикумулятивними ґратами), а якимось нам навіть передали обшиту саморобною «бронєю» вантажівку «КамАЗ», оснащену системою відєоспостереження.

Не менш важливою є моральна підтримка суспільства, головним символом якої стали адресовані захисникам України дитячі листи та малюнки. Ці послання нині можна побачити скрізь: над штабним столом, у фронтонних бліндажах, усередині бойових машин, у госпітальних палатах. Багато воїнів навіть носять їх як своєрідні обереги. Чому ж з'явилась і стала надзвичайно популярною ця небачена у світовій військовій історії «стратегічна зброя»? Напевно, тому, що нашим солдатам справді важливо знати Правду, заради якої вони воюють і ризикують життям – і малюнок незнайомого малюка здатний розповісти про це значно краще, ніж будь-яка пропаганда...

Ентузіазм варто стимулювати

Велике значення має також участь волонтерів у роботі, спрямованій на збереження й гартування психологічного здоров'я захисників України. Наприклад, чудовим партнером Національної гвардії стала громадська організація «Ліга офіцерів», яка проводить для військовослужбовців НГУ серію психологічних тренінгів. Під час цих заходів гвардійці в доступній формі отримують інформацію про те, як на їхню психіку можуть впливати бойові стрес-фактори, і як їм протидіяти – вивчаючи методи захисту, самопомоги, прийоми першої психологічної допомоги в бойових умовах.

Понад півсотні цивільних психологів (більшість із них – військовослужбовці запасу) працювали пліч-о-пліч з військовими колегами безпосередньо в районі АТО. За словами начальника сектору психологічної реабілітації ГО «Ліга офіцерів» Вікторії Арнаутової, це сприяло підвищенню ефективності співпраці, допомогло здобути цінний практичний досвід і знання проблем, з якими стикаються нинішні українські фронтовики.

Особливо цікавими ці тренінги були для військових психологів НГУ і курсантів, які навчаються за цією спеціальністю – адже вони мали змогу вивчити методологію процесу практичної роботи, випробовуючи її на собі та колегах. Зокрема, гвардійці навчилися підтримувати себе в постійному тонусі за допомогою дихальних вправ, тілесної терапії, самомасажу тощо, засвоїли прийоми першої психологічної допомоги товаришу в разі його перебування в негативному психоемоційному стані.

Наступний крок спільного проекту – робота зі створення навчально-методичного фільму, що розповідає про прийоми першої психологічної допомоги.

Ще одним прикладом плідної співпраці є залучення волонтерів-фахівців

«Української психологічної кризової служби» до роботи із членами сімей загиблих військовослужбовців Нацгвардії – нині волонтери опікуються десятками родин полеглих гвардійців у всіх регіонах держави.

Командування Національної гвардії вишукує можливості для підвищення професійного рівня штатних офіцерів-психологів (зокрема з питань роботи з учасниками бойових дій), нові форми їхнього навчання без тривалого відриву від службово-бойової діяльності. З цією метою в Одесі, Львові, Києві, Харкові гвардійці налагодили тісну взаємодію з відомчими вищими навчальними закладами МВС. Наприклад, військові психологи Західного оперативно-територіального об'єднання НГУ та науковці Львівського державного університету внутрішніх справ провели цілу серію спільних практичних занять, тренінгів, семінарів (варто наголосити, що заради цих заходів їхні учасники по жертвували власним вільним часом та коштами).

Чимало цікавого з'ясувалося і під час заходів з обміну досвідом з іноземними колегами з Франції, Ізраїлю, Данії, спрямованих на пошук найдієвіших форм та методів психологічної роботи. Наприклад, у Франції до роботи з військовослужбовцями, зокрема жандармами, поліцейськими, пожежниками, окрім штатних психологів, додатково залучають близько 200 тис. психологів-волонтерів, які працюють відповідно до угод, за сумісництвом. Ці фахівці надають психологічну допомогу силовикам, які виконували службові завдання в екстремальних умовах (під час бойових дій, у надзвичайних обставинах). Також на них покладено психологічну просвіту (інформування) особового складу перед виконанням службових завдань.

Ще одна деталь із французького досвіду: після повернення військових підроз-

ділів з району бойових дій їх не направляють одразу ж до пункту постійної дислокації, і особовий склад не відпускають одразу ж додому, до їхніх сімей. Протягом семи днів військовослужбовці проходять курс психофізіологічної декомпресії (як водолази після тривалого занурення, яким поступово нормалізують тиск) – за допомогою медиків, психологів та інструкторів з фізичної підготовки воїни позбавляються негативного психоемоційного стану й не приносять відповідних проблем додому.

Вважаю, ці підходи потребують якнайшвидшого впровадження в силових структурах України, бо «ресурси ентузіазму» наших волонтерів рано чи пізно досягнуть межі – адже цивільні психологи також мають родини та звичайні людські потреби... Отже, постає питання про те, щоб стимулювати психологів-волонтерів на державному рівні – їхню працю слід винагороджувати відповідним «соціальним пакетом», зокрема й заробітною платою.

Нині в НГУ розглядається можливість впровадження досвіду іноземних колег та залучення до військових підрозділів цивільних фахівців, розробляється програма психологічної реабілітації учасників бойових дій. З 2015 року в навчальні плани Нацгвардії введено, як окрему дисципліну, професійно-психологічну підготовку й визначено тематику занять, у якій враховано досвід, набутий під час антитерористичної операції. Збільшено й кількість навчального часу, виділеного для професійної підготовки штатних військових психологів. Звісно

ж, зазначені нововведення не ідеальні, проте сподіватимемося, що конструктивні критичні зауваження допоможуть визначити нові межі діяльності щодо збереження та гартування психологічного здоров'я українських гвардійців.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР, посттравматичний синдром, «в'єтнамський синдром», «афганський синдром») – тяжкий психічний стан, різновид тривожного розладу (неврозу), який виникає в результаті одиначної або повторюваних психотравмуючих ситуацій, як, наприклад, військовими діями, важкою фізичною травмою, загрозою смерті тощо.

Більше інформації про ПТСР – у листівці на центральному розвороті журналу.

**Підполковник
Сергій ЧИЖЕВСЬКИЙ,
фото капітана
Олександра КОНОВАЛОВА
та з архіву редакції**

Внаслідок бойових дій на Сході України напівзабуте словосполучення «невідомий солдат» знову набуло загрозливого звучання. Наразі сотні українських сімей нічого не знають про долю своїх рідних, які не повернулися з бойового відрядження. Тепер уже можна із впевненістю констатувати – вести активні бойові дії наша армія виявилась неготовою. Не будемо зараз обговорювати кількість та якість зброї та оснащення, уміння солдатів воювати, а командирів – командувати. Варто згадати лише те, що ідентифікаційними жетонами стовідсотково були забезпечені лише офіцери, а решта особового складу почала отримувати їх лише минулого літа. Звісно, немає гарантії, що якщо станеться найстрашніше, то наявність у кожного воїна зазначеного жетона врятує його рідних від невідомості. Проте в іноземних арміях, де за наявності жетонів суворо слідкують, списки безвісти зниклих солдатів зазвичай короткі – принаймні, так говорить статистика...

ЩОБ ВІТЧИЗНА ЗНАЛА СВОЇХ ГЕРОЇВ

Особистий ярлик, собача бирка, медальйон смерті – кількість різноманітних формальних та неформальних назв свідчить про те, що до цього «аксесуара» звикло вже не одне покоління людей у погонах по всьому світу.

Напевно, перша згадка про особистий жетон з'являється у працях давньогрецького історика Діодора Сицилійського, який жив у I столітті до нашої ери: «Лакедемоняни (інша назва мешканців Спарти. – Ред.) йшли у бій із таким бажанням, що перед битвою писали свої імена на скиталах (дощечках. – Ред.), котрі прив'язували собі до руки, щоб у разі загибелі про них довідалися їхні рідні».

Перші масові спроби упорядкувати спосіб ведення бойових втрат у відносно осяжному минулому було здійснено у XIX ст., причому, одразу у декількох країнах. Під час Громадянської війни в США (1861 – 1865) практикувалося пришивання до солдатського одягу паперових чи ганчіркових ярликів. Та в бойових умовах вони дуже легко псувалися, тож тисячі могил полеглих у цій війні так і залишилися безіменними. Деякі воїни, щоправда, із власної ініціативи, виготовляли собі округлі жетони із розплющених куль, однак широкого розповсюдження ця практика не отримала. Початок сучасної історії американських військових жетонів було покладено тільки у 1906 році.

Водночас, солдати пруської армії централізовано отримали металеві індивідуальні розпізнавальні знаки вже у 1866 році, перед початком австро-пруської війни за гегемонію у Німеччині. Щоправда, переважна маса бійців прийняли нововведення в штики, навмисно гублячи чи «забуваючи» жетони в обозі. Звісно, навіть нині на війні будь-який солдат рано чи пізно стає забобонним, а що вже казати про тодішніх, почасти навіть власне ім'я написати нездатних, вояків! Ось і вірили пруссаки, що бляшанка, яка все про них «відає», здатна притягувати до себе кулі, і вважали, що носити її із собою означає відкрито загравати зі смертю. Таким чином, перша в історії спроба вести чіткий облік

бойових втрат потерпіла фіаско. Так, у жорстокій битві поблизу Кеніггреца загинули 8893 солдати, з яких при похованні вдалося розпізнати лише 429.

Переломити ситуацію вдалося завдяки серйозним дисциплінарним стягненням та активній пропаганді офіцерів, які роз'яснювали підлеглим, що постійне носіння іменного жетона є єдиною гарантією отримання рідними військовослужбовця грошової компенсації у випадку його загибелі. У 1869 р. пруським воєнним відомством було видано розпорядження про армійську санітарну службу, яке, зокрема, зобов'язувало кожного воїна носити під форменим одягом нашійний «рекогносцирувальний знак» із нанесеним на ньому особистим номером та номером частини. Солдатам бляшані жетони видавали безкоштовно. Командирам, чії знаки, до речі, були вже іменні, їх доводилося виготовляти власним коштом, а із чого – уже залежало від статків та фантазії господаря. Тож особливим шиком у офіцерському середовищі було

інформація про нього: ім'я, номер військової частини, домашня адреса. При похованні одна половина залишалася на тілі загиблого, а інша вилучалася похоронною командою.

Напередодні Першої світової війни розпізнавальні жетони з'явилися в арміях держав-союзниць Німеччини, які ввели схожу систему ідентифікації особового складу, хоча із незначними змінами та доповненнями. Наприклад, жетони фінських військовослужбовців мали форму кістки і легко розламувалися посередині на дві однакові половинки. Розпізнавальні знаки солдатів Австро-Угорської імперії виглядали як дві скріплені між собою однакові пластини, на яких дані про власника не карбували, а наносили за допомогою перфорації.

До початку Другої світової війни в німецькій армії було створено чіткий порядок обліку та розпізнавання загиблих. Цю роботу вела установка під назвою WAST – Німецьке центральне бюро з обліку воєнних втрат та військовополонених. Його фахівці скрупульозно звіряли дані з вилучених на полі бою розпізнавальних знаків із власними списками, фіксуючи чергову конкретну втрату. Зрозуміло, що така система майже не давала збоїв і виключала усіляке дублювання втрат, непорозуміння та неправдиві відомості про смерть того чи іншого військовослужбовця. До речі, за більше ніж півстоліття, що минули з моменту закінчення Другої світової війни, в роботі WAST нічого принципово не змінилося.

В армії Російської Імперії перші жетони з'явилися наприкінці XIX ст. В «Історії Лейб-гвардії єгерського полку за 100 років. 1796–1896 рр.» згадується, що в 1877 р., коли полк готувався до відправки на російсько-турецький фронт у Болгарію, всі солдати й офіцери отримали металеві жетони зі шнурком для носіння на шиї. На жетоні вибивалися літери-аббревіатури назви полку, номер

Особистими медальйонами у вигляді ебонітового пеналу бійці Червоної Армії забезпечувалися на початку Великої Вітчизняної війни

злізуватися посрібленими особистими жетонами.

До речі, перші німецькі жетони візуально нагадували сучасні українські – вони були прямокутні із заокругленими кінцями. Згодом їх стали виготовляти в формі еліпси, розділеного посередині трьома прорізами, щоби бирку можна було легко зламати навпіл у випадку смерті власника. Тепер на жетоні не тільки вказувався особистий номер військовослужбовця, але й містилася докладна

батальйону, роти й особистий номер військовослужбовця. Проте це, можна сказати, був експеримент. На ділі, про необхідність введення іменних жетонів у постійний обіг командування царської армії замислилося лише наприкінці Першої світової війни, у якій військо понесло колосальні втрати (за даними Центрального статистичного управління СРСР, опублікованими у 1925 р. – понад 626 тис. убитими і понад 228 тис. зниклими безвісти). Указ «Об особом шейном знаке для опознания убитых или раненых», підписаний Миколою II в середині січня 1917 р., став одним із останніх «повелінь» імператора.

Російський ідентифікаційний знак виявився, з одного боку, одним із найоригінальніших, а з іншого – одним із найбільш непрактичних в історії. Виготовляли його у вигляді ладанки, яка являла собою невеличку металеву книжку із вушком для тасьми. Всередині містився пергаментний листок, на якому ротному писарю треба було примудритися записати про військовослужбовця багато що: ім'я, рік народження, номер частини, підрозділ, рік призову, домашню адресу і навіть відомості про нагороду! Та зрозуміло, що від снігу, дощу, бруду, а тим паче крові, такий знак швидко приходив у непридатність.

Утім, виготовили таких медальйонів небагато, й у війська в масовому порядку вони так і не надійшли. Після більшовицького перевороту солдатські ладанки, як і все царське, було оголошено пережитком минулого. Та, як виявилось, ненадовго. У тому ж самому вигляді, як і раніше, солдатські медальйони було введено наказом Реввоенради СРСР у 1925 році. Їх належало видавати всім новоприбулим військовослужбовцям, у тому числі строкової служби, при постановці на всі види забезпечення у частині. У випадку втрати розпізнавального знаку слідувало негайно видавати новий. Те, що такі медальйони негерметичні і призначення свого не виправдовують, «з'ясувалося» лише через 15 років, в ході Фінської кампанії.

В березні 1941 року на зміну старому зразку прийшов новий, на жаль, не набагато кращий. Цей медальйон виготовляли у вигляді восьмигранного ебонітового (високовулканізований каучук, матеріал на кшталт пластмаси, але більш крихкий) пенала, у який вкладали два згорнуті трубочкою вкладиші, знову ж таки, з пергаментного паперу. Їх належало носити в спеціальній кишеньці на поясі формених брюк, проте був і варіант пенала з вушком для шнурка. Утім, через нестачу «статутних» медальйонів у перші місяці війни виготовляли пенали з металу чи дерева. Нерідко замість медальйонів використовували порожні гвинтівкові гільзи. Схожа ситуація була і зі стандартними вкладишами. Замість пергаментного паперу часто брали зви-

чайний, а дані писали від руки, чорнилами або хімічним олівцем.

Зрозуміло, що такий спосіб збереження інформації також був не надто надійний. Під землею папір швидко тліє, тож

Радянський довоєнний медальйон-ладанка

навіть у тому рідкісному випадку, коли через двадцять-тридцять років після закінчення війни пошуковцям щастило знайти неушкоджений пенал, розгорнути і прочитати вкладиш вдалося не завжди,

Фінський жетон зразка 1941 року

нині ж це зробити практично неможливо. Жетони ж Вермахта добре зберігаються і донині, що свого часу породило багато домислів – нібито, німецький уряд обіцяє щедру винагороду кожному, хто виявить

Господар цього жетона служив на німецькому військовому аеродромі Köthen

такий «артефакт». Насправді ж, «Фольксбунд», або «Народний союз», німецька організація, що займається доглядом за військовими похованнями, не тільки не заохочує за такі знахідки, а й взагалі на-

Жетон військовослужбовця армії США часів Першої світової війни

магається не вести справ із фізичними особами – тільки з офіційними пошуковими загонами та організаціями. Звісно,

жетони, особисті речі та останки німецьких солдатів «Фольксбунд» прийняти може, але безкоштовно, аби не стимулювати горезвісних «чорних археологів».

У жовтні 1941 року наказом наркома оборони СРСР у якості документа, що посвідчував особу рядових та молодших командирів, було введено червоноармійську книжку. Офіцери, як і досі, забезпечувалися посвідченнями особи командного складу. Зазначені документи вилучалися у загиблих та померлих від ран і передавалися в штаб частини чи лікувального закладу, де на їх підставі складалися списки невідворотних втрат особового складу. Саме через такий підхід у листопаді 1942 року вийшов наказ НКО № 376 «Про зняття медальйонів із забезпечення Червоної Армії». Ідентифікаційні знаки, які радянські воїни і без того не жалували через ті самі причини, що й далекі пруські предки їхніх ворогів, було офіційно скасовано. Зрозуміло, що це призвело до збільшення випадків неможливості встановлення особи загиблих і, відповідно, до зростання числа зниклих безвісти.

Із закінченням Другої світової війни ситуація із ідентифікаційними жетонами у Радянській Армії була наступною: рядовий та сержантський склад їх не отримував, а офіцерам їх стали видавати тільки у 1960-х рр. Ці овальні алюмінієві жетони із викарбуваними буквами «ВС СССР» та особистим номером видавалися в єдиному екземплярі і навпіл не ламалися, тож потенційної користі від них було мало – хіба що продемонструвати перевіряючому на стройовою огляді. Зазвичай їх пристібували як брелок на зв'язку ключів або пришивали до обкладинки службового посвідчення.

Із виникненням численних локальних конфліктів у пізньорадянську добу положення справ дещо змінилося. Так, відомо, що особисті жетони тримували строковики Прикордонних військ, котрі служили в Таджикистані. Із здобуттям Україною незалежності жетони, практично ідентичні радянським, як уже було сказано, видавали лише офіцерам. Так би і продовжувалося далі, якби війна не постукала в наші двері...

Звісно, нині існують і більш передові методи ідентифікації загиблих на полі бою. Так, за допомогою аналізу ДНК уже вдалося розпізнати більше сотні полеглих за Україну Героїв. Та набагато більше їх поховано під хрестами із табличкою: «Тимчасово встановлений захисник України» або просто у безіменних братських могилах. Тож як дивно, але невеличка металева пластинка із особистими даними і досі є найбільш надійним, швидким і дешевим способом ідентифікації військовослужбовця.

**Підготувала
підполковник Валерія АГБАЛОВА**

Нині у військових та правоохоронних формуваннях світу служать сотні тисяч представниць чарівної статі. Навіть у мусульманських країнах зустрічаються солдати у паранджі, що вже казати про ліберальніші Європу та США, де є жінки-пілоти, жінки-спецназівці та жінки-підводниці. А в Ізраїлі, як відомо, дівчата підлягають призову на строкову службу так само, як і хлопці. Проте колись захист батьківщини був прерогативою виключно чоловічою. Жінкам, які прагнули приєднатися до військового братерства, доводилося вдаватися до неабияких хитрощів.

СОЛДАТИ ДЖЕЙН ДАЛЕКОГО МИНУЛОГО

Загальновідомою є історія «кавалерист-дівчиці» **Надії Дурової** (до речі, народилася вона в Києві), яка під іменем Олександра Александрова воювала із Наполеоном, була нагороджена Георгіївським хрестом і вийшла у відставку у чині штаб-ротмістра. Та, як виявляється, подібних прикладів в арміях різних часів та народів було чимало. Спробуємо розповісти про жінок, що воювали інкогніто, в хронологічному порядку.

Напевно, більшість наших читачів бачила чудовий повнометражний мультфільм «Мулан» виробництва студії Уолта Діснея. Проте навряд чи хтось здогадувався, що ця історія має справжнє історичне підґрунтя. Документальних свідочств про те, що Мулан існувала насправді, немає, проте вона є героїнею відомої в Китаї історичної поеми, яка датується IV століттям. **Хуа Мулань**, попри сувору заборону служити в армії жінкам, пішла на війну замість свого хворого батька. Утім, навряд чи дівчину звали саме так, адже ім'я Мулань означає «магнолія», а прізвище Хуа – «квітка». Надто поетично для того, щоб бути правдою! Але все інше цілком могло мати місце, тож у літературній та мультиплікаційній Мулань, скоріше за все, був реальний історичний прототип. У поемі розповідається, що за воєнні успіхи імператор призначив Мулань на високу державну посаду, проте особа хороброго солдата розкрилася, коли до її оселі завітали однополчани і застали героїню в жіночому платті. На жаль, що було далі, історія замовчує. У мультфільмі цієї сцени немає, дівчина просто повертається в родину. Хотілося б вірити, що в житті все закінчилося не гірше.

Му Гуїн – ще одна жінка-воїн з китайського народного епосу. Героїня багатьох легенд та написаних на їх основі літературних і пісенних творів, вона була дружиною великого полководця на ім'я Янг Зонбао.

Жінка билася з ворогами пліч-о-пліч із чоловіком, а коли того не стало, сама стала командувати військом і загинула в бою. Щоправда, у якому образі здійснювала Му Гуїн свої ратні подвиги, чоловічому чи жіночому, достеменно невідомо.

Ханна Снелл, якій у майбутньому судилося носити ім'я Джеймс Грей, народилася в 1723 році в англійському містечку Вустер. У дитинстві грала у солдатики, але в цілому не відрізнялася від дівчат-одноліток. У 1744 році вийшла заміж за такого собі Джеймса Саммса і через два роки народила доньку. Проте, коли через рік дитина померла, чоловік її покинув. Ханна прагнула будь-що його відшукати, але оскільки на той час було не прийнято, аби молода жінка сама подорожувала країною, вона вирішила видавати себе за хлопця. Переодягнувшись у одяг чоловіка своєї сестри і запозичивши його ж ім'я, вона жінка вирушила в дорогу. Пошуки дали результат, проте він аж ніяк не потішив бідолашну – виявилось, що горечоловік когось убив і його вже встигли за це стратити! Невтішна звістка не зломилася Ханну. Замість того, щоб повернутися додому молодою вдовицею, вона вирішила кардинально змінити своє життя і... записатися на флот, звісно, як Джеймс Грей. Як дивно, але хитрість новобранця не викрили. Джеймс прослужив кілька років, вирушав у далекі походи, брав участь у двох великих битвах, зокрема, з французами у берегів Індії. Був неодноразово поранений, деякі джерела стверджують, що тільки в ноги – 11 разів! Невідомо, що підштовхнуло Ханну зізнатися у всьому, але вона зробила це сама, коли корабель повернувся додому з чергового плавання у 1750 році. Цікаво, що про її історію дізнався не лише екіпаж, але й вище командування, і навіть газети, які опублікували її портрети в однострої. І хоча до часів гендерної рівності було ще ой як далеко, начальство по-

ставилося до Ханни поблажливо, офіційно визнало її бойові заслуги і не відмовило у пенсії. Згодом вона відкрила паб, який так і називався – «Жінка-воїн», знову вийшла заміж і виховала двох дітей. Померла вона на 70-му році життя в печально знаменитому Бедламі, лондонській лікарні для психічнохворих, і була похована на одному з військових кладовищ британської столиці.

Бріта Нільсдоттер народилася в 1756 році у шведському містечку Фіннерьод'я. У 1785 році вона вийшла заміж за Андерса Хагберга, солдата гвардії. Проте незабаром чоловіка послали на Російсько-Шведську війну (1788–1790 рр.), а Бріта не витримала розлуки, переодягнулася у чоловічий одяг і теж подалася у військо, точніше на флот. Під іменем Петтера Хагберга, саме так звали брата чоловіка, вона брала участь у великих морських битвах, зокрема, у Другій Роченсальмській та у битві у Виборзькій затоці. Звичайно, втрати були великі, і екіпаж постійно поповнювався новими людьми. Якось на шикванні командир викрикнув прізвище: «Хагберг!», але зі строю вийшла не лише Бріта, але і ще один воїн – так подружжя нарешті возз'єдналося. Звісно, вони тримали все в секреті, але недарма кажуть, що все тайне колись стає явним. Якось Бріту було поранено й вона втратила свідомість. Морська роздягнули і виявили, що це не зовсім моряк, а... морячка! Проте хоробру жінку не покарали, а навпаки – нагородили медаллю за хоробрість. Також їй призначили військову пенсію і похорон (нечувана річ на той час) та дали дозвіл на торгівлю (ще одна нечувана річ для заміжньої жінки).

Дженні Ірен Ходжерс народилася у 1843 році в США. Проте із початком Громадянської війни 19-річна дівчина переодягнулася у чоловічий одяг і записалася в 95-й Іллінойський піхотний полк під ім'ям Альберт Кешиер. У складі частини, якою командував знаменитий полководець армії

Півночі і майбутній президент країни генерал Грант, Дженні-Альберт брала участь у понад 40 боях. Аби її не викрили, дівчина намагалася якнайрідше спілкуватися із однополчанами, які списували таку поведінку на сором'язливість молодого воїна. Проте ніхто не міг звинуватити Альберта у слабхарактерності, коли доходило до справи. У бою солдат завжди виявляв хоробрість, а коли одного разу його полонили, утік, оглушивши охоронця. Дженні продовжувала видавати себе за чоловіка й після війни. Причому, цілих сорок років ніхто з оточуючих і не здогадувався, що цей міцний фізично ветеран (а Дженні-Альберт працювала і різноробом на фермі, і церковним сторожем, і ліхтарником, і навіть гробарем на цвинтарі) зовсім не той, за кого себе видає. В 1911 році, коли жінку збив автомобіль, їй дивом удалось уникнути розголосу – лікар під час огляду пацієнта зрозумів, що той не чоловік, але пожалів дивного «дідуса» і не став розкривати його таємниці. Після цього випадку Кешиер переїхав до однієї з іллінойських богадільниць, де доживали свій вік такі ж самі ветерани, як і він сам. Вік давався взнаки, проте у Дженні погіршувалося не лише фізичне, але й ментальне здоров'я, тож їй довелося переїхати в Уотертаунську державну психікарню. Якось тамтешній персонал вирішив допомогти «старенькому» прийняти ванну – так все й відкрилося. З тих пір і до останніх днів Дженні змушували носити жіноче плаття. Проте після смерті у 72-річному віці її все ж таки поховали у парадному однострої, а на могильному камені було написано: «Альберт Д. Дж. Кешиер», а також вказано номер підрозділу та частини, де служила Дженні Ходжерс – все ж таки, за документами, вона до останнього дня залишалася чоловіком. До наших днів цей камінь не зберігся, проте могила вціліла. Нині її прикрашає інший надгробок, уже з обома іменами цієї історичної особи – чоловічим та жіночим.

Сара Мелінда Блалок – ще одна жінка, яка брала участь у Громадянській війні в США. Коли її чоловіка Кейта призвали у військо, Мелінда вирішила скласти йому компанію. Її було зараховано до списків 26-го Північно-Каролінського піхотного полку під ім'ям Семюела Блалока – так звали старшого брата Кейта. Цікаво, що подружжя билось як на боці Півночі, так і Півдня – їхня частина на початку війни воювала за Союз, але потім переметнулася до конфедератів. І хоча Кейт отримав сержантські нашивки і мав можливість як слід піклуватися про Сару, її все ж було викрито. Як і для більшості жінок, які видавали себе за чоловіків на війні, це сталося внаслідок поранення та прискіпливого огляду польовим лікарем. Скандал виявився гучним. Командування звільнило Сару з ганьбою і навіть наказало повернути 50 доларів – винагороду, котру вона, як і інші новобранці, отримала на початку військової служби. Додому подружжя повернулося разом – чоловіку вдалося симулювати

хворобу і звільнитися за станом здоров'я. У подальшому вони займалися фермерством, прожили в щасливому шлюбі багато років і виховали чотирьох дітей.

Проте далеко не всі подібні історії закінчуються добре. Таким прикладом може послужити біографія англійки **Дороти Лоуренс**, яка в ході Першої світової війни недовгий час видавала себе за рядового-сапера Деніса Сміта. Улітку 1915 року 19-річна Дороти, що проживала у Парижі, випросила у знайомих військових однострій, підстригла волосся і подалася на театр бойових дій. Ексцентрична з дитинства, дівчина марила професією військового кореспондента, проте не мала ані армійського, ані журналістського досвіду. Щоправда, на той час і чоловікам було складно отримати акредитацію при штабі тієї чи іншої частини, адже такі питання вирішувалися на дуже високому рівні. Але Дороти вирішила, що де відвага, там і щастя, і вирушила на фронт... велосипедом.

Дівчина без перешкод добралася до річки Сомм, тієї самої, де через рік розгорнулася знаменита наступальна операція англо-французьких військ. Там вона натрапила на саперний підрозділ, який облаштовував інженерні об'єкти на поки що нейтральній території. «Деніса», який навіть встиг виправити собі фальшиві документи, прийняли у підрозділі, проте дуже скоро Дороти почала шкодувати, що втекла з дому. Війна виявилася аж ніяк не пригодницьким романом, а страх бути викритою, помножений на постійні фізичні навантаження, робив її воєнні будні нестерпними. Отже, вистачило рядового Сміта лише на десять днів. Після цього Дороти пішла до штабу і сама у всьому зізналася. Звісно, спершу її звинуватили у шпигунстві й ув'язнили, та згодом командування пересвідчилося, що міс Лоуренс ніяк не шпигунка і небезпека від неї може бути лише одна – поганий приклад для таких же романтичних молоденьких осіб, які вирішать і собі воювати. Дівчині дали підписати папери про нерозголошення інформації про інцидент і відпустили з миром. Проте стежа військового публіциста все ще не давала спокою Дороти, тож 1919 року вона написала про свої пригоди. Книжка під назвою «Сапер Дороти Лоуренс. Єдина англійська жінка-солдат» вийшла друком у Великобританії (що викликало неабияке незадоволення командування Збройних сил, яке використало весь свій вплив, аби піддати твір жорсткій цензурі), США та Австралії. Щоправда, слави і багатства авторці вона не принесла – критики назвали її «дівочими витребеньками», та й читачі не

Ханна Снелл

вишикувалися в черги до книгарень. Невдача підірвала і без того хитку психіку молодої жінки. Її поведінка ставала все дивнішою і дивнішою, аж поки 1925 року в Дороти діагностували психічну хворобу. Решту життя, а це без малого сорок років, вона провела у спеціалізованому закладі, де й померла у віці 68 років.

Як бачимо, долі «кавалерист-дівчиць» склалися по-різному, і не завжди щасли-

Дженні Ходжерс

во. Звичайно, це далеко не повний їх список. І така кількість жінок, що в різні часи ставали до лав захисників вітчизни, не побоюючись ані труднощів, ані втрати репутації, лише підкреслює, що патріотизм та відвага – це якості, котрі можуть залежати від різних факторів, але аж ніяк не від статі.

Підготувала
підполковник Валерія АГБАЛОВА

Дороти Лоуренс

ОЛЕКСІЙ ГОРБУНОВ ТА ДМИТРО СТУПКА ЗАПИСАЛИСЬ У «ГВАРДІЮ»

Потреба заміщати російські телесеріали, які останні роки заповнили вітчизняний телеетер, виникла давно. Проте гостро відчуватися вона стала лише після подій минулорічної давнини.

Спочатку пересічні українці, що нарешті відчули себе господарями рідної землі, замислилися, чому це вони мають з ранку до ночі дивитися низькопробне «мило», яке прославляє міліцію, прокуратуру та армію чужої країни. Згодом, із ескалацією подій на Донбасі, роздратування переросло у відверту злість. «Ну невже не можна відзняти щось своє? Вистачає ж у нас і власних героїв!» – обурювалися глядачі.

Направді, на запит суспільства телевізійники відреагували швидко, ось тільки реалізація будь-якого творчого задуму потребує часу та зусиль. Одне можна сказати напевно – початок створення телепродукту про наші реалії і з нашими акторами покладено.

Перший такий серіал із красномовною назвою «Гвардія» стартує вже цієї весни. Не будемо розкривати таємниці сюжету, зазначимо лише, що цей фільм присвячено всім патріотам, які добровільно зголосилися захищати нашу Батьківщину. За кожним персонажем стоїть чиясь реальна доля. Проте творці серіалу щиро сподіваються, що глядачі обов'язково упізнають у ге-

роях «Гвардії» своїх друзів, знайомих чи сусідів.

– Творці фільму висловлюють вдячність командуванню і всьому особовому складу Національної гвардії України, навчальних центрів «Нові Петрівці» та «Старе». Всі ставилися до нас із великою турботою. Щодо самого серіалу, то зазначу, що прем'єру заплановано на каналі «2+2». Спочатку серій буде чотири, але незабаром плануємо знімати продовження, – зазначає продюсер серіалу Костянтин Шамін.

Підполковник Валерія АГБАЛОВА

ПОДАРУЙТЕ ЗДОРОВ'Я ДИТИНІ!

Сьогодні безліч патріотів віддають останнє, щоб допомогти солдатам зберегти цілісність нашої держави. Зараз нелегкий для усіх нас час. Але не попросити вас дати шанс тому, заради кого йдуть під кулі наші воїни – крихітній людині, доньці нацгвардійця з Дніпропетровська – ми просто не маємо права.

Батько маленької Злати, 27-річний лейтенант Роман Селегей присвятив службі у військах правопорядку сім років. Спочатку був контрактником дніпропетровської спеціальної моторизованої військової частини міліції. Згодом, закінчивши Академію ВВ МВС України, обійняв посаду командира стрілецького взводу частини з охорони важливих державних об'єктів Національної гвардії України. Все у житті молодого офіцера складалося добре – одружився, одягнув омріяні лейтенантські погони, нарешті дочекався первістка, аж тут у двері постукала біда...

Златі Селегей усього півтора роки, але страждати дівчинці судилося більше, ніж будь-кому з дорослих. Діагноз дитини – внутрішньоутробна генералізована інфекція, мінінгоенцефаліт, остеомиєліт лівої стегнової кістки, стадія ремісії (не наростає на суглобі криша), перинатальне, ішемічне ураження центральної нервової системи, судорожний синдром, синдром порушення м'язового тону.

Втім, надія на виздоровлення є. Наразі дівчинці необхідно зробити операцію, яка коштує близько 100 тис. доларів. Медики вважають, що після неї Злата обов'язково піде на поправку. Але таких грошей у її батьків, звісно, немає.

На початку року Роман через офіційний сайт відомства звернувся до військовослужбовців Національної гвардії України проханням про допомогу.

Гвардійці зробили майже диво. Протягом усього півтора місяця для родини Селегейів було зібрано близько 130 тис. гривень!

Здавалося б, величезна сума – тато Роман і мама Рада дуже вдячні кожному, хто перерахував бодай гривню. Проте, на жаль, для операції цього замало. Звертаємось до усіх небайдужих – дайте шанс маленькій Златі на здорове життя, дайте шанс її батькам стати щасливими!

Дякуємо, що ви Є!

Рахунок в ПАТ КБ «Приват Банк»:
м. Дніпропетровськ, МФО 305299,
ЕДРПОУ 14360570,
р/р 29244825509100,
ІПН 3201708137
картка №5168742067965222 на ім'я Селегея Романа Павловича.
Контактні телефони: (093)16-18-542 та (095)50-53-780.

ЗАТВЕРДЖЕНО НОВИЙ ЗРАЗОК МЕДАЛІ «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»

30 січня Глава держави підписав Указ № 41/2015 «Про медаль «Захиснику Вітчизни», яким постановив визнати таким, що втратив чинність, Указ від 8 жовтня 1999 року № 1299 «Про встановлення відзнаки Президента України – медалі «Захиснику Вітчизни» та затвердив нове Положення про медаль «Захиснику Вітчизни».

Згідно нового Положення, медаллю «Захиснику Вітчизни» нагороджуються ветерани війни, особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особи, які брали участь у визволенні України від фашистських загарбників, та інші громадяни України за виявлені у захисті державних інтересів особисті мужність і відвагу, зміцнення обороноздатності та безпеки України.

Медаллю «Захиснику Вітчизни» можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства, у тому числі і помертло. Нагородження медаллю «Захиснику Вітчизни» провадиться Указом Президента України.

Представлення до нагородження медаллю «Захиснику Вітчизни» та вручення цієї медалі провадиться відповідно до Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138.

Медаль «Захиснику Вітчизни» виготовляється з латуні і має форму обрамленого бортиком кола діаметром 32 мм. На лицьовому боці медалі у центрі зображено щит, накладений на меч. На щиті – контури державного кордону України і напис «Україна».

У лівій верхній частині медалі – по колу напис «Захиснику Вітчизни», у правій нижній частині – зображення лаврової та дубової гілок. На зворотному боці медалі у центрі – зображення лаврової гілки. Всі зображення і написи рельєфні.

За допомогою кільця з вушком медаль з'єднується з прямокутною колодкою, обтягнутою шовковою муаровою стрічкою синього кольору, із двома повздовжніми смужками жовтого кольору на відстані 2 мм від країв та далі – двома смужками сірого кольору. У нижній частині колодки – тонка металева фігурна дужка із заокругленим виступом та отвором посередині. На зворотному боці колодки – застібка для прикріплення медалі до одягу.

Ширина стрічки – 28 мм, ширина смужок: жовтого кольору – по 2 мм кожна, сірого – по 5 мм кожна. Розмір прямокутної колодки до медалі: висота – 42 мм, ширина – 28 мм. Розмір фігурної дужки до колодки: висота – 2 мм, ширина – 30 мм, висота заокругленого виступу – 2 мм. Планка медалі являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою, як на колодці медалі. Розмір планки: висота – 12 мм, ширина – 28 мм.

Медаль «Захиснику Вітчизни» носять на грудях з лівого боку і за наявності у нагородженого інших державних нагород України розміщують після медалі «За бездоганну службу».

Особи, нагороджені медаллю «Захиснику Вітчизни», повинні дбайливо ставитися до її схоронності. Нагородженому можуть бути видані дублікати медалі, посвідчення до медалі, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата державної нагороди, посвідчення сталася з причин, які не залежать від нагородженого.

У разі смерті нагородженого, якому за життя медаль «Захиснику Вітчизни» та посвідчення до неї не було вручено, або у разі нагородження особи помертло медаль та посвідчення до неї передаються в установленому порядку сім'ї такого нагородженого. Після смерті нагородженого, за наявності спадкоємців, медаль «Захиснику Вітчизни» та посвідчення до неї залишаються у сім'ї померлого як пам'ять. У разі відсутності у померлого нагородженого медаллю «Захиснику Вітчизни» спадкоємців медаль та посвідчення до неї мають бути передані на зберігання до Державного управління справами.

За згодою спадкоємців медаль «Захиснику Вітчизни» та посвідчення до неї можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музею. Медаль та посвідчення до неї передаються музею на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

